

Muusikaleht

Nr.1
Jaanuar
1997
Hind 7.-

Põlvkondade järjepidevus JUUBILARID

(lk 19-21)

Anna Klas

Ester Mägi

NOORED TALENDID

(lk 12-14)

Ave Nahkur

Virgo Veldi

Veel numbris

Pärast Kultuurikongressi

*Jõulukontsertidele
otsiti uusi vorme*

Tõrva vald teeb koos-
tööd Eesti Kontserdiga

ERSO pidas juubelit

Enn Vetemaa tribüün

Mati Palm sai Itaaliast
uusi kogemusi

Omapärane pianistide
konkurss Eestis

*Muusikakeskkooli
XV lend*

Aasta Eesti Muusika
Infokeskust

*Kui Alfred Sällik oli
vormist väljas*

Läti esimene
"must" ooper

*Pavarotti kavatseb
laulda aastani 2001*

Vaesuses kasvanud
andeka argentiinlanna
unistus

KULTUURIKONGRESSI JÄREL

Vestlus EV Kultuuriministeriumi kunstide osakonna juhataja Reet Mikkeliiga

Kokkuleppe kohaselt pidime me täna juttu ajama Eesti riiklikust kultuuripoliitikast, "punasest raamatust" ja Tartus 13. detsembril toimunud Kultuurikongressist koos rahvakultuuri osakonna juhataja Heino Kiisiga. Teda veel pole.

Vast ütleksite alustuseks lühidalt, mida Te sellega seoses peate kõige tähtsamaks?

Meil on tehtud igasuguseid ennustusi ja tulevikuperspektiive Eesti majandusliku arengu kohta, kuid nendes analüüsides puudub peatükk kultuuri kohta. Meile tundus, et kui pannakse kokku ühiskonna mudel, siis ei saa kultuuri välja jätta. Ka tahaksime näidata kultuuritöötajatele üle kogu Eesti, et nende probleemide vastu tuntakse huvi ka Tallinnas. Nii sündis kõigepealt "valge raamat", mida arutasime Tallinnas 1. aprillil, ja selle jätkuna "punane raamat", mida arutati nüüd Tartus. Me anname endale aru sellest, et see on kõik mõnevõrra õhku ehitatud, sest me ei tea ju, mida tulevikus võimaldab majanduslik baas.

Seetõttu on näiteks raamatu lõpus alles pooleliolevate kultuuri-ehituste valmishitamise ja remondi osas palju tinglikku, omamoodi naljakatki.

Seal on nädalapäevadki ära märgitud ja pealegi on see koostatud kahes keeles - eesti ja inglise.

Selle on koostanud masin, millel pole tundeid. Aga mille poolest näiteks kuupäev 30. juuni 2006 mingi töö algusena halvem on kui 1. jaanuar. Paljud meist siis vast enam ei töötagi, aga see on meie järeltulijaile siiski mingi orientiir: alustagem, vennad, masin ütles nii!

Mõnes mõttes on aga "punane raamat" ka ajast maha jäänud. Meie töö selle kallal oli juba valmis, kui Riigikogu võttis vastu otsuse kolme suure kultuuriobjekti - Muusikaakadeemia, kunstimuseumi ja Eesti Rahva Muuseumi — ehitamise ja selle tähtaegade kohta.

Kuidas olete Vanemuise koosolekuga rahul?

See oli arutlemiseks ja oma murede väljaütlemiseks päris kena koosolek. Ma olen natuke nõus nendega, kes väidavad, et vajame veel tõsisemat, töökamat koosolekut. See ka tuleb, nähtavasti teemade kaupa. Redaktsioonikomisjon peab oma töö lõpetama 1. aprilliks.

Valitsused vahetuvad ja nendega koos ka poliitika. Kas on suurema stabiilsuse kindlustamiseks see materjal kavas ka mingis vormis Riigikogust läbi lasta?

See oligi meie idee. Redaktsioonikomisjoni töö lõppedes esitatakse ettepanekute lühikokkuvõtte arutamiseks parlamendi eri fraktsioonidele poliitilise kokkuleppe saavutamiseks.

Kas teiste riikide kogemusi on ka arvestatud? Mulle sattus hiljuti kätte büllետään Svensk Musik, seal on öeldud, et Rootsis valmistatakse 1974. aastal parlamendi kinnitatud kultuuripoliitika asemel uut, kusjuures esialgse kavandiga võrreldes vähenevad riigi kulutused kultuurile vähem.

Ega see mõte ole meie peas sündinud, Läti Riigikogus on sama asi arutamisel. Me oleme uurinud, mida teistes maades on tehtud - Rootsis, Taanis jne.

Nad elavad aga hästi korrastatud ühiskonnas, kus on vastu võetud kõikvõimalikud seadused, mis arvestavad ka seda, et loomeinimene on veidi isemoodi inimene, kelle huvisid on vaja kaitsta. Meil on selles osas suur mahajäämus. Meie ei saa neilt kõike otse üle võtta.

Aga muidugi on nendegi probleemid samad. Nemadki uurivad, kuidas on erakapitali ja riigi suhe, kuidas on lood loomingujäädvustamise ja ajaloomälestiste säilitamisega. Ei ole selleski osas nende süsteem täiuslikult toimiv.

Ma võtsin hiljuti intervjuu Soome kultuuriministrilt. Soomes on omapärane valitsus, kus on koos nii parem- kui vasakpoolsed, keskerakond on opositsioonis. Ta ütles, et parteide vahel seal kultuuri arendamise osas pole olulisi erinevusi. Kas Teile ei tundu, et Eestis on neid erinevusi rohkem?

Ma arvan, et mitte parteide vahel, vaid inimeste vahel parteides. Kunstimuseumi ehitamise arutamisel väljenati üpris kummalisi sejsukohti, näit. kunstiarhiivi laialipaigutamist maal tühjalt seisvasse kultuurimajadesse. Ma ei seosta neid mõtteid ühegi parteiga.

Ma pean silmas ka Paul-Eerik Rummo sõnavõttu Vanemuises. Kas ei lähtu see hoopis teisest kontseptsioonist kultuuri arendamise kohta?

Georg Hallingu foto

Paul-Eerik Rummo oli mitte ammu ise kultuuri- ja haridusminister ja puutus vist kuidagi teistmoodi kokku nende probleemidega. Ma ei arva, et Eesti riik oleks praegu niisuguses seisus, et võiks Estonia Teatri üle anda Estonia Seltsile ja Vanemuise Vanemuise Seltsile. Need seltsid on alles äsja ellu tõusnud, üsna nõrgukesed.

Ja veel üks asi: me kujutame tihti ette, et teater koosneb vaid inimestest, kes mängivad, laulavad ja tantsivad. Eesti teatrites on praegu arvel 1920 inimest, neist vaid 610 on loomingulised töötajad, s. o. ümmarguselt kolmandik. Kaks kolmandikku on teenindav ja tehniline personal.

Need on niisugused oskustöölised, keda Eestimaal peaaegu üldse ette ei valmistata, teadmised antakse edasi põlvest põlve. Seda teatritööstust on täiesti vastutustundetu lükata saatuse meelevalda. Kõiki neid spetsialiste võib-olla igas lavastuses ei kasutatagi, aga nende inimesed - unikumid - on riigi huvifääris. Keegi peale riigi ei võta enda peale kohustust neid ülal pidada. Ja miks ei peaks riik endale seda lubama. See on lõppkokkuvõttes ka riigi huvides.

Kas Te loete ka Kultuurkapitali riigi käepikenduseks?

Muidugi. Ja riigi hea tahte avalduseks.

Nüüd meie toimetust otseselt puudutav probleem - riik kulutab Perioodika kaudu miljonid, et mõnda väljaannet ülal pidada. Nende, tihti peale turumajandust ülistavatel toimetustel pole end vaja pingutada, samal ajal kui teised peavad lugema iga senti. Kas need väljaanded pole eelisolukorras?

Ilmselt on küll, aga 100-protsendiliselt riigi ülal pidada pole ka keegi. Ma ei kujuta aga hästi ette, et nad lakkaksid olemast. Aga kui nende lugejaskond langeb alla kriitilise piiri, võib riik muidugi toetuse lõpetada. Välja arvatud vast Looming, mis on eesti algupärase kirjanduse esmase avaldamise koht ning riigi huvides on kirjandus säilitada.

Mis muidugi ei tähenda, et härra toimetaja ei peaks sponsoreid otsima ka väljaspoolt riiklikku sfääri.

Aga nüüd läheksime mõningate teiste konkreetsete küsimuste juurde. Tartus löödi hädakella seoses Väravatorni ja Muusikakeskkooliga. Kas on siin mingeid nihkeid?

Väravatorni osas on Eesti Kontsert alustanud kohtuprotsessi Tallinna Linnavarameeti vastu, kes võttis vastu otsuse tagastada see endisele omanikule. Seni, kuni kohtuprotsess kestab, on Hortus Musicus ja filharmonia kammerkoor muidugi seal edasi. Maja on ju põhjalikult ümber ehitatud - ühe akti järgi üle 80%, aga teise akti järgi, mis arvestab ka müüre, vähem.

Mis puudutab Muusikakeskkooli, siis 1997. aasta eelarve vastuvõtmise päeval õnnestus sisse hääletada talle 3 miljonit krooni lisaraha. Niisiis võidakse sel aastal elada normaalsetes tingimustes. Aga lahtine on ikka küsimus, kas antakse ta üle Tallinna linnale või

jääb ta edasi riigikooliks, mis jätab soodsamad võimalused seal kui EMA baaskoolis õpetada andekaid noori muusikuid kogu Eestist.

Endiselt on probleem kooli asukoht ka tallinlastele. Lasnamäelt Kivimäele pisikest last kooli viia või saata nõuab vanematelt tohutut ohvrimeelsust. Nii on kool loomulikult Nõmme-keskne. Aga ega kõik muusikaliselt andekad lapsed ela Nõmmel. Ja mis saab siis, kui EMA kolib kesklinna? Õpetajad on ju põhiliselt ühed-samad, kas nad hakkavad kesklinna ja Kivimäe vahel pendeldama?

Hr. Kiisi pole ikka veel tulnud. Mul oleks mõned küsimused temale ja teile mõlemale.

On juhtunud vist midagi erakorralist, nähtavasti on ta maalt autoga tulles kinni jäänud. Tavaliselt on ta täpsem kui mina.

Ma lugesin "punasest raamatust" välja ka niisuguse mõtte, et igal vallas peaks olema oma kunstide või muusikakool. Teie arvamus?

On ju probleem selles, kes maksab võõra valla lapse koolitamise kulud.

Minu teada need probleemid siiski praegu üldiselt lahenevad. Aga kas igasse valda kooli loomine pole vähemalt meie praeguste finantstingimuste puhul liigne luksus?

Eks iga vald ise otsusta, kas luua kunstide või spordikool. Nad teavad oma vajadusi ja võimalusi paremini.

Ja nüüd üks põhimõtteline küsimus: kas Teile ei tundu, et vaheseinad professionaalse ja taidlusmuusika vahel praegu mingil määral suurenevad, nagu väitis Tartus ka üks sõnavõtja?

Ma ei tea, kas neid vaheseinu on üldse olemas. Asjale võib vaadata mitmest küljest. Oluline on, et professionaalne kultuur peab kandam endas uusi ideid, peab minema ees. Need on inimesed, kellele on muusika ainsaks väljundiks elus. Teisel poolel on üldreeglina mingi muu elatusallikas. Ja kohati tõusevad taidluskollektiivid professionaalsele tasemele.

Jätame seekord tiptaidluse ja professionaalsuse keerukad suhted kõrvale. On teada, et mitmetel, esijoonel majanduslikel põhjustel maakooride, eriti meeskooride arv väheneb. Meie väljaande viimases numbris trükkisime me ümber teate ühest

maakonnalehet, et inimesed otsustavad kokku tulla ja laulda oma lõbuks.

See on väga tore sõnum. Ilma masside kultuurilise isetegemiseta ühiskond atomiseerub, kriminaliseerub veelgi, tekib oht rahvusliku identiteedi säilimisel.

Niisiis on riigi ülesanne seda igati ka rahaliselt toetada, seda enam, et vallas on tihtipeale vaesed. Aga võtame nüüd teise äärmusliku näite. Meil loodi kolm lühiooperit ja etendati neid üks kord Rotermanni soolalaos. Riik maksis kinni heliloomingu, näitlejad, režii, pärast seda anti veel riiklikke preemiaid. Kas see pole niigi väheste ressursside raiskamine, ülepingutamine? Pealegi pole kuulda olnud, et see on aidanud oluliselt kaasa Eesti muusikakultuuri prestiiži tõusule välismaal, et neid oopereid on mujal maailmas lavastama hakatud.

See oli NYYD-festivali raames. Teistes riikides tehakse ju ka niimoodi.

Aga kas maksab meil teha kõike nii, nagu tehakse suuremates ja rikkamates riikides?

Riik oma tellimustega on siin ka tööandja. Temal lasub ühtlasi vastutus selle eest, et Eestimaa ei jookseks tühjaks loomeinimestest, kes lähevad välismaale tasuvamale tööle.

Õige. Aga riik pole vaid tööandja, temal lasub vastutus ka selle eest, et taidluse näol säilib kultuuriline tegevus ka massides. Kas on leitud optimaalne vahetõke? Kas meil siiski pole meie väikese rahva jaoks ohtlikke elitaar- ja rahvakultuuri omavahelise irdumise ilminguid? Kuidas tõlgendada seda, et Estonia Talveaia kavast võeti maha rahva hulgas populaarse B. Kõrveri "Laanelille" lavastus? Kas Teie olete neis küsimustes hr. Kriisiga ühel meelel?

On muidugi varjundeid.

Teie juurde juba ootavad inimesed. Soovin Teile algavaks aastaks palju edu ja tänan huvitava jutuajamise eest. Loodan, et meil avaneb võimalus selle jätkamiseks koos hr. Kiisiga

Küsitles Herbert Vainu

30. 12. 96

Jõulukontserdid

Läbi terve detsembrikuu toimus erinevates Eestimaa paikades arvukalt jõulukontserte. Nii professionaalidele kui ka taidlusmuusikutele on see traditsiooniliselt väga töörohke aeg. Lausa jõulumuusikafestivalideni jõuti kahes Eestimaa linnas - Pärnus ja Haapsalus.

16.-22. detsembrini kestnud Pärnu festivali algidee tuli Agape keskuselt, kus ka kõik kontserdid aset leidsid, ja finantsiline toetus Kultuurkapitalilt ning Pärnu linnavalitsuselt. Ettekantud muusika žanrivalik oli avar, ulatudes vanamuusikast nüüdisaegsete eesti heliloojateni, traditsioonilisest muusikast džässitõtlusteni. Festivalil esinesid Hortus Musicus, Arsise kellade ansambel, Linnamuusikud, Pärnu Linnaorkester ja Tehnikaülikooli Akadeemiline Naiskoor.

Haapsalus korraldas nüüd juba 4. aastat tegutsev ja peamiselt pealinna muusikute algatusel loodud kontserdiagentuur Concerto grosso jõulumuusikasarja kohalikus Toomkirikus. Seal esinesid Tallinna Poistekoor, barokkansambel Rondellus, Kiigelaulukuik, Andres Uibo ja Jüri Leiten. Lisaks toimus Haapsalu toomkirikus veel kontsert, kus põhiesinejateks olid kohalikud muusikud.

Saartest oli jõulumuusika-alane tegevus aktiivsem Saaremaal (Hiiumaa ajaleht seda temaatikat ei kajastanudki). Põhilisteks muusikategemise paikadeks olid Kuressaare kaks kirikut, Siioni ja Laurentiuse omad, kus

esines mitmeid Saaremaa isetegevuslikke koore. Kontserte toimus mujalgi: Lümandus, Kihelkonnal, Orissaares.

Harjumaal olid kontserdid Kehras, Lool, Jõelähtmel, Turbas, Riisiperes, Kosel jm. Kose muusikakooli ansambel Pillipiigad sai maha omalaadse väikese turneega: esineti mitmes oma valla koolis.

Palju kõlas muusikat Põltsamaa kirikus: toimus 3 jõuluteemalist kontserti, esinejateks Põltsamaa kammerkoor ja puhkpilliorkester, TÜ kultuurikeskuse kammerkoor ja Arsise kellade ansambel. **Jõgeva** inimestele töid külakosti jõulumuusika näol Heli Lääts, Peeter Saul ja Priit Bernard Tallinnast.

Järvamaal oli jõuludeaegne muusikaelu kohaliku lehe järgi otsustades suhteliselt vaene; terves maakonnas kokku toimus vaid kolm kontserti. Neist omapäraseim oli vast HBWL muusikaväiketeatri kontsert-etendus "Jõulumuinasjutt" Paide Kultuurikeskuses.

Rapla kirikus jõuti jõulude aegu suurvormi ettekandeni: selleks oli Händeli oratoorium "Messias", mille esitasid T. Kapteni kammerorkester Noorte Filharmonia, Karelia koor Soomest ja soome solistid. 26. detsembril toimus kontsert Hageri kirikus, kus esinesid külalisest Tallinnast — EMS-i Tallinna meeskoor ja TÜ naiskoori Tallinna vilistlaskoor.

Viljandimaal oli aktiivne sealse kultuurikolledži kammerkoor, kes tegi oma jõulukavaga turnee mööda maakonda (Karksi-Nuia, Mõisaküla, Mustla, Abja).

Esinesid ka Viljandi Linnakapell ja segakoor Koit. Mitmel pool mujalgi kontsertreerinud Arsise kellade ansambel jõudis ka Viljandisse, mängides 21. detsembril sealses Jaani kirikus. Veel teisigi külalisi Tallinnast andis selles maakonnas jõulukontserte: Tallinna Poistekoor L. Rahula juhatusel ja vanamuusikaansambel Rondellus.

Valgamaal viidi 9. detsembril läbi jõululaulude konkurss, kuid ajakirjandus ei ole kahjuks nende tulemusi kajastanud. 15. XII andis jõuluteemaatilise kontserdi Valga kultuurikeskuse ansambel Enela. Tõrva kammersaalis kandsid kohalikud taidlejad ette jõulumüsteeriumi. 23. detsembril andis Valga muusikakoolis jõulukontserdi sealsed õppurid.

Ka **Lääne-Virumaal** käis üsnagi palju külalisesinejaid. Sagadi mõisas musitseerisid erinevatel päevadel Piia ja Peeter Paemurru, EMA kammerorkester ja keelpillikvartett Õemuusikud. Viimased korraldasid jõuluvõistluse loodud improvisatsioonilise muusika õhtu. Veel oli külalisesinejatest Lääne-Virumaale Rakke klubisse sõitnud Vanemuise teatri solistide trupp. Kohalikest kollektiividest paistsid silma Virumaa Poistekoor ja Rakvere Linnaorkester, kes esinesid Rakvere kirikus ja Tudu rahvamajas.

Ida-Virumaal detsembris märkimisväärsed jõulumuusika kontserte ei toimunud, kuna enamik sealsest rahvast tähistab seda püha uue aasta alguses.

REGIONALIA

HARJUMAALT

* Detsembril alguses asutati Keilas Mihkli kiriku oreli taastamise fond, liikmeteks kohalikud aktsiaseltsid ja asutused. Oma kontserdi sissetulekud andsid fondi Keila algkool ja Keilas esinenud EKE Inseneride meeskoor.

* 6. detsembril Keila kultuurimajas toimunud kontserdiga tähistati 20 aasta möödumist kohaliku muusikakooli tegevuse algusest ja 28. detsembril Keila kultuurimaja 40. aastapäeva.

* 16. detsembril esinesid Raasiku rahvamaja juurdeehituse sarikapeol kohaliku põhikooli laulutüdrukud.

HIIMUMAALT

* 5. detsembril toimus Kärkla Keskraamatukogus klassikalise muusika õhtu, millel astusid üles mezzosopran Malle Mürgimäe ja klaveriduo Ene Eimre-Anu Mühlberg. 14. detsembril esinesid samas Kärkla lastemuusikakooli õpilased.

JÕGEVAMAALT

* 12. detsembril andis Jõgeva kultuurimajas kontserdi Põltsamaa kammerkoor Heli.

* 28. detsembril toimus Põltsamaa kirikus süütaalstepäeva orelikontsert, millel esines Simuna koguduse organist Tõnu Viilu.

JÄRVAMAALT

* 23. detsembril muusitserisid Paide kultuurikeskuses kvartett RAM-1 ja Venda Tamman.

LÄÄNEMAALT

* 4. detsembril esines Haapsalu Toomkirikus kavaga F. Pouenci muusikast kammerkoor Arsiss.

PÄRNUMAALT

* 6. detsembril esinesid Chaplini kunstikeskuses Süteva humanitaargümnaasiumi muusikaosakonna õpilased.

* 13. detsembril laulis Tervise keskuses M. Lüdigi nimeline meeskoor.

* 15. detsembril andis Endla Teatris heategevusliku kontserdi ERSO Eri Klasi juhatusel. Kontserdist laekunud tulud läksid Estonia mälestusmärgi püstitamiseks Pärnusse.

RAPLAMAALT

* 6. detsembril andis Järvakandi klubis kontserdi Kaiu ja Kehtna segakoor ning Järvakandi kammerkoor.

* 8. detsembril mängis Rapla kirikus maakonna kaitseliidu orkester. Ettekantud lugude hulgas oli ka J. Haydni trompetikontsert.

* 14. detsembril esinesid Märjamaal Tallinna kammerkoor Aivar Leštšinski juhatusel.

SAAREMAALT

* Detsembril alguses selgitati välja Saare maakonna parimad noored solistid, kes võistlevad edasi vabariiklikul konkursil.

* 14. detsembril Saaremaa Ühisgümnaasiumi aulas peetud konkurssifestivalil "Eesti heliloojate tähtpäevad" võitis enim auhindu Tallinna koor Laulik, mis kuue osavõtja seas napsas neljast väljaantud preemiast kolm.

* Detsembril lõpus otsustas Kuressaare volikogu, et Linna Kaunite Kunstide aastapreemia saab Muusikakooli saksofonikvartett (juhendaja Matis Mäna).

* 29. detsembril esines Kuressaare Muusikakoolis segakvartett Lyra. Tänavuse Hendrik Krummi nim. Saaremaa kultuuripreemia (9300 krooni) sai kohalik muusikakooli õpetaja ja pianist Tiit Paulus.

TARTUMAALT

* 1. detsembril oli TÜ aulas eestikeelse ülikooli aastapäevale pühendatud ja Tartu Õpetajate Seminaris puhkpilliorkestri Tartu kontsert.

* 12. detsembril esinesid Vaneuse teatri kohvikus Ragne Saul (sopran) ja Toomas Kaldaru (klaver) kavaga "Kohtumised".

VALGAMAALT

* 6. detsembril toimus Tõrva kultuurimajas Soome iseseisvuspäevale pühendatud kontsert, kus astusid üles kohalikud taitlejad.

* 15. detsembril esinesid Valga kultuurikeskuses Vanemuise teatri laulusolistid

salongiõhtu kavaga "Talv - mu rõõm ja mure".

VILJANDIMAALT

* 1. detsembril andis Jaani kirikus sooloohtu viuldaja Juhan Schütz.

* 8. detsembril esines Viljandi Jaani kirikus Tallinna Tehnikaülikooli kammerkoor.

* 11. detsembril etendus Vastemõislas Endla teatritrupi esituses minimuusikal "Pesumaja lood ja laulud".

IDA-VIRUMAALT

* 14. detsembril andis Narvas ühis-kontserdi Mati Palm ja Jassi Zahharov.

* 15. detsembril toimus Kohtla-Järve Kultuurihooones laste lauluvõistluse lõppkontsert. Osalejaid oli Kohtla-Järve, Ahtme ja Tammiku gümnaasiumist ning linna neljast erinevast lasteaiast.

LÄÄNE-VIRUMAALT

* 2. detsembril andis Kunda muusikakoolis selle kooli õpilased romantilise muusika õhtu. 8. detsembril esinesid nad Kunda kirikus.

* 14. detsembril toimus Tapa kultuurikeskuses kohaliku autobaasi orkestri aastapäevakontsert.

* 20. detsembril tähistas Virumaa Poistekoor kontserdiga Rakvere kultuurimajas oma 5. sünnipäeva.

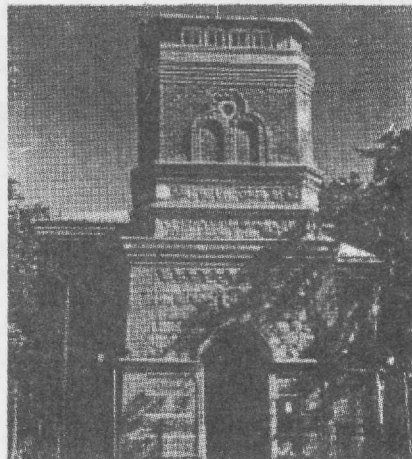
VÕRUMAALT

* 1. detsembril toimus Võru muusikakoolis kontsert, millega tähistati kooli 40. aastapäeva. Esinesid kooli praegused õpilased ja vilistlased.

Kultuurielust Tõrvas

Tõrva on 3600 elanikuga väikelinn. Kuigi meil pole suurt ja uhket kultuurikompleksi, on siinne rahvas üsna kultuurilembene. Vastukaaluks vanale ja amortiseerunud kultuurimajale on uhke ja hea kõlaga kirik-kammersaal, kus on võimalik osa saada ka kõrgkultuurist. Tõrva kammersaal köidab möödaminejaid oma välise iluga. Paljud linna külalised on avaldanud soovi näha ka selle maja seesmist ilu ja nautida siinpakutatavat kunstilist ilu. Nii ongi aastaringselt korraldatud väga mitmekülgeid kontserte nimekate kultuuritegelaste osavõtul. Esinejaid on olnud nii kodu- kui välismaalt. Eesti Kontserdiga Toivo Tuberiku vahendusel on sõlmitud leping rea kontsertide andmiseks alanud hooajal.

Tõrva kultuurimaja juures tegutsevad nii nais-, mees- kui ka kammerkoor. On oma aeroobika- ja rahvatantsurühmad, laste käsitööring, lauluansamblid, rahvamuusikaorkester, näiteringid. Ka laste ja noorte huvistuudio, mis

Kirik-kammersaal.

tegeleb peamiselt nelja kultuurivalkonnaga: laulu, tantsu, näitlemise ja muusikaga. Pärast seda, kui aasta tagasi loodi Tõrva huvistuudio, on hakanud kiiresti arenema noortebändid. Praegu tegutseb Tõrvas neid tervelt 16, sh. stuudio juures 7 ja Tõrva Gümnaasiumi juures 4. Kõik nad alles koguvad tult tiibadesse. Täiskasvanutele pakub tantsulusti 4 kahemehe bändi ja rahvapilliorkester Jauram.

Traditsioonilisteks on saanud kevaditi Tõrva linna päevade korraldamine ja laste laulukarussellid. Oktoobris on mudilaskooride festival ja läbi suve suveõhtu muusika kontserdid kammersaalis. Suvekuudel ootame ka kõiki kontsertidele Tõrva Tantsumäele, kus aasta-aastalt käib ikka rohkem külalisesinejaid nii lähemalt kui kaugemalt.

Ants Säks,

Tõrva kultuurimaja direktor

EESTIST

KULTUURIPREEMIA MUUSIKUILE

Aasta lõpul jagati kultuuritöötajale auhinna. Suure Vankri auhinna (5000 krooni) said helilooja Erki-Sven Tüür, dirigent Tõnu Kaljuste, tekstide autor Tõnu Trubetsky, meeslaulja Jassi Zahharov, naislaulja Pille Lill, instrumentalist Raul Vaigla ja arranžeerija (helirežissöör) Indrek Patte.

Kultuurkapitali preemia (50000 EEK) pälvis Tõnu Kaljuste koos Eesti Filharmonia Kammerkooriga, samuti torupillimängijad Johannes ja Ants Taul.

Helikunsti sihtkapital andis aastapreemiad (15 000 EEK) Ester Mägile, Maigi Pakrile, Alo Ritsingule, Lepo Sumerale, ansamblike NYD, Evi Arujärvele ja Raimo Kangrole.

Rahvakunsti valdkonna preemia (7000 EEK) saanute hulgas on muusikaga seotud Ando Kiviberg, Anne Lahe, Helgi Sildever ja Maie Viilup.

Eesti Raadio muusikute otsusel anti Aasta parima muusiku tiitel Andres Mustonenile.

GUSTAV ERNESAKSA MÄLESTUSEKS

Tallinnas Eesti Kontserdi poolt 7. detsembril Gustav Ernesaksa mälestuseks korraldatud kontserdil avaldati tunnustust aktiivsetele koorimuusika

viljelejatele. Gustav Ernesaksa preemia sai Venno Laul, koorimuusika edendamise stipendiumid Olev Oja, Heino Ross ja Tiit Schüts, õppetipendiumid Lilyan Kaiv ja Jüri-Ruut Kangur. Pärg asetati G. Ernesaksa hauale Metsakalmistul.

Neljandat aastat järjest tähistati G. Ernesaksa sünniaastapäeva ka tema sünnipaigas Harjumaal Raasiku vallas. 14. detsembril esines Perilas 15 Harjumaal koori. Preemia koorimuusika arendamiseks eest Harju maakonnas sai mälestuspäevade üks organiseeija Ahto Nurk. Õhtul andis Aruküla rahvamajas kontserdi Teaduste Akadeemia meeskoor Hirvo Surva dirigeerimisel.

ALGAS RAHVALAULUAASTA

Rahvuslik folkloorinõukogu on kuulutanud 1997. aasta rahvalaulu aastaks. Keskeks ürituseks on rahvalaulukool, mis alustas tööd juba 1996. aasta sügisel.

Rahvalauluaastat alustati õppusega 7.–10. jaanuarini Rahvakultuuri keskuses, kus Ingrid Rüütli eestvedamisel tutvuti Tallinna, Harju-, Rapla- ja Järvamaa folklooriga. Sooritati väljasõit ka Lahemaal. Õppused jätkuvad 18.–23. märtsil Võrus ja Põlvas, 20.–23. mail Pärnemaal Võidula rahvamajas, 24.–27. septembril Saaremaal. Rahvalauluaasta alguse ettevõtmisteks on veel Jakob Hurda mälestuspäev 13. jaanuaril Põlvas ja rahvusliku viiulimängu päevad 28. II – 3. III Kehras.

ESTONIA ARTISTID TURNEEL MÖÖDA EESTIMAAD

Detsembris sai teoks Estonia Teatri operetiartistide ringreis mööda Eestit. Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas esinesid paljudes kohtades oma uue Valgre-kavaga, mis kandis pealkirja "Annan sul suud, härra Valgre". Turneel olid kaastegevad ka Sirje ja Väino Puura ning kaitsevää puhkpilliorkester. Seekordne programm sündis suvise kontserditsükli "Anna mul suud, härra Seersant" eeskujul ja selle tookordsest suurest publikumenust tingituna. Turnee lõpul esineti ka televisioonis.

TARTUS TÄHISTATI JUHAN LIIVI SÜNNIAASTAPÄEVA OMAMOODI

Henn Rebasele annab lilli 8. üle-eestilise etlemisvõistluse võitja Kristiina Tiideberg – Kambja põhikooli õpilane. Tagaplaanil Robert Jürjendal.

1. detsembril kogunesid 4 segakoori TÜ aulasse advendikontserdile. Publiku seas traditsioonilisi advendi- ja jõululaule lauldes mänrgiti ära ka mõned tähtpäevad. Üks kooridest, Tartu üliõpilaste segakoor, sai samal päeval ja samas kohas 75-aastaseks. 20 viimast aastat on tegutsenud Valli Ilviku käe all. Tema meenutas koori ajalugu. Tervitusi "vanadele" andsid üle sõsarkoorid. "Te olite meist 25 korda vanemad. Meil on teilt palju õppida," ütles kolmandat aastat tegutseva Tartu õpetajate segakoori solist Jan Villemson.

Alustades oma esinemist lauluga "Ta lendab mesipuu poole" (need sõnad on ka Muusikalehe päises. – toim.) meenutas alles 1996. aasta jaanuaris loodud Elva segakoor ka teist tähtpäeva – Juhan Liivi sünniaastapäeva. See laul kõlas ka siis, kui koorid olid siirdunud Raekoja ette jõulukuuse alla esimest advendiküünalt süütama.

6. detsembril tähistati jällegi J. Liivi ja ühtlasi B. Alveri sünniaastapäeva TÜ humanitaarraamatukogus, vanas kirikus omanäolise pühendusnäituse avamisega. "Selle pealkirja "Elul on hingemaa" on mõtte algataja, vabakutseline kunstnik Ülle Paap võtnud Juhan Liivile pühendatud Betty Alveri luuletusest. Kohal oli J. Liivi luulepreemia võitnud kirjanikke. Näituse avamisel põimuisid Jaan Toominga ja Liis Benderi esituses luuletused läbi rahvamuusikaga eesti erinevatest piirkondadest. Seda esitas akordioni-kitarri-duo Henn Rebane – Robert Jürjendal, esimene Viljandi Kultuurikolledži akordioni-, teine Tallinna muusikakooli kitarriõpetaja.

"Tänaseks esinemiseks alustasime koostööd oktoobris. **Oleme ainuke ansambel, mis esitab sedalaadi muusikat.** Siinses ruumis on see esimene kontsert ja tuli meil hästi välja. See inspireerib uusi lugusid õppima meie ainulaadses laadis," ütles Henn Rebane.

6. detsembril tähistati Tartus TÜ aulas veel ühte tähtpäeva – Soome Vabariigi aastapäeva. Tartu Noortekoor ja koor Soomest andsid piduliku kontserdi, mis oli esinduslikem selle tähtpäeva tähistamine Eestis.

Malle Elvet

UUDSET TARTU JÕULUKONTSERTIDEL

Saksa Kultuuri Instituut korraldas kolmandat aastat järjest Tartus 17. detsembril jõulukontserdi, seekord Raekojas heategevusüritusena Tähtvere vanurite toetuseks, seda vastu Tartus juhtpositsioonil olevate meeste ja tuntu ärimeste tahtmist. Esialgselt 100-krooniste piletite müügist loobusime. Ometi laekus kontserdiküljastajatelt väärikas summa vabatahtlike annetustena," seletab Saksa Kultuuri Instituudi direktress Maie Keek.

Kontserdil esinesid tuntu vanemuised Eve Randkivi, Jassi Zahharov, Eugen Antoni jt., samuti linna instrumentalistid. Südamlikkust lisas see, et vanemuised laulsid koos lastega ja kontsert kulmineerus ühislaulmisega.

Jassi Zahharov ütles: "See oli üks tore programm, mille esitasime vaid siin. Aga raekojas võiks kontserte olla küll tihedamini." Ka teised olid arvamusel, et toredakõlaline raesaal on teenimatult jäänud kontserdipaigana tõrutuks.

21. detsembril kogunesid Tartu Peetri kirikusse traditsiooniliselt segakoorid Tartumaalt, laulmaks erinevate rahvaste laule. Koorid olid rivistunud kiriku rõdudele häälerühmade kaupa, meeslauljad oreli läheduses, naislauljad erinevatel rõdudel. Kuulajad said meeldiva elamuse all saalis. Dirigendid (Alo Ritsing, Valli Ilvik, Lilyan Kaiv) vaheldusid. "Tore, et saime laulda ka erinevate dirigentide juhatusel," nentisid lauljad pärast kontserti. Osales ka üle-eestiline Segakooride Liidu segakoor, mida esmakordselt juhatas äsja oma 60. sünnipäeva tähistanud Alo Riting. Oreli saatis Urmas Taniloo, solistina laulis Elleri-nim. muusikakooli õpetaja Elene Suik.

Täiesti uudsenäo oli kontserdikavva toodud duo – kitarriil Kuldar Kudu Elleri muusikakoolist, akordionil Margus Laugesaar Kadrinast. Duo altari ees mängitud klassikalised palad harmoneerusid suurepäraselt miljöoga. "Poleks uskunud, et oreli-kitarri – akordion on ju oreli kauge sugulane – ühendus on kirikus nii mõjus," jagas vaimustust naiskoorilaulja Tartust.

Kui Tartus on saanud üllatamomente otsiv segakooride jõulukontsert juba tavaks, siis Tallinnas Jaani kirikus laulsid mitmed segakoorid (ka Tartu üliõpilasegakoor) 14. detsembril ühiselt esmakordselt. Pastor Toomas Paul avaldas soovi, et nii paljude kooride koosinemine saaks traditsiooniks ka Tallinnas.

Malle Elvet

PÄRNU SÜTEVAKA HUMANITAAR-GÜMNAASIUMIL ON OMA KAMMERORKESTER

Uus kammerorkester. Esiplaanil tšembalo ees dirigent Mati Põdra.

Valdo Neeruti foto

Orkestri loojaks ja dirigendiks on 38-aastane Mati Põdra, kes on õppinud Tallinna muusikakeskkoolis tšellot ja kontrabassi. Ka Muusikaakadeemia lõpetas ta 1993. aastal kontrabassierialal. Mati Põdra on tegelikult Pärnu Linnaorkestri kutseline pillimees, kuid tema enda sõnul pole ta süda seal, kus tööraamat. Nii lisandub topeltkoormus Sütevaka koolis: muusikaosakonnas pillide tundmise õpetamine ja nüüd ka veel kammerorkester. Dirigeerimine on talle südamelähedane juba tükk aega, seesama huvi viiski mehe end kaheks aastaks Jüri Alperteni juurde sellel alal täiendama.

"Ideest esimese kontserdini läks vähem kui pool aastat," räägib Põdra. "Esimese proovi tegime 10. septembril." 24. novembril astuti nõudliku kavaga juba saalitäie publiku ette. Paar päeva varem oli toimunud esinemine ka Pärnu-Jaagupi kirikus. Dirigent oli lati alguseks kõrgele seadnud, võttes kava barokiajastu suurmeistrite Telemanni, Händeli, Vivaldi ja Bach'i loomingut. Tulemus polnud sugugi halb. M. Põdra oli üle võtnud vanaaegsete dirigentide kombe, mängides orkestrijuhtimise kõrval ise ka tšembalot. Solist Kai Parmas, kes ise samas koolis õppejõud, on muidugi klass omaette. Tasemel kavaga tähetakse edaspidigi publikut rõõmustada.

Tegemist on Pärnu ainuke kammerorkestriga. Ilmselt pole paljudel linnadel üldse midagi selletaolist vastu panna.

Ester Vilgats

SIEGRIED MATTHUSE AUTORIOHTU TALLINNA RAEKOJAS

7. detsembril toimus Tallinna raekojas saksa helilooja Siegfried Matthuse (1934) autoriõhtu. Kontserti toetasid Goethe Instituut ja Läti Riiklik Filharmoonia. Matthuse loomingut esitasid Ilona Meija (flööt, Läti) ning ansambli Riia Kammermuusikud solistid. Kohal viibis ka helilooja, kes oma teoseid kommenteeris ja kontserdi lõpus ka juhatas läti kammermuusikuid.

S. Matthus oli esimesi endise Ida-Saksamaa heliloojaid, kes pälvis rahvusvahelise tunnustuse. Ta on loonud muusikat paljudes žanrites, kuid püsivam edu on teda saatnud muusikalise draama vallas: Matthus on kaheksa ooperi autor. Raekojas toimunud kontserdil kõlasis tema "Nocturno" sooloföödiile, keelpillitrio "Tuulemäng", "Loojuv päike" kõnehäälele ja

keelpillikvartetile ning Oktett. Sama programmiga sõitsid läti muusikud ja Siegfried Matthus edasi Peterburi.

(Selle kontserdi tagapõhjast vt. ka I. Zemzarise artiklit lk. 22.)

PUHKPILLIMÄNGIJATE SUVEKOOL LAIENDAB TEGEVUSVÄLJA

Põltsamaal tegutsev puhkpillimängijate suvekoool kutsub tuleval suvel mängima ka vaimupuudega lapsi alates 12. eluaastast. Üritus korraldatakse koos Norra Ski muusikakooli orkestrantidega ja see toimub käesoleva aasta 27. juulist 1. augustini. Koos suvekoooliga on korraldajatel plaanis läbi viia konverents teemal "Puuetega noorte muusikaõpetus".

KÄRLA MUUSIKAKOOL TAHAB KIHELKONNA VALLAVALITSUSE KOHTUSSE KAEVATA

Kihelkonna vallavalitsus võlgneb Kärla Muusikakoolile oma valla laste eest õpilaskohtade maksumuse, mida pole tasutud septembrikuust alates. Kärla Muusikakoolis õpib praegu 11 Kihelkonna valla last. Õppemaksu maksavad lapsevanemad, kohamaksu peab tasuma vald. Sellekohane kirjalik leping on sõlmitud vallavanem Allan Alevi ja muusikakooli direktori Ludmilla Tooni vahel ja see kehtib 1. 09. 1996. – 1. 09. 1997. Võlasumma ulatub praeguseks juba 20 000 kroonini ja Ludmilla Tooni sõnul ei ole vallavalitsus siiani reageerinud temapoolsetele korduvatele meeldetuletustele.

Kihelkonna vallavanem toob lepingust mittekinnipidamise põhjenduseks valla eelarve alalakevuse. Edaspidi plaanib Kihelkonna vallavalitsus toetada ainult väga andekaid lapsi ja on seisukohal, et kui vanem tahab, et laps muusikakoolis edasi käiks, peab ta ise tasuma ka kohamaksu. Praegu maksab vanem 75 krooni ja vald 558–600 krooni lapse pealt kuus.

Muusikakooli direktor L. Toon ütles ajalehele Oma Saar, et "lepingu kohaselt võib muusikakool õpilased raha mittelaekumise puhul 10–päevase hilinemise juures juba õpilasnimekirjast kustutada. Seni pole kool oma õigust kasutanud, sest lastest on kahju. Kihelkonna lapsed, kes Kärlal muusikat õpivad, on väga tublid – möödunud õppeaasta lõpetas 2/3 neist kiituskirjaga".

Kommenteerides vallavanema arvamust, ütles L. Toon: "Vale on küsida, kas need lapsed üldse on nii andekad, et nad muusikakoolis peavad käima. Lapse andekus ei ole nii üheselt lahtimõtestatav ning ma ei arva, et muusikakoolis peaksid õppima ainult väikesed moztardid, st geeniused ja tulevased professionaalmuusikud. Kuna 16. detsembriks ei ole Kihelkonna vald meile veel sentigi üle kandnud, kavatseme võla kohtu teel sisse nõuda."

"ALLE-AA" ESITAS RIIAS EESTI RAHVAMUUSIKAT

Detsembril keskel käis Viljandi Kultuurikolledži õppejõududest ja tudengitest koosnev rahvamuusikaansambel "Alle-aa" Riias Põhjamaade ja Balti riikide rahvamuusikafestivalil. See oli ainuke eesti kollektiiv, kes sai festivalil esinamiseks ametliku kutse.

KONTSERDIPILET MAKSIS 1800 KROONI

13. detsembril esines Tallinnas Vene maailmakuulus kammerorkester Moskva Virtuosiid, mille kontserdile müüdi seni teadaolevalt kõige kallimaid pileteid Eestis. Need maksid 1800 krooni. Odavamad piletid on ametlikult 1200 krooni. Umbes 700 kohaga Estonia kontserdisaal oli peaaegu välja müüdnud. Seni olid teadaolevalt kõige kallimad piletid Londoni BBC orkestri kontserdil sel sügisel, kus spetsiaalsed nn. kuldpiletid maksid 1500 krooni.

HELISEV JÕULUKINGITUS LIHULAS

28. detsembril kogunes külmavõitu, kütmata Lihula Eliisabeti kirikusse harvaesinevalt rohke kuulajaskond oma linnast ja Lõuna-Läänemaalt, et saada nauditavaid clamus Arsise kellade koori esinemisest Aivar Mäe juhatusel. Publik ei jätnud kasutamata ka võimalust ise kellukesi oma käes hoida ja helisema panna.

Kontsert oli kuulajatele tasuta. Tõesti toredate jõulukungituse tegid väikelinna ja ümbruse rahvale Lihula Linnavalitsuse (linnapea Tõnis Mets) eestvedamisel ühiselt Lihula Tarbijate Ühistu, AS Branta, AS Faal, AS Lihula Maaparandus, AS Läl jt.

Malle Elvet

PROFESSIONAALSETE JA TAILDUSMUUSIKUTE KOOSTÖÖ

LUMI TUISKAB, MINA LAULAN

Tartu üliõpilasgakoor, Tallinna Pedagoogikaülikooli Segakoor, Tallinna Kammerorkester ja Eesti Muusikaakadeemia solistid esitasid jõulueelsel kontserdil 15. detsembril Tallinna Kaarli kirikus L. van Beethoveni Missa C-duur. Juhatas noor dirigent Hendrik Vestmann. Eriliseks tegi kontserdi see, et maailma muusikakultuuri suurteos kanti ette taitlejaist üliõpilaslauljate ja professionaalsete muusikute ühistööna.

Erakordset lumetorni ja sellest põhjustatud transpordiseisakuid trotsides oli kogunenud Kaarli kirikusse üllatavalt palju kuulajaid, kelle hulgas koorijuhid Kuno Areng, Ants Üleoja, Olev Oja, Aksel Pajupuu jt., arvukalt muusikaõppureid ja -õpetajaid. Solistidena laulsid Karmen Puis, Peeter Perens jun., Heli Veskus, Juhan Tralla Eesti Muusikaakadeemia laulu erialalt.

Kuulajate hinnang peitus hingesetatud vaikuses, millele järgnes pianissimost algav aplaus fortissimo.

Jüri Leiten Tallinna Kammerorkestrist tänas esinejaid ja dirigenti: "Algus on nauditav, loodame jätkuvale koostööle."

Muusikaakadeemia professori, Estonia soiisti Mati Palmi tunnustav hinnang nii solistidele kui kooride ja orkestri ühismitseerimisele kinnitas kõigis noortes muusikuis soovi koostööd jätkata. "Tubli, Hendrik, algus on tehtud!" kiitsid dirigenti hiljutised õpingukaaslased muusikaakadeemiast. Rahul oli ka Tartu Üliõpilasgakooriga dirigent Valli Ilvik, lisades, et koori lauljail on

Fotol vasakult: Karmen Puis (alt), Peeter Perens jun. (bass), Hendrik Vestmann (dirigent), Heli Veskus (sopran) ja Juhan Tralla (tenor) õnnitlusi vastu võtmas.

Kolga ja Kuusalu "hullud"

14. jaanuaril esitasid Kolga ja Kuusalu Kammerkoor kohaliku dirigendi Taavi Esko juhtimisel Kuusalu kirikus maailmaklassika suurvorme: W. A. Mozarti "Kroonimississa" C-duur, G. Fr. Händeli "Halleluuja" ja J. S. Bachi "Sicut locutus est". Solistidena löid kaasa professionaalset muusikut Mati Kõrts, Jane Tiik ja Evelin Ojalo. Samuti Harjumaalt pärit M. Kõrtsi arvates said harrastuskoorid raske ülesande täitmiseks hästi toime.

Kogu projekti hing dirigent Taavi Esko ütles Ida-Harjumaa ajalehele Sõnumitooja: "Et hulljulget plaani teoks teha, peab olema ka ise hull. Tore, et Kolgal ja Kuusalus on selliseid hullusid." Kuusalu kodu-uurija Arnold Lepnurm täpsustab, et T. Esko pole siiski esimene, kes pani Kuusalu lauljad esitama suurvorme. Juba aastatel 1929-38 on seda teinud kohalikud koorijuhid Gustav Kaarli ja Endel Kink.

Sama esinemist korratakse jaanuaris Loksal ja Haapsalus.

M. Võhmas

vähemalt (laste)muusikakooli haridus, mis soodustab sellelaadset koostööd professionaalidega ka tulevikus.

Pärast kontserti mindi hardas meeleolus tuisusele koduteele.

Malle Elveti tekst
ja foto

VÄLISMAALT

SERGEI RAHMANINOV I ARMASTUSKIRJAD MARIETTA ŠAGINJANILE OKSJONIL

Londoni Sotheby oksjonile on saadetud Sergei Rahmaninovi armastuskirjad hilisemale tuntud nõukogude publitsistile Marietta Šaginjanile. Need on pärit aastatest 1912-1917.

Simon Maguire, Sotheby muusikaliste käsikirjade ekspert ütles, et nendel kirjadel on suur tähtsus, kuna XX sajandi ühe suurima helilooja Sergei Rahmaninovi (1873-1943) eluloost on väga vähe teada. Ta oli kinnine inimene ja ta kirjavahetus oli vähene. Oma õetütrega abielus olev Rahmaninov lahkus Venemaalt revolutsioonipäevadel 1917 ja sellega katkes ka ta kirjavahetus M. Šaginjaniga. S. Maguire sõnul näitab see kirjavahetus, et S. Rahmaninovil oli puudu eneseusaldusest. Ta viitab esijoones ühele kohale S. Rahmaninovi poolt M. Šaginjanile saadetud kirjas: "Peale oma laste, muusika ja lilled armastan ma Sind. On õige, et ma ei usu endasse."

S. Maguire ütles ka, et teda ei tee rahutuks asjaolu, et oksjonil jäid müümata Boris Pasternaki armastuskirjad, kuna keegi polnud nõus maksma nende eest nõutud alghinda. S. Rahmaninovi armastuskirjad on S. Maguire'i sõnul täiesti teine asi.

Reuter-ETA

PAVAROTTI KAVATSEB LAULDA VÄHEMALT AASTANI 2001

15. novembril 1997 Helsingis planeeritud Luciano Pavarotti kontserdi piletite esimene sari müüdi ära ühe tunni jooksul. Lisapiletid tulevad müügile hiljem. Kontsert toimub praegu alles ehitamisel olevas Hartwalli hallis, mis peaks mahutama 14 000 pealtvaatajat.

Capri saarel ütles Pavarotti, et ta kavatses laulda vähemalt aastani 2001 ja tähistada nii 40 aasta möödumist oma lauljakarjääri algusest. Capril andis ta oma kontsertidega teenitud 4,2 miljonit dollarit üle laste heategevusfondidele. Ühe "Sõja lapse" nimelise projekti järgi ehitatakse muusikakeskus sõjast laastatud Bosnia linnas Mostaris.

Pavarotti kiitis rohkemõnaliselt Capri saare ilu, kuid oli võrdlemisi kidakeelne, vastates reporterite küsimustele oma eraelu kohta. Ta ütles vaid, et tema 35 aastat kestnud abielu lahutamise protsess võib kesta 3 aastat.

AFP-ETA

LLOYD WEBBER PLAANIB "LAADIDA PATAREID"

Washingtoni Rahvusteateris Valge Maja lähedal oli 12. detsembril A. Lloyd Webberi muusikali "Oota ära soodus tuul" maailma esilavastus ilma suurema reklaamita ja kärata. See oli tehtud nii ettekuvatsetult. Etenduse-eelsel pressikonverentsil ütles Lloyd Webber, et pompöössed ja reklaamirikkad etendused on teinud teatripiletite hinnad liiga kõrgeks ning tuleb pöörduda mingile teisele teele. Sellega seoses nimetas ta kohutavaks "Jeesus-Kristus - superstaari" esietendust Broadwayl 1971. a.

A. Lloyd Webber lisis, et tal pole praegu uue muusikali kirjutamiseks mingit ideed. Tuleb võtta aeg maha "patareide laadimiseks", mis ei tähenda aga laisklemist. Lloyd Webber kavatses vaid vahetada tööobjekti - kirjutada raamatu oma kunstikogust.

Uue, siiski 3 tundi kestva muusikali peategelasteks on lapsed. Süžee on laenatud Inglismaal 1960. a. ilmunud raamatust ja vändatud filmist selle kohta, kuidas kolm last majutavad aita võõra, keda nad peavad Jeesuseks Kristuseks. Midagi niisugust olevat juhtunud USA-s Louisiana osariigis.

Vaatamata vähestele reklaamidele oli teater täis. Publiku hulgas oli ka USA ekspresident George Bush abikaasaga, kellega helilooja kätles enne etenduse algust.

Reuter-ETA

KURT MASURI LAHKUMINE

69-aastane Kurt Masur, kes on olnud prestiižse Leipzigi orkestri dirigent 25 aastat, andis 31. detsembril sellel ametikohal oma viimase kontserdi, esitades Beethoveni 9. sümfoonia. Alates 1997. on orkestri peadirigendiks rootslane Herbert Blomstedt. Masur on olnud oma ennetähtaegse lahkumise suhtes (lepingu kohaselt pidi ta olema peadirigent 1998. aastani) võrdlemisi kidakeelne, kuid viidanud siiski orkestri majanduslikele raskustele: "Mind on kasutatud ainult selle lammutamiseks, mida ma olen üles ehitanud."

Kurt Masur, kes oli Saksa Demokraatliku Vabariigi režiimi vastase liikumise üks juhte, on 1991. aastast peale olnud ka New Yorgi orkestri peadirigent. Vastav leping lõpeb 1997. aasta suvel.

AFP-ETA

GEORG SOLT I SOOV

84-aastane ungari päritolu Georg Solti, kes alustas oma muusikukarjääri 30-ndail aastail Arturo Toscanini klaverisaatjana ning on viimastel aastakümnetel juhatanud prestiižseid orkestreid, viimati Chicago oma, andis

intervjuu ajalehele Spiegel. Ta ütles, et tahab enne surma veel dirigeerida ühte Mozarti või Verdi ooperit.

AFP-ETA

"JAAPANI MUUSIKA FOND OSTIS 4 MILJARDI DOLLARI EEST STRADIVARIUSE TŠELLO"

teatas selle endise omaniku, Yale'i ülikooli tšellisti Aldo Parisot'i esindaja. 1939. a. oli sama tšello ostnud Emanuel Feuermann ainult 35 000 dollari eest ja mänginud sellega 1944. aastani. Jaapani Muusika Fondil on kavatsus anda publikule võimalus kuulata muusikat sellel pillil mängimas ka virtuooside poolt, kes ei suuda ise osta Stradivariust.

AFP-ETA

LOODETAKSE, ET BROADWAY PUBLIK ON RAHAST RÄÄKIMISEST JA TANTSUST TÜDINUD

Samal ajal kui Broadwayl valmistatakse muusikali lavastamiseks erakorralisest sündmusest - "Titanicu" hukkumisest, asutakse Kanada suurimas linnas Torontos ette valmistama kahte muusikali hoopis teises žanris - tavaliste, kuid rikka sisemaailmaga inimeste elust. Libreto on koostatud 1847. a. ilmunud Charlotte Brontë "Jane Eyre'i" ja 1975. a. ilmunud ameeriklase E. L. Doctorow' "Ragtime" ainetel. Viimane jutustab XIX sajandi Ameerikast. Inspiratsiooni saadi sellest, et umbes samalaadsete Jane Austini raamatute ainetel loodud filmidel oli Põhja-Ameerika publiku hulgas edu.

Raskusi on palju. Näiteks on Brontë raamatus palju sisemonoloogi, mida on raske tuua lavale. Kuid Kanada muusikalide autorid loodavad, et nende tööd jõuavad 1997. aasta lõpul ka Broadwayle ja seal mängitakse neid edukalt. "Jane Eyre'i" ainetel loodava teose direktor John Caird ütles: "Arvame, et muusikal on langenud liiga madalale ning Broadway publik on küllastunud vaid rahast rääkimisest ja tantsust."

Reuter-ETA

CARRERAS I. KORDA LAULMA LÄHIS-ITTA

Mänedžer Richard Pharaon, kes tõi pärast Liibanoni kodusõja lõppu 1990. a. Beirutisse esinema Prantsuse lauljad Charles Aznavouri ja Patricia Klaasi, meelitas sinna nüüd ka maailmakuulsa Hispaania tenori Jos, Carrerase, kellele see on esimene ülesastumine Lähis-Idas. Tema kaks kontserti toimuvad 14. ja 15. veebruaril k. a. äsjavalminud kontserdisaalis. Piletid maksavad 75-200 USD.

AFP-ETA

MARIA CALLASE AVASTAJA SURNUD

85. eluaastal suri Itaalia dirigent Francesco Siciliani, kes on juhatanud kõige prestiižsemad Itaalia orkestreid ning keda on saatnud edu paljudes Euroopa riikides. Teda tuntakse ka Maria Callase talendi avastajana.

AFP-ETA

MANCHESTERI ORKESTER UUES KODUS

Detsembri algul sai kuulua **Halle Orchestra** Manchesteris endale uue maja. Selle avamisel viibisid Inglise kuninganna Elisabeth II ja Edinburghi hertsog.

Orkester on saanud nime temale 1858. a. alusepanija dirigendi, pianisti ja impressaario Charles Halle järgi. Oma esialgses asupaigas Free Trade Hallis on ta mänginud 138 aastat. Temaga koos on seal esinenud Chopin, Grieg, Mendelssohn, Liszt ja teised kuulsused. Praegu on peadirigendiks ameeriklane Kent Nagano.

Uus 2400-kohaline kontserdihoone kannab nime Bridgewater (Sillavee) Hall. Ta on ehitatud allikalisele maale, et kaitsta teda vibratsiooni vastu, mida põhjustavad lähedalt mööduvad trammid. Sellesse uude kontserdihoonesse on paigutatud Inglismaa suurim orel, mille ehitamine läks maksma 1,2 miljonit naela, kogu hoone ise 42 miljonit naela (67 miljonit USD).

AFP-ETA

SÜNNIPÄEVAKS HAIGLAST KOJU

Frank Sinatra lasti oma 81. sünnipäeva pühitsemiseks koju Los Angelesi haiglast, kus ta oli ravil olnud 8 nädalat. Staari tütar Nancy ütles telejaamale ABC, et isa tervis on üsna hea ning lisis: "Ma arvan, et ta tahaks olla paarkümmend aastat noorem. Aga nii mõtlen ka mina. Ja kas mitte meie kõik?"

AFP-ETA

BRITAIN'S ROYAL OPERA JUUBEL POMMIPAANIKAS

12. detsembril tähistas Britain's Royal Opera galakontserdiga oma 50. aastapäeva. Kontserdi eel hoone ees avastatud pakk kutsus esile paanika: kardeti pommiplahvatust. Kroonprints Charles'i viisid turvamehed hoonesse kõrvalukse kaudu, külalised ja esinejad pidid aga uhketes rõivastes mõnda aega külmutama väljaspool turvameeste kordonit. Kui oli välja selgitatud, et pakk on kahjutu, vaibus paanika ja 10-minutilise niilinemisega algas kontsert.

NUKRUS TÜKIB VÄGISI PEALE

Mõnikord jääd kuidagi nukraks vanu kolletanud lehti lugedes. Seekord sirvin juba soliidse eaga ajalehte *Sirp* ja *Vasar*, mis on ilmunud 11. veebruaril 1977. Miks just seda? Aga seepärast, et tolles numbris avaldati muusikaeadlase Tiia Järje juubelartikkel Jaan Tamme nimelise puhkpillikvinteti kohta – nimelt täitus sellel Mulgimaalt pärit Vene tsaarirügis hiilgavat karjääri teinud metsasarvevirtuoosi nime kandval ansambliil siis kolmkümmend viis tegevusaastat. Soliidne iga juba pea kakskümmend aastat tagasi.

On paratamatu, et on oma kõrgajad riikidel, rahvastel, impeeriimidel. Mis siis rääkida ansamblistest, ja pealegi sellistest, tõesti mõnevõrra elitaarsetest, kui seda on erinevate tämbrite tõttu põnevalt "harali" puupuhkpillikvintett. Seitsmekümnete aastate teine pool oli Samuel Sauluse kvinteti – aga just nii me seda nimetasimegi – tippaeg.

Ma olen veendunud, et praegune kvintett on tollasega tasemelt küllap võrdväärne, aga kui kurb on vaadata seitsmekümnendail aastail ilmunud piduliku juubelilehe keskossa paigutatud interpreetide fotosid: Samuel Saulus (loomulikult flööt), Helder Värvi (oboe), Uve Uustalu (metsasarv), Rein Karin (klarnet). Nad kõik lahkusid meist parimais pillimehaastais... Tõesti ei leia sõnu!

Varsti lahkus ka kvintetiga pisut hiljem liitunud mehine corno Kalle Kauksi. Miks küll need tormid rüüstasid just toda ansambli nii halastamatult. Kes oskaks vastata?

Ansambli populaarsust väljendab alati see repertuaar, mida kaasaegsed heliloojad talle kirjutavad. Ja kolmekümne viie aasta jooksul kirjutas meie puhkpillimeestele muusikat kaks kolmandikku eesti heliloojaist, ansambel lindistas raadio fonoteeki viiskümmend eesti ja kolmkümmend Lääne autorite teost. Kurb küll, aga praegu meie silmapaistvale ansamblile nii palju uudisloomingut paraku enam ei sünni. Noh, midagi ju sünnib, ja palju harvemalt. Tiia Järg kirjutas targalt ka neist suurtest mõjudest, mida jätab interpretatsioonikunst heliloomingusse: piisab hiilgava ja omanäolise interpreedi sünnist ning kohe kirjutatakse midagi ekstra temale. Enamasti on see efektne ning avardab ka instrumendi võimalusi. Interpretatsioonikunst ja helilooming elavad pidevalt sümbioosis.

Veel üks iseloomulik joon Jaan Tamme

nimelise kvintetile: paljudes linnades, sümfooniaorkestrite juures tegutseb arvukalt puupuhkpillikvintette, kuid reeglina on nad kohalikud, annavad gastrollkontserte suhteliselt harva (tõelised tippklassi ansamblid moodustavad küll mõistetava erandi). Meie kvintett oli seevastu ülimalt liikuv. Juba 1958. aastal osati leida võimalusi tollase riigipiiri ületamiseks. Oma juubelipäevaks (1977) oldi esinetud juba 112 (!) linnas. Väljaspool NL-i oldi sagedasteks külalisteks Saksa DV-s, kuulsal kammermuusikamaal Tšehhoslovakkias (kus slovakid korraldasid muuseas "Bratislava muusikapidustusi" vastukaaluks "Praha kevadele"), muidugi ka Ungaris ja Bulgaarias. Kuid tähtsaim oli omapärase kõlaga, osaliselt ehk ennenägematugi ansambli tutvustamine just väikestes provintsi- linnades, eriti koolides, kus suuri orkestreid käib ju harva. Kust need tulevased, mitte ainult muusikud, vaid ka kontserdikülalised mujalt peale kasvavad?

Iseenesest mõistetavalt ei käidud neil aegadel Londonis või Pariisis, rääkimata juba USA-st.

Kuid ärgem unustagem teiste riikide kõrval ka Venemaad! Ei ole hea toon viimasel ajal tsiteerida vene kriitikat. Kuna nood, üldjuhul ülistavad artiklid on ka ammu ilmunud, siis pole neist rääkida võib-olla tõesti asjakohane. Seda enam, et ansambli koosseis on muutunud...

Ent midagi tuleks siiski rõhutada: ilmselt pole prohvetid tõesti kuulsad omal maal. Kui mujal ootasid meie pillimehi täissaalid, siis üks kontsert Tallinna Olevi saalis.. anti seitsmele kuulajale. Mis on lahti meie publikuga? Muusika algab ju kammermuusikast. Kas tõesti suudavad eestlast natuke endast välja viia ainult gigantsed oratoriaalsed vormid, tohutu suurte vasekoosseisudega ja löökpillidega? Ilmselt küll. Kuidas nii on juhtunud? Sest igal sügisel sammuvad ju klaveritundi lapsed, Czernyid kotis. Ja eesti heliloojate originaalne loomine. Ja Tšaikovski aastaajad. Kas tõesti kukuvad kõik seemned kaljule? Kas tõesti vajab ka soome-ugrilane üheksakümme kuut liitauri? Ma võin muidugi eksida, kuid olevat mingi islamiriiki, kus võimukandja tänavale tulekut peab tähistama just selline arv noid võimsaid löökpile. Eks ta ole vist uhke küll mõise uksest välja astuda, kui kõik need paukpillid trambutraitavad...

On muidugi suurepärase, et edukais inimesis on meil tekkinud mõistmine kultuuri osatähtsusest ja sellest, et tõeliselt grandioossetele ja väga kallitele headele kontser-

tidele – see repliik pole tõesti õeluses! – tasub ikka minna küll. Mis selles on halba, kui inimene tahab end ka natuke näidata. Enamasti on sellest ikka ka olnud kultuurile kasu.

Kunsti ei saavat suunata. Kuid kultuuri- poliitikat ja majandust küll. On ju ilmselge – kas või pisarselge –, et üle oma varju ei suuda keegi hüpata. Noor ja vaene riik veel kõige vähem. Kultuur vajab palju, tõenäoliselt ta ka saab kunagi seda, kuid kõik ei tule ju korraga. Ent kuidagi ei suuda ma pidada õigeks, kui palgaliste kooride (ega neidki palju ole, kuid nad on ju isikkoosseisult suuremad) viis kõrgprofessioonaali ainult enda rõõmuks peavad laenama öötundidelt harjutamisaega. Entusiasm on ju tore, kuid kas ta ei võiks kunagi hakata lõppema. Siiski pillimehed seda veel ei karda ning nad on tänuks Eesti Kontserdile välisesine- misvõimaluste eest.

Kas Lätis või Leedus on puhtprofessioonaalseid (palgalisi) puupilliansambleid, selle kohta pole mul aimu. Kuid tean, et keelpillikvartette on Lätis vähemalt kolm, Leedus üks. Eestimaal pole aga parun Lipphardti aegadest midagi sellist enam kohatud.

Selle miniartikli lõpul ei taha ma võtta manitsevat tooni. Loodan rikkuse (süntesaator igale andekale lapsele jne!) aegu ehk veel ise nähagi. Kuid praegu meeldivad mulle üle kõige ikkagi need tõsised viulika- kastidega või punnis noodiportfellidega lapsed, kes hommikul muusikatundi ruttavad, teadmata, mida nende saatuse kohta Riigikogus otsustatakse.

Muidugi peatub mu silm eriti meelsasti puupille sisaldavail vutlaritel – neid näeb ka harvemalt –, kuid kuni neid ikka udustel sügishommikutel siin-seal vilksatab, pole veel kõik kadunud. Ja eesti kammermuusika jääb!

Kui meie vana-, koguni vaarisad võtsid ette pillikooris käia, tehkem siis kõik, et ka meie lapsed ja lapselapsed viitsiksid. "Joonast" me ju igal ajal vette laste ei suuda.

Praegu Jaan Tamme nime kandev kvintett – härrad muusikud Malkov, Siitan, Velthut ja Lepnurm ning ka corno, kes on vist mõnevõrra vahetusseisundis – ootab teid ja meid ikka oma kontsertidele. Paraku pole neid praegu ülearu palju. Kuid ärgem unustagem, et muusika algab kammermuusikast. Ja ülejõu see ühele väikesele rahvale ei käi!

Rahva peamiseks kohalemeelitamiseks oli kuulus tenor Placido Domingo, kes nii ühtlasi tähistas oma kuulsakssaamise 25. aastapäeva Cavaradossi rollis "Tosca". Tema etenduse eelsed teated, et ta on külmumise tagajärjel häälest ära, ei leidnud kontserdi käigus kinnitust.

Teiseks tõmbenumbriks oli "kuldne paar" Angela Gheorgiu ja Roberto Alagna, kes esitasid dueti Bizet' "Carmenist".

Eeloleval suvel läheb Royal Opera remonti. Selle maksumusest on 80 miljonit naelsterlingit (130 miljonit dollarit) saadud rahvuslooterii kaudu. 100 miljonit naelsterlingit loodetakse saada sponsoreilt. Galakontserdi tuludest (piletid 1000 naelsterlingit, ülekanne Inglise ja Jaapani televisioonis) oli planeeritud 500 000 naelsterlingi.

Reuter-ETA

ABI LIIKLUSÕNNETUSSE SATTUNUD KUULSUSELE

Augustis 1995 liiklusõnnetuses peaaegu halvatuks jäänud kuulus Ghana päritolu Inglise trompetist Clarence Adoo paraneb vähehaaval. Tema sõbrad aitavad teda igati. Nad organiseerivad solidaarsusaktioone (korjandusi, kontserte), et peaaegu liikumatut, kuid endiselt elurõõmsat meest rahaliselt abistada (lisa invaliidsuspensioonile, maja kohandamine ratastoolile jne.). Yamaha firma ehitab Clarence Adoole erikonstruktsiooniga trompetit, et ta saaks oma piiratud liigutamisevõimaluse ja nõrga füüsilise jõu juures pisutki mängida oma lemmikpilli.

Brass Bulletin II/1996

Muljeid juudi muusika õhtult Estonia Talveaias

3. detsembril toimus Estonia Talveaias juudi kultuuriseltsi algatusel omalaadne üritus – juudi muusika ja luule õhtu, pealkirjastatud "Jääb süda mul itfa". Lisaks juudi kollektiividele astusid üles ka Eesti Poistekoor ja noored sõnakunstnikud EMA lavakunsti osakonnast. Õhtu sissejuhatavas osas esines ürituse üks peaorganisaatoreid **Mark Rais**, kes on laiemale avalikkusele rohkem tuntud kui raadioajakirjanik ja mitmete kultuuriteemaliste artiklite autor erinevates eesti lehtedes.

Mark Rais tutvustas põgusalt juudi sõnalise, muusikalise ja kujutava kunstiga seotud folkloori. Sarnaselt eesti rahvamuusikaga on ka juudi rahvamuusikas eristatavad kaks kihistust – uuem ja vanem. Vahe on ainult selles, et neid esitatakse erinevates keeltes: vanem heebrea- ja uuem jidišikeelne. Uuemas kihistuses esineb ka üks omapärane nähtus, folkloorne muusikateater. Selles on võrdne tähtsus nii sõnal kui ka muusikal. Juudi rahvamuusika on ühehäälnelne ja selle väga iseloomustavaks jooneks on kõrgendatud seitsmenda astmega minoorne helilaad või – nagu euroopaliku muusikatradiitsiooniga maades seda nimetatakse – harmooniline minoor.

Mark Rais puudutas oma sõnavõtus ka juudi kirjandust ja luulekunsti. Seegi jaguneb vanemaks ja uuemaks kihistuseks. Vanem põhineb piiblibl, uuem on tekkinud alles eelmisel sajandivahetusel, juudi kultuuri ärkamisajal. Mark Rais nimetas selle suuna olulisemate esindajatena Dalekit, Tšernjakhovskit ja Lukotinskit. Erinevalt juudi uuemast rahvamuusikast on nn. ärkamisaegne juudi kirjandus esindatud kahes keeles, nii jidiši kui ka heebrea keeles. Teemaikalt on ta põhiliselt protestikirjandus. Näiteks Dalek on kirjutanud poemi Kišinjovi juudidipogrommi ainetel jne. Professionaalsete juudi päritoluga muusikute nimekiri, kes on jätnud jälje maailma muusikaajalukku, ka kui mainida ainuüksi heliloojaid, saaks üsna pikk: Mendelssohn-Bartholdy, Mahler, Bernstein, Gershwin, Kálmán, Šnitcke jt.

Sarnaselt folkloorsele juudi muusika-teatrile, oli ka 3. detsembril Estonia Talveaias toimunud üritus üles ehitatud muusikaliste ja sõnaliste numbrite vaheldumise printsiibile. Kontserdijärgses lühiintervjuus ütles hr. Rais allakirjutanule, et oli seda analoogiat rakendanud teadlikult.

Kontserdi alguses esitas hiljutiselt Israeli-turneelt naasnud Eesti Poistekoor dirigendi Venno Lauu juhatusel kolm juudi rahvalaulu. Seejärel lugesid noored näitlejad katkendeid Koguja Raamatust ja juudi kirjanduse klassikast. Sõnalised vahelugemised mõjusid värskendavalt ja vaimuteritavalt. Oma häbiks pean tunnustama, et nii mõnedki mõttekillud ja aforismid, väljaõelduina raskepärases mõistukõnes, ei jõudnud mulle alati mitte

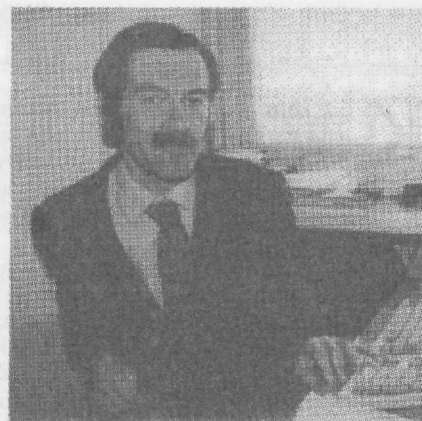
päris kohale. Need vahelugemised viisid mind aga mõttele, et analoogselt juudi muusikalise folklooriga võib ka professionaalse juudi muusika üheks olulisemaks tunnusejooneks olla varjatud programmilisus (näiteks Šnitcke ja Mahleri sümfooniad, viimase puhul on see juba varem tõestatud), mis on otseselt tuletatud oma rahva traditsioonilisest muusikalisest folkloorist. Selle lahtimõtestamine, teadmata mõningate sümboolite tähendust, võib teistest rahvusest kuulajale kohati osutada üsnagi keeruliseks.

Kontserdi esimese poole lõpunumbrina kõlas ühe nüüdisaegse iisraeli helilooja elektrooniline teos. See muusika tundus mulle üsnagi huvitav. Katkendlik ja eriskummaliste, arvuti abil sünteesitud kõlavärvide abil komponeeritud heliteos tekitas assotsiatsioone viibimisest botaanikaaias, kus taustaks on kuulda ojavulinat ja ümberringi vidistavad mitmesugused eksootilise päritoluga linnud. Julgeksin säärase kompositsiooni negatiivse küljena nimetada mõningast dramaturgilist läbimõtleamatust (või hoopis autori muusikalise arendusprintsipi omapära), mille tõttu muutus küsitavaks teose pikkus.

Ent kuuldus ka teisi, minu arvates koomilisevõitu arvamusi. Kontserdi vaheajal astus hr. Mark Raisi juurde üks vanem juudi daam ja küsis talt lähemaid andmeid äsjakuuldud helitöö kohta. Kuulnud, et tegu on nüüdisaegse iisraeli autoriga, kes on ka Ülemaailmse Arvutimuusika Assotsiatsiooni liige, väljendas vanaproua oma arvamust resoluutselt: "Takihh kompozitorov nado ubivatj. Eto ne muzõka."

Kontserdi teise poole alguses esines Tallinna Juudi Kooli õpilaste lauluansambel, mille esituses kõlas nii lihtsaid kui ka nõudlikumat tehnilist teostust vajavaid juudi rahvalaule. Selliseid põhikooli õpilastest koosnevaid ja oma tugeva vokaalse taseme poolest samasuguseid kollektiive on Eestimaal praegu üsnagi vähe.

Õhtu viimaseks numbriks oli Mark Raisi elektrooniline videokompositsioon, mille pealkirja allakirjutanu kavalehe kaotsimineku tõttu enam ei mäleta. Teose

Mark Rais

põhiväärtuseks oli muusikalise ja videotehnilise külje oskuslik ja põhjendatud kokkusobitamine, mille tulemusena tekkis tervikutunne. Kahtlemata on tegu žanriga, mis hakkab aja jooksul omandama järjest olulisemat tähtsust ja just sünteesituna teiste kunstiliikidega. Mark Raisi helikeeles tundus olevat mõjutusi nii Uus-Viini koolkonnalt kui ka tänapäeva olulisemate eesti autorite muusikast. Sarnasus Uus-Viini koolkonnaga ei tähenda aga seda, et M. Raisi muusika oleks väga ekspressiivne. Pigem on tegu filosoofilise, tasakaalustatud ja rahuliku atonaalsusega.

Kui minu kirjutist juhtub lugema keegi EMA juhtkonnast, eriti aga arvutimuusika osakonnast, soovitsaksin talle ära kasutada selline väärtuslik arvutimuusika-alane pedagoogiline potentsiaal, nagu seda on Mark Rais. Seda enam, et meil praegu selle ala inimesi napib (on küll Sumera, kuid lisajõud heade spetsialistide näol ei teeks paha). Tuletaksin siinkohal meelde kevadisel juubeliintervjuul Enn Vetemaa poolt väljaõeldud. Ta arvas nimelt, et Tallinna Riiklik Konservatoorium (nüüdne EMA) ei saa kuidagi olla viletsa tasemega kompositsiooni õpetamise poolest, kui sealt on välja tulnud sellised rahvusvahelise tunnustuseni jõudnud heliloojad, nagu Pärt, Tormis, Tamberg, Sumera, Rääts, kuid nõrgaks küljeks pidas Enn Vetemaa elektroonilise muusika valdkonda eesti professionaalses helikunstis (on vaid Grünberg, Sumera ja Remme). See on ala, millel on maailma tippudega konkureerimiseks veel palju kasvuruumi.

Kontserdijärgses usutluses küsisin Mark Raisilt, kuidas läheb Rahvusvahelisel Arvutimuusika Assotsiatsioonil, mis asutati 7 aastat tagasi Tallinnas ja mille presidendiks on hr. Rais isiklikult. Tema sõnul tegutseb organisatsioon siiani ja selles on liikmeid 8 erinevast riigist üle maailma. On heliloojaid, muusikateadlasi, arvutiinseneri, interpreete ja arvutikunstnikke, ka kino- ja televisioonitegelasi. Kuigi organisatsiooni liikmeskond on suhteliselt väike, ütles Mark Rais huviliste ja koostööpartnerite arvu olevat tunduvalt suurem. Näiteks kui Tšehhi Vabariik on esindatud ainult ühe liikmega, siis tegelikult seisab tema taga vähemalt kümme inimest. Samasugune on olukord ka Slovakkias ja Bulgaarias.

TALLINNA KONTSERDIELU – detsember

Kõik kolm jõulukuu **sümfooniakontserti** olid omaette sündmusteks. Meil juba teada-tuntud Venemaa dirigent **Nikolai Aleksejev** juhatas 5. detsembril D. Šostakoviči 6. sümfooniat ja toetas Henry David Varemad S. Prokofjevi Kontsertsümfoonias tšellole ja orkestrile.

6. sümfoonias on vastandatud kolm kujunditringi: aeglaselt liikuva I osa matt, mõneti leinaline üldkoloriit, kõledalt külma II osa pahaendeline elevus ja finaali rõõmus keevalisus. Šostakoviči väljenduslaadile õige lähedale pääsenud Aleksejev tõi need karakterid esile äärmiselt tõtruult, paraja annuse melanhoolia, sarkasmi ja elegantsusega.

H.-D. Varena on laiemale avalikkusele solistina veel vähe tuntud, kuid vallutas seekordse publiku südamed küll jäägitult. Väga komplitseeritud tšellopartiist üleolek, tundelised puhangud kantileensetes löikudes ja tõsine üldkontseptsioon andsid teada Varena peatset kujunemist meie esitšellistiks.

"Tippsolistide" järjekordsele kontserdile tulnud tabas kaks üllatust: haigestunud Eri Klasi asemel dirigeeris peterburilane Ravil Martõnov ja väljakuulutatud Schönbergi Klaverikontserdi asemel kõlas hoopis Mozarti G-duurne. Paigale jäid solist **Roger Woodward**, Sumera Sonetid ja Mussorgski "Pildid näituselt".

R. Martõnov juhatas meil viimati 1995. a. märtsis ja ka siis oli tal kavas Sumera – nimelt 1. sümfoonia; niisiis oli dirigendil juba mingi suhe eestimaise helikeelega. Sonetid, mis jäid oma kõitvate, sajanditetaguse aroomiga lintonatsioonide ja kasina, meeldesööbiva muusikalise materjaliga meelde juba esmaettekandest, sobivad hästi kokku Pirjo Levandi hääle ja natuuriga. Eriti nauditav oli ta 104. sonetis. Kuigi Shakespeare'i tõlke lugemine (M. Mikiver) oli Sumeral hästi kavatsatud, läks see suurel määral kaduma tugeva orkestripartii ja vist ka ebapiisava võimenduse tõttu.

R. Woodwardigagi kohtusime pea aasta tagasi NYDil, kus ta esitas I. Xenakise "Keqropsi". Nüüd siis Mozarti väga peen, õrn, ülimalbe esitus, milles oli ehk oodatust vähem sädelevust, sedavõrra rohkem aga süvenemist.

M. Mussorgski "Pilte näitusel" mängiti omal ajal nii klaveril kui M. Raveli orkestriseades liigagi sageli, pikema vaheaja järgi oli neid aga jälle õige mõnus kuulata Martõnovi hästi materjali tundvas ja hoogsas kujunduses.

V. Hartmanni piltide muusikalised vastod on ühed programmilise heliloomingu pitoresksemad näited: "Gnoomi" kentsakus, "Vana lossi" salapära, "Munast koorumata kanapoegade balleti" koomilisus, "Kahe juudi" liigutav vastandlikkus jm. ilmusid tänu Martõnovi tulemuslikule koostööle orkestriga publiku ette värvikalt ja meeleolulovalt.

ERSO 70 juubeli tähistamiseks valis Arvo Volmer nii endale kui pillimeestele väga nõudliku teose – G. Mahleri 2. sümfoonia.

Selles programmilises suurvormis – kestab 1,5 tundi! – on muusikalised ideed suunatud elu, surma ja inimese eksistentsi igaveste küsimuste sügavusse. Traagikast ja paatosest tulvil äärmised osad on tasakaalustatud n.-õ. elu poole suunatud keskmiste osadega: sõbraliku lendleri ja sarkastilise skertsoga. Oma sümfoonilise epopöa dramatismi erilisel allakriipsutamiseks on autor suurendanud orkestrit maksimumini – osa sellest mängib aeg-ajalt fuajees! – ja täiendanud instrumentaalset poolt kahe naishääle ja segakooriga. Metsosopran Larissa Seliverstova (St. Peterburg) laulis neljandas osas "Poisi võlusarvest" pärit "Ürgvalguse", sellele järgnes kohutav heliorgia, pilt viimasest kohtupäevast ja surnute ülestõusmisest, kus koorilt ja sopranilt (Asta Krikšciunaite, Vilniusest) kõlasid F. Klopstocki ja G. Mahleri enda värsid.

Kuigi finaali kirglik puhangulisus võttis aeg-ajalt ülimalt võimsa kuju, jäi selle sõnum vähemveenvamaks kui ülejäänud nelja osa omad: alguse mureraseks nukuris, edasi mälestushetked, "ellüpõõrdumise erutus", lõplik rahunemine. Arenduse terviklikkuse poolest olid muide parimad just teine ja kolmas osa.

Juubilarid tegutsesid pidupäevase püüdlikkusega, pakkudes aeg-ajalt eriti ilusat kõla ja fraseerimist. Tundus siiski, et neil on olnud – hiljaegugi – säravamaid töötulemusi.

ERSO on juubel.

L van Beethoveni "Kreutzeri sonaadi" esituse eest Suurel Muusikaakadeemial võib **Andres Mustonenile** paljugi andeks anda, sest tema isepäiseid, mõnikord lausa kummalisi tõlgitusi tundjale kujutas nimetatud teose äärmiselt terviklik, mõttetihe ja haarav kontseptsioon otskui uut kvaliteeti.

9. sonaat pole ülejäänutega võrreldes üksnes kontsertlikum ja virtuossem, vaid ka suursugusem, sügavam, paatoslikum. Kuigi Beethoven ise nimetas seda Sonaadiks klaverile ja obligatoorsele viiulile, pole siin viiuli allumist pooltki nii palju märgata kui mitmes teises sonaadis. Ivo Sillamaa ja A. Mustoneni koostöö oli hiilgav, kõige tormilisemates helivoogudeski säilis täpsus ja enesekontroll. Hämmastaval moel suitis pianist hoida kõlalise vahekorra ideaalsena ka kulminatsioonides.

Esimeses pooles mängitud 6. ja 8. sonaat ei jätnud küll sama ühtlast ja suurepärast muljet, ent neiski oli rohkesti õnnestumisi, näiteks variatsioonide briljantne klaveripartii kuundas, pöörases tempos – peaaegu – välja peetud Allegro vivace kaheksandas sonaadis ja palju muudki.

Tallinna kontserdipublik teab juba mõndagi **Pille Lille** vokaalsest meisterlikkusest ja ilmekast esinemislaadist, kuid 13. detsembri õhtu Raekojas pakkus üllatuse tema kontsertmeisteri Alexander Schmalcz'i näol, kes on laulnud 9 aastat Dresdeni poistekooris, õppinud klaverit nii Utrechti kui Londoni muusikakõrgkoolides, täiendanud end paljude nimekate pianistide meistriklassides ja kujunenud kõige selle läbi suurepäraseks saatepartneriks. Pole kahtlust, et koostöö niivõrd ärksa ja musitseerimisalt pianistiga on aidanud Pille Lillil veelgi enam süüvida laulude olemusse.

Pealkiri "Romantiline vokaalmuusika" ei hõlmanud just kogu programmi, sinna kuulus ka karakterminiature – Brahmsi "Salamander" ja "Neidude laul", Tubina "Ingel lindudega" jm. –, kuid lauljatori suhe kõigisse oli jäägitult romantiline ja kaasakiskuvalt emotsionaalne. Ometi ei kaasnenud sellega üheplaanisust, iga laul kujunes hoolikalt vormitud, loogiliselt arendatud tervikuks, mida krunis kunstilise kehatuse lõpuni viidud saatepartii, tõsi küll, harvadel juhtudel veidi ülepausitud ja üldplaanist välja kippunud.

Poesia peene tõlgendusega paistavad silma nii S. Rahmaninov, H. Wolf kui J. Brahms, seda kunsti valdas oma laululoomingus hästi ka E. Tubin. Polegi vist lihtne valida nende vokaalteoste hulgast vaid ühe kava täie numbreid. Küllap lähtus P. Lill meelepärasusest ja sobivusest ning tegi seda kahtlemata targalt.

Euroraadio päevapikkuse projekti **Christmas Music Day** raames kõlas 22. detsembril kell 15.00 eetris Tallinna programm, mille salvestus toimus Nigulistest 15. detsembril Tallinna Poistekoori, Kammerkoori, Arsise kellade ansambli ja Linnamuusikute ühiskontserdil.

Jõulueelses hellameelsuses polnud lihtne kuulata ettekandeid kriitilise kõrvaga – lahke akustika ja esituse meeleolukus hellitas hinge, "Püha õõ" aegu, kui poistega ühinesid kellade helistajad, kippusid silmi koguni liigutuspisarad. Aga lumetuisusel koduteel tulid pähe ka mõned asjalikumad mõtted.

Kui kellade lühiaegsete helide konkreetsus haakus suurepäraselt Bachi Pastoraali ja Traditsionaali liikuva faktuuriga, siis Schuberti "Ave Marias" "võidutses" saatepartii erilist kantileensust nõudva meloodia üle ja Händeli "Maailma rõõmuks" kippus kohati jääma isna segaseks.

Poistekoori diiskant-hääled on lihtsalt vaimustavad, kuid noormehed ei sula nendega alati kokku, jäädes eraldikuuldavalt hajali. Parima mulje pakkusid C. Creegi "Vaimulike laulude" ("Mu süda, ärka üles!" ja "Taaveti laul") plastilisus ja vokaalne tasakaalustatus, samuti laulude "Taevast ingel" ja "Üks roosike on tõusnud" võlv südamlikkus.

Tallinna Vanalinnas tegutsev **vanamuusika ansambel – studio Taivo Niitvägi juhatusel** peab oma inspiratsiooniallikaks Piiblikuulutust Öhtumaade muusikas ja eesmärgiks tundma õppida ja tutvustada ajaloolist muusikalist liturgiat läbi kogu kirikuaasta. Sealjuures on need muusikud põhjalikult uurinud Eesti varakristlikku perioodi.

Ansambli liikmete enamik on lauljad, kes käsitsevad ka mitmeid vanu pille. Kolm jõuluajaga seotud eesti vaimulikku laulu ja M. Zielenski "Ave Maria" esitus veenis kuulajaid ansambli taotluste asjalikkuses, kuid võis ehk jääda mõnele pelgalt arhailiseks meeneks.

17. detsembril valitses Valges Saalis tülmatu armas õhkkond: ühe meie võimsama muusikuteedünnastia – **Järvide** üks haru korraldas **perekonnakonserdi**. Vendadel Vallol ja Neemel on kokku 5 muusikust last – Andrus, Teet, Paavo, Maarika ja Kristjan. Teedul on omakorda ka 5 last, kellest neli on juba kindla valiku teinud, 2-aastane Martin aga alles otsustamas, millist pilli valida.

Sisuliselt oli tegu Teet Järvi sooloõhtuga, sest tema viibis laval pidevalt, kord koos pianistist abikaasa Mariga, kord tšellistist poja Mariusega (1981), siis viuldajast tütre Miinaga (1983). Eriline üllatus pianistist Mihkli (1985) näol jäeti lisapalaks – 5 aastat klaverit õppinud väikemees mängis erakordse vaprusena S. Rahmaninovi cis–moll prelüüdi.

9-aastast viuldajat Madist kahjuks esinema ei lastud, kuid temagi õpib koos õe ja vendadega Lahtis Päijät–Häme Konservatooriumis.

Võib arvata, mida tähendab esialgu kuue pereliikme muusikaharrastus: igas nurgas harjutab keegi, lapsi on vaja saata tundidesse, neid kontrollida, abistada jne. Seda hinnatavam on Mari ja Teedu visadus oma laste annete arendamisel. Aga anded on silmnähtavad – juba kiidetud Mihkli kõrval näitas end väga võimekana Miina, kes ei jäänud L. van Beethoveni Duos viiulile ja tšellole põrmugi alla isa temperamentsele partiikäsitusel. Tüdrukul on juba nüüd märkimisväärne toonitunnetus, üsna tubli tehniline baas ja mänguvabadus, ees on aga veel vähemalt 10 õppeaastat!

Koos Mariusega esitas T. Järvi F. Geminiani Sonaadi (klavessiinil M. Järvi) ja G. B. Viotti Duo kahele tšellole. Noormehel on hea kool ja kõik eeldused kujuneda väljapaistvaks tšellistiks, kuid esialgu on ta õige kinnise olemisega, mis eriti avaldus romantilises Viottis; Geminiani sonaati sobis tema hillitsetus ehk rohkemgi kui T. Järvi liigpüüdlik afekteeritus.

Konserdi teisest poolest jäid eriti meelde G. Ligeti Sonaat soolotšellole ja F. Bridge'i kaks pala tšellole ja klaverile, aga ka J. S. Bachi Sonaat g–moll ja O. Messiaeni V osa

kvartetist "Aegade lõpus" pälvivid üksjagu kiitust. Siin leidsid täielikku rakendust T. Järvi intensiivne toonikujundus, karakteritloomise mitmeplaaniilisus ja tunnete süvakihte puudutatav tõlgituslaad. Mari Järvi oli abikaasale vääriliseks partneriks nii klavessiinil kui klaveril.

Liszi romantiliselt ekspressiivne meloodia ja spetsiifiline tehnika pole vabalt vallatav kaugelkui kõigile pianistidele, seda hämmastavam oli jälgida 21-aastase **Ave Nahkuri** üleolekut kõigist mängulistest probleemidest ja toimetulekut ka keeruliste tõlgitusülesannetega niisugustes sisult–vormilt komplitseeritud suurteostes nagu sonaat–fantaasia "Dantet lugedes" ja h–moll Sonaat.

1,5 tundi Liszi – see oli A. Nahkuri hiljuti võidukalt läbitud VI rahvusvahelise F. Liszi–konkursi "Premio Mario Zanfi" programm. "Nii palju Liszi kui sel aastal pole ma varem mänginud, ometi on selle autori teosed minu repertuaaris seisnud alati aukohal," väidab noor kunstnik ise. Võimalik, et see suur armastus on seotud pianisti noorusega, kuid muusikaajalugu tunneb ju mõndki peamiselt ühele autorile pühendunud interpreti. Miks ei võiks Ave Nahkurist kujuneda just Liszi–mängija?

A. Nahkur on saanud väga hea koolituse, kus on ilmselt esikohale seatud eeskujuliku tehnilise baasi ja enesekindluse andmine; see võimaldab tal eksimatult mängida ka konkursside julmavõitu õhkkonnas.

Kuna kontserdi kava oli paratamatult üheplaaniiline – ikka lüüriline tundlemine kõrva plahvatusliku intensiivsusega (ka Legendis "Püha Franciscus kõneleb lindudega", mis algas võluvalt väreleva linnulauluga), jäid A. Nahkuri kunstnikunatuuri teistsugused tahud tundmata. Ent kuuldul põhjal võib julgelt väita, et tegu on väga võimeka muusikuga, kelle pianistlik haare, orkestraalne kõlapalett, pärlendav tehnika ja eelkõige tahtejõud näivad üpris paljutõotavama.

Lõpuks lühidalt veel mõnest detsembrikuisest kontserdist. 3. detsembril mängis Lauri Väinmaa teise osa U. Sisaski "Tähistaeva tsüklist", muusikale lisandusid autori loetud tähistaeva muistendid.

7. detsembril mälestati **G. Ernesaksa** Suure kooride kontserdiga, kus astusid üles RAM, TA naiskoor, meeskoor Forestalia, naiskoor Virvik, Vanalinnas segakoor, TTÜ Kammerkoor ja segakoor Cantus. Kontserdil anti ka kätte G. Ernesaksa nimeline preemia ja stipendiumid.

Jõulu- ja aastavahetusaegse pühalik–piduliku meeleolu eest hoolitses Andres Mustonen, kes 23. ja 26. detsembril esitas Estonia kontserdisaalis **Hortus Musicuse** Akadeemilise koori, orkestri ja solistide Pille Lille, Mikael Bellini, Hannu Jurmu ja Henrik Lambergiga J. S. Bachi kolm Jõulukantaati, 31. detsembril Raekojas aga oma Suure Muusikaakadeemia solistidega Viini klassikute loomingut.

Päev varem mängisid samas **Corelli Consort** ja Tallinna Barokkorkester; Bachi kantaatides soleeris Kaia Urb, Corelli Concerto grossodes ka Jüri Leiten.

Ines Rannap

Infokeskuse esimene aasta

Eesti Muusika Infokeskus (EMIK) loodi 1995. aastal, alustas oma tegelikku tööd 1996. aasta 2. aprillil ja asub praegu Tallinnas Heliloojate Majas (Lauteri 7).

Infokeskuse esmane eesmärk on eesti heliteoseid sisaldava infopanga loomine. Praegu on infopangas enam kui 3000 eesti helilooja teost. Loodud on spetsiaalne infoprogramm, kus saab konkreetsete helitööde kohta erinevat infot. Lisaks teose pealkirjale ja sellele, et selline lugu üldse eksisteerib, on võimalik leida teose ingliskeelne pealkiri, loomisaeg, pikkus, täpne esituskoosseis, esiettekane aeg, teksti autor, esitused (plaadid ja raadiosalvestused) ja esitajad, partituuri asukoht ja kirjastus, kes teost valdab. Lisaks sellele on võimalik saada

ka infot selle kohta, mis selle või teise teose kohta trükiõnast ilmunud. See tahk infokeskuse töös lihtsustab tunduvalt teatud koosseisudele kirjutatud teoste leidmist. Kui keegi tunneb huvi näiteks keelpillikvarteti žanri vastu, siis siit leiame tööpoolest **kõik** eesti heliloojate sellele koosseisule kirjutatud teosed.

Teine oluline osa puudutab heliloojaid ja nende elulugusid. *Curriculum vitae* on võimalik leida kõigi heliloojate kohta, ka väljavõtteid kirjasõnast, mis heliloojat iseloomustavad. Lisaks sellele on tasapisi kogunenud materjalipakid heliloojate kohta kirjutatust välismaal. See on üsna mahukas materjal – mitme meie helilooja kohta on ilmunud artikleid/arvustusi väga nimekates

maailma muusikaajakirjades ja ka ajalehtedes.

Ideaalisi kuulub infokeskuse juurde ka eesti muusika fonoteek, mis on praegu loomisel. Samuti noodid ja muusikakirjandus.

Muidugi on infokeskus praegu oma algstaadiumis, s. t. paljudele küsimustele (ja neid tuleb igast ilmakaarest) ei saa veel vastust. Aga neid vastuseid tuleb iga päevaga rohkem.

Infokeskuse tegevust on toetanud Avatud Eesti Fond, EV Kultuuriministeerium, Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapital ja Rahvuskultuuri Fond.

Mare Põldmäe,
EMIK tegevdirektor

Saksofon on ka süvamuusika pill

(Intervjuu Virgo Veldilt mõnede vahemõitisklustega)

Tänavuse "Con brio" festivali peapreemia laureaadi Virgo Veldi tee muusikakunsti juurde algas tema enda sõnul viperustega. Nimelt praagiti tollal Aseri muusikakoolis kaks aastat klaverimänguõpetust saanud poiss välja kui lootusetult ebasobiv säärase eriala jaoks. Vestlusest Virgo Veldiga tundus mulle aga, et väljapraakimise tegelik põhjus võis olla hoopis teistsugune: 7-aastasele poisile tundus üsna igav igapäevane helireedelite ja etüüdide harjutamise kohustus. Sellele lisandus aga peatselt veel üks keeruline ja ebahuvitav aine — solfedžo. Kõik see kokku viis lõpuks selleni, et koolijütsi huvide hulgas taandus muusika viimasele kohale. Aastad möödusid ja ometi otsustas Virgo Veldi pärast 8. klassi lõpetamist minna edasi õppima muusikat. Aga miks just saksofoni?

"Õppisin vist 6. klassis, kui meile öeldi, et lastemuusikakoolis on võimalik õppida puhkpille, sh. saksofoni. Selle valisingi, kuna olin juba varem saksofoni mängimisele mõelnud."

Keskkooli noormees edasi minna ei tahtnud, kuid nii ta ise kui ka tema vanemad olid seda meelt, et paljalt 8-klassilisest haridusest on natuke vähe. Nii läks Virgo Veldi Otsa-kooli vastuvõttueksamitele. Erialaeksami sai noormees "nelja" ja kõik ülejäänud ained said mõnevõrra madalama hinnangu osalisteks. Ometi võeti ta kooli sisse ja sellega oli tuleviku Eesti muusika jaoks üks noor talent päästetud. Otsa-koolis on saksofoni võimalik õppida nii puhkpilliosakonnas kui ka estraadiosakonnas. Virgo Veldi valis õppimise lähikohaks just saksofoni klassikalise suuna.

Minu õpetajaks Otsa-koolis sai noor Villu Veski, kes oli ise samal ajal konservatooriumi viimasel kursusel. Lisaks sain ma tunde ka Aleksandr Rjabovilt, kes pani põhja alla mu svingitunnetusele. Otsa-kooli viimasel kursusel hakkas mind õpetama Olavi Kasemaa, kes jäi erialaõppejõuks ka konservatooriumi aastatel.

Tean, et õpid praegu paralleelselt kahes õppeasutuses: EMA magistratuuris ja Helsingis Sibeliuse Akadeemias. Räägi sellest lähemalt!

Minult on palju küsitud, kuidas ma jõuan käia kahes koolis korraga. Tegelikult ma nagu päriselt ei käigi. Vähemalt Sibeliuse Akadeemia õpinguid võtan tegelikult üsna kergelt. Käin aeg-ajalt seal tunnis ja nüüd ilmselt pean kevadel ka ühe eksami ära tegema, et ennast seal õigustada. Süvaõppusega tegelemiseks peaksin elama seal kohapeal, aga see ei ole praegu paraku võimalik. EMA magistratuuris läheb mul nüüd juba neljas aasta. Muusikalise osaga olen praeguseks saanud juba enam-vähem ühele poole, asi seisab loengute ja teoreetilise osa taga, milleks pole eriti palju aega ja võib-olla ka pealehakkamist.

Pillipuhumisest tähtsamad tööd tehakse koos tüterega.

Kas on ka olulisi erinevusi Olavi Kasemaa ja Sibeliuse Akadeemia saksofonipedagoogide õpetamiseetodite vahel?

Ma ei õpi mitte ainult õpetajatelt, vaid ka kuulates ja niisama inimest jälgides. Alati on huvitav minna edasi ja uurida maad ning avastada enese jaoks uusi ideid. See oli ka üks põhjus, miks ma läksin Soome õppima.

Klassikalise suunaga originaalrepertuaari on saksofonile teadupoolest vähe. Kuidas Sa teed selle vähese hulga valiku oma kontserdikavu koostades? Millistest kriteeriumidest lähtud?

Originaalrepertuaar algab selle sajandi algusest, kui hakati sellele pillile stabiilsemalt kirjutama. Kuidas ma endale repertuaari valin? Sageli niiöelda pooljuhulikult. Kui satub kätte mõni originaalnoot, mis pakub millegipoolest huvi, võtan ta ka endale repertuaari. Tihti ollakse väga üllatunud, kui kuulatakse, et mängin näiteks sellise ja sellise helilooja originaalmuusikat saksofonile. Ollakse harjunud, et saksofon on rohkem džäss ja roki pill. Selline teadmatus valitseb mitte ainult mittemuusikute hulgas, ka akadeemilise haridusega muusikainimesed ei tea sageli minu pilli klassikalise suunaga originaalrepertuaarist midagi.

Virgo Veldi ei tahtnud viimasele küsimusele vastates konkreetsete heliloojate nimesid nimetada, sest laiemates mastaapides on need autorid suhteliselt tundmatud. Selles suhtes võib huvitavaid paralleele tõmmata saksofoni ja kitarriga vahel. Kuigi viimatinimetatu on saksofonist tunduvalt vanem, on ka tolele pillile kirjutatud helimeistrite seas vähe selliseid, kes on jäädvustanud oma nime maailma muusikaajalukku laiemal tasapinnal. Süvamuusika saksofonipalu on põhiliselt kirjutatud belgia-prantsuse koolkonna heliloojad. On ka üks tänaseks juba

manalateele läinud eesti helilooja, kelle saksofonile loodud muusika on saavutanud rahvusvahelist vastukaja. Nimelt on üks küllaltki tuntud belgia kammeransambel väga kõrgelt hinnanud meie Hillar Kareva saksofoniloomingut ja seda ka üsna palju akadeemilistel kontserditel esitanud.

Kumba suunda pead olulisemaks oma interpreedikarjääris, kas klassikalist või kergemat?

Muusika on muusika, ükskõik mis žanris. Kui mängid ühte teatud instrumenti, siis oleks see üsna kitsalt võetud, kui mängiksid ainult ühteainukest stiili või žanrit. Mul oli 4-aastane periood, kui ma mängisin ainult klassikat ja mõtlesin selle juurde jäädagi. Kuid säärane mõtteviis amendas ennast. Nüüd mängin aeg-ajalt ka džäss- ja popmuusikat, kuigi arvan, et mitte nii heal tasemel, kui seda suudan teha klassikat mängides.

Kas tänavune edu "Con brio" oli Sulle esimene konkursivõit ja kas seoses sellega oled saanud ka kontserdipakkumisi?

Varem olen kaks korda "Con brio" käinud ja ka lõppkontserdile saanud, kuid peapreemiat pole õnnestunud võita. Viimasel konkursil oli reglemendis väike muudatus, mille kohaselt oli äramärgitud nüüd kolm. Varem sai laureaadi nimetuse ainult üks interpreet. Ühe kontserdipakkumise olen ma saanud Eesti Kontserdilt, kuid see saab teoks alles tuleval sügisel.

Kas oled osalenud ka mõnel rahvusvahelisel konkursil?

Kolm aastat tagasi esinesin Belgias Adolf Saxi sünnilinnas toimunud konkursil. See oli minu jaoks suursündmus. Käisin ringi silmad ja kõrva lahti ning vaatasin, kuulasin, üllatusin ja pettusin. Konkurss oli korraldatud Adolf Saxi 100. surmaaastapäeva puhul. See Belgia väikelinn on ühes orus, looduslikult väga kaunis kohas. Põnev oli see, et ükskõik kuhu sa ka ei

vaadanud, igal pool vaatas kuskil mingi saksofon vastu. Seal oli Adolf Saxi tänav ja saksofoni kujuga kringlid, saiad, õhupallid, märgid, kellad jmt.

Sa oled üsna palju Ralf Taaliga koos musitseerinud. Kudias teist said ansamblipartnerid ja kuidas iseloomusaksid teda muusikuna?

Praegu läheb temaga koosmängimise neljas aasta. "Con brio" oli erand. Ralf oli valitud žüriisse ja mul tuli selleks korraks leida uus ansamblipartner. Esimeses voorus mängisin koos Nata-Ly Sakkosega, kes ei saanud aga teises voorus esineda, kuna tal olid samal ajal kontserdid väljaspool Tallinna. Uue partneri otsimine teiseks vooruks oli alguses väga rusuv, sest teost valmistatakse ette ikka väga tihedas koostöös ansamblipartneriga. On palju faktoreid, mis ettekande õnnestumisele kaasa aitavad, alates kasvõi juba kõlavahekorrast ja ühisest tunnetusest. See õnnestub mul Ralfiga väga hästi ja tuli ka Mati Mikalaiga teises voorus suurepäraselt välja.

Kas oled esinenud ka väljaspool Eestit?

Jah, üsna paljudes kohtades. Ja üllatav on, et ka välismaal imestatakse saksofoniga süvamuusika mängimise üle. Olen esinenud Norras, Saksamaal ja Soomes. Ka Rootsis,

kuid seal ei mänginud ma klassikalist kava.

Kas oled olnud ka esiettekandja?

Päris maailmaesiettekandeid ei ole ma teinud, Eestis olen olnud mitmete teoste esmaesitajaks.

Paljud saksofonistid on alustanud klarnetiga. Kas tead ka mõnda vastupidist juhtumit, st saksofoniga alustanust on hiljem saanud tuntud klarnetimängija?

Sellist juhtumit ma ei tea. Ma ise klarnetit ei mängi. Vahel olen niisama proovinud, aga klarnet on mulle ikkagi üsna võõras pill.

Kas oled proovinud ka õpetajaametit pidada?

Jah, ma õpetan Otsa-koolis. Sibeliuse Lukios olen ka õpetajaks.

Kas pead seda ametit rohkem hobi korras või on see Sinu jaoks leiva-teenimistöö?

Ei oska selles osas iseendale ka päris selgelt aru anda, kuid tunnen, et see tegevus mulle natuke meeldib ka. Ainult raha pärast ma seda ei tee. On tore õpetada seda, mida ise oskad.

Saksofonistil, kes on põhiorhu oma pillimehekarjääris asetanud süvamuusikale, on võrreldes mõne muu instrumentalistiga natuke kehvast olukorras, sest sümfooniaorkestri standard-

koosseisus rakendatakse tema pilli üsna harva. Kui palju on Sul olnud võimalust mängida koos orkestriga?

Kaks nädalat tagasi Pärnus toimunud kontserdil esitasin koos ERSO-ga Musorgski tsükli "Pildid näituselt", kus palas nimega "Vana loss" on ulatuslik saksofonisoolo. Veel olen mänginud kaasa Bizet' süüdi "Arleeslanna" ettekandel. Võiks veel mängida Rahmaninovi "Sümfoonilisi tantsu". Need on kolm teost, kus suured heliloojad on kasutanud saksofoni.

Olen mänginud solistina veel koos EMA orkestriga ja Paemurru orkestriga. Nende mõlemate puhul oli tegu välisautorite teoste esiettekannetega Eestis. Muidugi tahaksin tulevikus mängida solistina ka koos ERSO-ga, kuid see vist ei ole nii lihtne.

Millised on veel Sinu tulevikuplaanid?

Konkreetseid plaane ei ole endale seadnud. Toimub see, mis toimuma peab. Rohkem mängimist, rohkem esinemist – see on ainuke asi, mida üks interpret saab endale soovida.

Küsis-kuulas-kirjutas
Aaro Pertmann

"Esinemishärv pole mind kunagi alt vedanud"

Ajasime Ave Nahkuriga juttu tema soolokontserdi-järgsel päeval ja muidugi tahtsin kõigepealt teada, kuidas ta jäi endaga rahule.

A. Nahkur: "Mul oli täitsa hea tunne, sellest hoolimata, et kodupubliku ees esinedes on vastutus alati kõige suurem. Raekoja mõnuses atmosfääris oli hea mängida."

...kuigi kava pikk ja raske. Kas kõik teosed olid Parma konkursi kavas?

Jaa, lisaks tuli veel ära õppida Liszti kontsert, aga seda sai esitada lõppkontserdil vaid I preemia laureaat. Nagu nägite, käisin pea iga numbri järel hetkeks tagaruumis puhkamas, ent konkursil tuli see 1,5-tunnine kava esitada lavalt lahkumata ja paladevahelised pausid ei tohtinud kesta kokku kauem kui 5-6 minutit.

Teil oleks pidanud siis stopper või malekell käepärast olema. Aga kuuldavasti esineb selle konkursi relemendis muudki "ennekuulmatut".

Te peate vist silmas asjaolu, et I vooru ühe pala - Dante-sonaadi - põhjal valiti II vooru vaid 4 konkurssanti. Kuigi see on kaval lugu, mis võimaldab end näidata mitmest küljest, on žüriil siiski raske pidada otsusetegemiseni meeles nii paljude inimeste esitusnäitajaid.

Kui palju neid oli?

Ma täpselt ei teagi, sest I voor oli kinnine ja osalejate programmegi polnud kuskil nähtaval, aga prooviaegade lehtedel figureeris alati 28 nime.

Kes selle konkursi võitis?

Venelane Aleksandr Onkin, kolmandaks jäi vene tüdruk ja neljandaks itaalia poiss. Üldiselt oli seltskond väga internatsionaalne: kõige rohkem kuulis vene ja jaapani keelt, aga tuldi ka Ameerikast ja mujalt. Muide, eelmisel korral jagunesid preemiad kanadalase, jaapanlase ja soomlase vahel.

Nii, et see on prestiižne konkurs?

Arvan, et küllaltki. Toimub see juba kuuendat korda, algul kolme, nüüd nelja aasta tagant.

Huvitav, miks Liszti-konkurss toimub just Itaalias?

Selle algatas kuulus itaalia klaveripedagoog Mario Zanfi, kellel olnud erilised kontaktid Liszti muusikaga.

Milline oli žürii koosseis?

Umbes 60% osas kohalik, teistest oli kuulsaim Lazar Berman, kellega õnnestus konkursijärgselt diskuteerida ja temalt kasulikke näpunäiteid saada.

Parma on ju küllalt väike linn, kuivõrd oldi huvitatud konkursi käigust?

II vooru kuulasid peamiselt võistluspaiga Boito-nim. Konservatooriumi pedagoogid ja üliõpilased, kuid lõppkontserdil tuli Teatro Regio suur viie rõduga saal puupüsti linnarahvast täis.

Nii see algas

Parmas austatakse muidugi peamiselt Verdit, kes sündis sealt 15 km kaugusel. Kui sõitsin taksoga jaamast hotelli, vehkis juht ooperiteatrist mööda sõites käega ja kordas uhkelt: "Verdi, Verdi, Verdi!"

Tänapäeval ei saa üle ega ümber rahast...

Sõit ja elamine oli ette nähtud omal kulul, sain toetust Kultuurkapitalilt. Aga laureaatilede maksti peale preemia veel ka elamine tagantjärele kinni.

Kui suur oli preemiasumma?

Esimese koha laureaati sai 10 000 DEM-i, mina 6000. Aga sellest tähtsamadki on kontserdipakkumised. Parmas on välja kujunenud, et võitja saab kohe kaks kontserti, minule avaneb see võimalus - kontsert orkestriga ja sooloõhtu - aasta pärast, III preemia saanu esineb aga 1998. a.

Pakkumisi oli veelgi - Rooma ühe žüriiliikme poolt, Prahasse sealse määndžeri poolt, kuid need pole must-valgel kirjas, seega mõneti ebamäärased.

Kuidas ja millal tekkis konkursil osalemise mõte?

Karlsruhe Ülikooli tuli eelreklaam ja kuna olin mänginud juba üsna palju Liszti, siis arvas Kalle Randalu, et võiks proovida. Paberid saatsin ära aprillis, suvel tuli jaatav vastus ja septembri lõpul sõitsin Parmasse.

See pole kaugelki Teie esimene konkurss.

1995. a. käisin Lõuna-Aafrika tõeliselt maailmaklassi kuuluval Pretoria konkursil. See algas kassetivooruga, mille abil valiti umbes 330 soovija hulgast välja 30 kohapeal toimuvaisse nelja voo ru pääsjat. Pidasin enda jaoks juba suureks saavutuseks mängimist kahes esimeses voo rus, siis toimus põhjalikum valik...

Veel varem osalesin Marseille's, kus läbisin ka kaks voo ru. 1994. a. vabariiklikul pianistide konkursil anti mulle III preemia. Lapsepõlves, 11- ja 13-aastasena võtsin aga osa võistlustest Vilniuses ja Usti nad Labes.

Leian, et see kõik on olnud väga vajalik praktika, ilma milleta nüüdset edu poleks tulnud. Konkursil mängimine on hoopis midagi muud kui kontserdi andmine, eriti muidugi veel kinnises voo rus.

Eile hämmastas mind kõige enam Teie enesekindlus. Kuidas olete selle saavutanud?

Pean tunnistama, et esinemisnärvi pole mind kunagi alt vedanud. Laval muretsen kõige vähem teksti pärast, pigem võib midagi ebaõnnestuda muus valdkonnas. Enamasti ma mööda ei löö, kuid vahel tuleb ette ka halbu päevi, eriti kui lugu alles värsked... Arvatavasti on kasuks tulnud rohked esinemised juba MKK-päevilt - iga kuu ikka mõni eksam-arvestus või õpilasohtu.

Kuuldavasti on Teil esinemisi palju ka praegu.

Ma saavutasin kontakti Kieli noorte sümfooniikutega juba 14-aastasena, kui nad esinesid Tallinnas. Nüüd musitseerime koos iga paari aasta tagant, Brahmsi I kontserdiga käisime pikal turneel mööda Prantsusmaad. Soolokontsertide repertuaaris on mul peamiselt romantikud, vähem Mozartit ja Beethovenit, peaaegu puudub nüüdisaegne muusika. Muidugi tuleb mul mängida ka Scarlatti, Bach'i jt., aga hinge- ja südamelähedasem on ikkagi Liszt ja üldse romantiline helilooming.

Oma muusikugeenid olete pärinud isalt-emalt, Toivo ja Anu Nahkurilt. Kas ka töökuse?

Kuna kõik ümberringi harjutasid, ei jäänud minulgi muud üle. See ei tundunud raske kohustusena, vaid igapäevase elulaadina. Eks vahel tuli mullegi klaveri taha istumist meenutada, kuid üldiselt olen alates väikesest peast harjutanud ikka meeeldi ja hoolega.

Oma vanematelt ma algõpetust, isegi nooditundmist ei saanud, 5-aastaselt viidi mind Tiina Kuriku juurde ja sinna ma jäin kuni tema lahkumiseni TMKK-st. Keskkooli osas õpetas mind veel Bruno Lukk, pärast tema surma Peep Lassmann ja isa. Mäletan, et esimesel kuuel aastal jälgis mu kodust tööd ema, sealt edasi isa. Olen neile lõpmatult tänulik!

Nüüd olete siis Kalle Randalu õpilane?

Jaa, mul on olnud eranditult väga toredad õpetajad, aga Randalu meetodid sobivad mulle kõige enam ja me saame isiklikus mõttes väga hästi läbi.

Kuidas on korraldatud Teie elu Karlshutes?

Kaks aastat elas in ühiselamus, nüüd üürin koos kolme kaasüliõpilasega korterit. Ülalpidamiskulude katteks töötan natuke pedagoogina ja püüan ära kasutada kõik muusikalised pakkumised.

Kas saksa keel on suus?

Nüüd muidugi, aga kuigi õppisin koolis õnneks saksa keelt, ei saanud ma esimestel esteetikaloengutel sõnagi aru; hiljem juba sain, aga siis ei jõudnud konspekteerida...

Sel suvel lõpetate muusikakõrgkooli. Millal algavad lõpueksamid?

Juba kahe nädala pärast on reas viis rasket-põhjalikku küsitlust, erialas toimub eksam südasuvel. Programmi ma veel täpselt ei tea, aga diplomitöö kirjutan kindlasti eesti muusikast.

Mis saab edasi?

Raske öelda, tahaksin pääseda magistratuuri, aga sellest on veel vara rääkida.

Juttu ajas
Ines Rannap

Uusi kogemusi Itaaliast

Hr. Mati Palm! Te käisite hiljuti jällegi laulmas Itaalias.

Jah, see oli mu kolmas pikem Itaalia kontserdireis. Kõigepealt teistkordselt koos Läti Riikliku Koori ja Volgogradi sümfooniaorkestriga. Kokku andsime alates 30. oktoobrist kahe nädala jooksul 10 kontserti peamiselt väiksemates linnades, dirigentideks olid itaallane Silvano Frontalini ja orkestri enda peadirigent Eduard Serov, ühtlasi Peterburi Muusikaakadeemia professor, 1969. a. Karajani-nimelise konkursi võitja, väga selge ja kindla käega dirigent, nõudlik ja täpne, kellega oli huvitav töötada. Solistide koosseis oli rahvusvaheline, tenoriks näiteks 1968. a. Tallinna Konservatooriumi lõpetanud Jonas Antanavicius Kaunasest.

Mida laulsite?

Dvoraki "Reekviemi", mida mul tuli laulda esmakordselt, ning Berlioz'i "Fausti needmist", milles olen ka varem esinenud nii Tallinnas kui Riias, kui sealse sümfooniaorkestri dirigendiks oli Paul Mägi. Siis puhkasin nädal aega Keskk-Itaalia linnas Loretos, kus on palju vaatamisväärsusi: üks maailma kauneimaid katoliku kirikuid XIII

sajandist, hästi korras hoitud surnuaed 1100 Teise maailmasõja ajal sealkandis langenud poolkalele jne.

Ootas in Donetski ooperi- ja balletiteatri kollektiivi, kellega olin ka 2 aastat tagasi Itaalias esinenud. Neil oli repertuaaris Verdi "Trubaduuri", milles ma kaasa ei teinud, ning Puccini "Boheemi", mis praegu jookseb ka Estonia Teatris, kus laulsin Colline'it. Jällegi andsime 10 etendust. Tagasi Tallinna jõudsin detsembri algul. See oli eriti huvitav turnee.

Mis mõttes?

Mitmes mõttes. Frontalini kõrval oli seekord dirigendiks Carlo Pallese, üks tõusvaid tähti Itaalias, kes on juhatanud mitmeid etendusi Verona arenil ja on praegu ühtlasi Lõuna-Korea sümfooniaorkestri peadirigent. Tal oli "Boheemi" lauljate iga sõna peas, nootidest rääkimata, partituuri tal vaja ei läinud. Režissöör oli tuntud Franco Vacchi, kes on lavastanud ka La Scalas. Kuna osad olid kõigil teada, tuli kiiresti tema kontseptsiooniga kohaneda. Ning võis imestada, kui lihtsa, loomuliku, väga elava ja samal ajal nüansirikka etenduse oskasid need kaks meest "Boheemi" kujundada.

Itaallaste kirjutatud oopereid peavad ikka

juhatama itaallased, muidu jääb midagi puudu, mida ei oska sõnades väljendada. Eks nii ole ka teiste maadega. Olen pannud tähele, et näiteks vene ooperid tulevad Läänes hästi välja sellistel dirigentidel ja režissööridel, kes on kaua Venemaal õppinud või kelles on vene verd.

Laulsid suurelt osalt itaallased, kes pealegi vaheldusid. Itaallasi jälgida päev päeva järel lava taga oli omamoodi huvitav. Ooperi laulmine ja tegevus ooperilaval on neile midagi täiesti loomulikku, enesestmõistetavat. Nende hulgas oli inimesi, kes olid La Scalas õppinud samade õpetajate juures, kui omal ajal minagi. Nii et meil oli ühiseid tuttavaid, keda meenutada.

Ning laulda 6 päeva järjest samal laval täissaalile sama osa - ka see oli mulle midagi täiesti uut.

See oli siis mingis suures linnas?

Ei, 52 tuhande elanikuga, seega Tartust umbes poole väiksemas Sitsiilia linnas Agrigentos, kus on meie Estoniast pisut suurem teatrihoone, kuigi pole oma teatritruppi. Hooaeg on korraldatud niimoodi, et 29. oktoobrist 13. aprillini esineb iga nädal 6 päeva järjest üks kollektiiv

– kokku siis 15 kollektiivi. 23. detsembrist 7. jaanuarini on jõulu- ja uusaastavaheaeg. Esitatakse nii oopereid, operette, sõnalavastusi. Seejärel on prospektis 15. aprillist 15. maini veel "Populaarse teatri pidu". Mida see tähendab, seda ma ei tea.

Piletihinnad?

Kell 17.00 algavale nn. päevasele etendusele 15 000 liiri, s. t. 10 Ameerika dollarit, õhtusele poole kallimad. Abonement kõigile 15 etendusele 250–350 tuhat liiri, s. o. umbes 170–220 USD. Itaallased armastavad ikka väga ooperit.

Võib-olla on see linn mingi erand?

Elanikkond paistab seal tõesti jõukam olevat kui mujal Sitsiilias. Ja muidugi on ka palju turiste.

Kuid seekordsel kontserdireisil sai mulle eriti selgeks, kui palju on Itaalias 50–100 000 elanikuga linnu, millest me pole kuulnudki, kus on aga väga elav muusikaelu. Näiteks Sulmone, kus ma esinesin nii koos volgogradlaste kui ka donetsklastega ja kus on niisama tihe kava kevadeni välja kui Agrigentoski. Tihtipeale pole oma teatrihoonetki. On mingi kombinaat – saal orkestriauguga, kus võib esineda nii teater kui ka orkester ja kus toimuvad ka kinoetendused.

Teie esinesite koos idapoolsete naabritega. Kas on vene ja ukraina muusikud Itaalias sagedased külalised?

On küll.

Miks just neid kutsutakse?

Nad on suhteliselt odavad ja samal ajal kõrge kvaliteediga. Sulmones näiteks esineb sellel aastal veel pianist Olga Pušetšnikova, Rahmaninovi rahvusvahelisel konkursil esimese preemia saanu. Donetski ooperitrupile järgneb märtsi alguses sama teatri balletitrupp, mille ridades on UNESCO poolt 1995. a. parimaks balletitantsijaks tituleeritud Vadim Pissarev. Need nimed tõmbavad kuulama teisigi Venemaalt ja Ukrainast tulnud muusikuid. Muidugi, mitte alati pole tegemist tiptasemega, nagu itaallaste endigi puhul. Ka minu seekordsel turneel olid mõned solistid mitte eriti kõrgest klassist. Aga itaallased suhtuvad sellesse minu tähelepanekute põhjal rahulikult: tegijal juhtub mõndagi. Etenduse lõppedes tänab publik artiste tavaliselt ikka püstitõusmisega, meil aga loetakse seda vaid tiptaseme märgiks.

Ega ainult Venemaalt ja üldse endistest idabloki maadest käida praegu palju Itaalias, ka pisilinnades esinemas. On ka muusikuid Lääne-Euroopast. Nägin isegi ühe Austraalia orkestri afišsi, 30. märtsil esinevad prospekti kohaselt Sulmones ka Balti solistid. Nähtavasti lätlased–leedulased. Pole kuulnud, et Eesti solistid sinna püriksid.

Mida üldse itaallased, ka muusikud, teavad Eestist?

Need, kellega mina olen rääkinud, peaaegu mitte midagi. Tuleb seletada, et see riik on Soomest lõuna pool üle lahe või blokis Leedu ja Lätiga, mida teatakse paremini. Franco Vacchi ütles küll end teadvat Neeme Järvit. Oli meeldiv itaallaste silmis eesti muusikakultuuri väärtustada, rääkides neile Aare Saali suvisest konkursivõidust Pistoias ja Ave Nahkuri edukast esinemisest pianistide konkursil Parmas.

Ometi räägitakse, et eesti keel on itaalia

keele järel kõige ilusam keel, vokaa- liderohke. Kas võiks eesti laulul, ka eesti ooperil olla Itaalias minekut?

Olen oma varasematel esinemistel esitanud ka mõne eesti laulu. Hästi on võetud vastu. Ooperid? Arvan, et oleks võinud minna Evald Aava "Vikerlaste" lavastus, milles mängis kaasa ka Georg Ots. Aga praegu me ju Eesti lavadelgi peaaegu üldse ei mängi eesti autorite teoseid. Muide, Eestit võib Itaalias tutvustada ka öeldes, et siin on dirigeerimas käinud Cellario. Teda Itaalias tuntakse ja austatakse, loetakse ainult veidi vanaks.

Kas nüüd võite end lugeda juba mingil määral Itaalia-spetsiks?

Võib-olla. Olen ju La Scalas õppinud ja seejärel esinenud umbes 70 korda umbes 50 eri linnas, põhjast Austria ja Prantsusmaa piiri äärest lõunatipuni välja. Nüüd siis lisaks veel Sitsiilia.

Mille poolest see meelde jäi? Räägitakse Sitsiilia maffiast.

Kui maffiast rääkida, pööravad itaallased jutu kõrvale või naljaks. Ei jäänud muljet, et maffia on Sitsiiliale nii omane kui sellest pajatakse, aga olemas ta ilmselt on. Nägin ka ise ühte mahalastud meest.

Sitsiilia jääb aga meelde esijoones oma Antiik-Kreekast pärit ehitustega. Oli ju Sitsiilia üks Muinas-Kreeka osa. Ja kuigi need ehitised on paljuski lagunened, öeldi meile, et Muinas-Kreeka jälgi on Sitsiilias isegi rohkem kui Páris-Kreekas. Arhitektuuris on tunda ka tugevamat araabia mõju kui enamikus teistes Itaalia linnades.

Mis Itaalia muusikutega vesteldes veel meelde on jäänud?

Paljurännanud Itaalia muusikud jagavad maailma neljaks osaks: Itaalia, Euroopa, Põhja-Ameerika, Ladina-Ameerika.

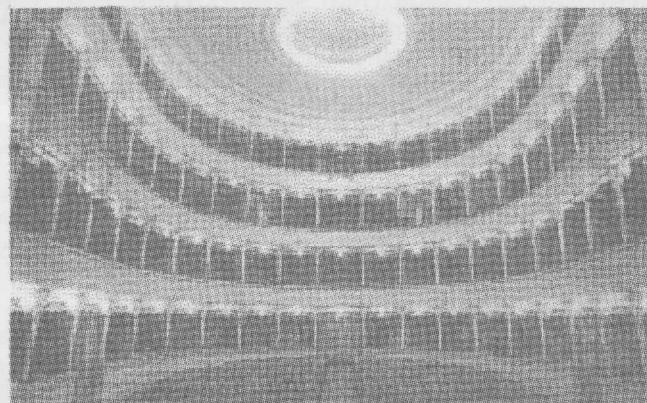
Kui itaallased nii armastavad oma ooperit, kuidas nad siis suhtuvad Ameerika džäss- ja popmuusikasse?

Raadiost seda ikka kostab. Aga erilist vaimustust nad minu meelest üles ei näita. Meie Napolist pärit autojuhid laulsid aina naapoli laule. Paistab, et itaallastele meeldib

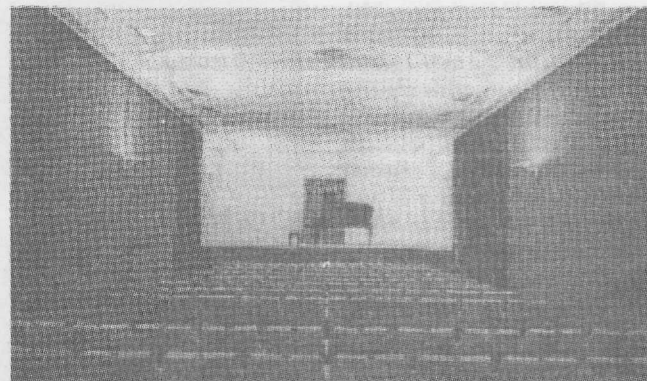
Tartust poole väiksemas Agrigentos mängiti 6 päeva järjest täissaalile "Boheemi".

"La Bohème"			
di Giacomo Puccini			
direttore d'orchestra A. Palleschi - regia di F. Vacchi			
Turno A	Martedì	26-11-96	ore 20.30
Turno B	Mercoledì	27-11-96	ore 17.00
Sbigliettamento	Giovedì	28-11-96	ore 20.30
Turno C	Venerdì	29-11-96	ore 20.30
Turno D	Sabato	30-11-96	ore 20.30
Sbigliettamento	Domenica	1-12-96	ore 17.00

Paidest pisut suuremas Sulmones on 2 soliidset kontsertide andmise paika.

Teatro Comunale.

Auditorium dell'Annunziata.

siiski rohkem meloodiline, ilus muusika, esijoones ooper. Ja neil on ka palju häid ooperilauljaid. Koorilaul ei näi neile olevat nii omane nagu eestlastele.

Aga kas Pavarotti on teistest ikka tõesti tunduvalt üle?

Olen temaga korduvalt isiklikult kohtunud ja ka temalt õpetust saanud. Mulle tundub, et ta on siiski teistest üle nii hääle kui liikumise poolest. Ja käitub väga loomulikult, ei staaritse. See pole ka enamikule teistele kuulsatele itaalia lauljatele omane.

See oli muidugi Pavarotti hiilgeaegadel. Nüüd on ta hakanud andma kirjutamisainet kõmulehtedele. Võib-olla läheb tal nüüd enesereklaami vaja. Ta on ju selles eas, kus laulja kõrgaeg, ka liikumise mõttes, on paratamatult seljatanud.

Küsitles
Herbert Vainu

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

XV LEND

Viieteistkümnes oli senistest suurim, õpetas välja esimese kontrabassimängija ja jäi paljudeks aastateks ainsaks harfiste ellu saanud lennuks. Nende kolme "uunikumi" kõrval sai 1979. a. MKK diplomi veel 9 pianisti, 8 viiuldajat, 8 koorijuhti, 2 flötisti ja klarinetisti ning üks tšellist, trompetist ja teoreetik – kokku 35 noort muusikut.

XV lennusi kohtab "tagasi-pöördunuid": viiuliõpetajaid Niina Murdveed ja Tiiu Heinsalu-Peäsket, klarinetiõpetajat Enno Mattisenit ja flöödiõpetajat Raivo Peäsket.

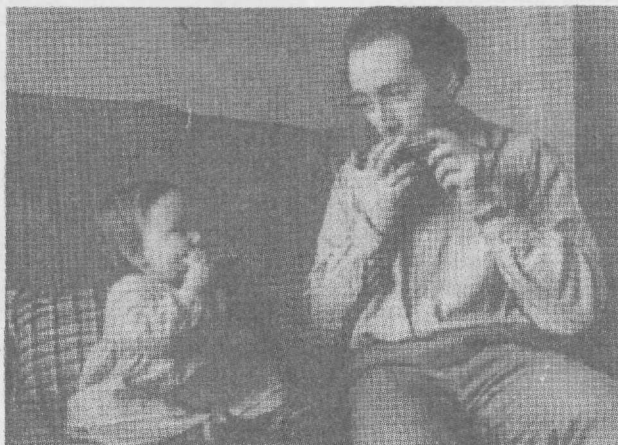
Rahvusvahelistel noorte interpreetide konkurssidel käisid IV klassis Signe Kübar (II koht), VII klassis Pille Lani (I koht), Katrin Kaasik (II koht) ja Annika Tõnuri (diplom) ning IX klassis Lauri Väinmaa (II koht). X klassi poiss Mati Lillimägi mängis vabariiklikul puhkpillimängijate konkursil välja diplomi.

Vestlusringi kogunesid A-klassist Annika Tõnuri ja Eda Šur-Peäske, B-klassist aga Aivar Mäe ja Lauri Väinmaa.

A. Tõnuri: "Minul algas kõik sellest, et tagusin klaveril kuskilt kuulnud viise. Aga ainult pöidlaga! Et last rumalast moest võõrutada, pandi ta 4-aastaselt T. Lesta "katsejänesena" klaverit õppima. Nii hakkas see ratas veerema, aasta pärast olin juba MKK eelklassis."

E. Šur: "Mina olen teatrilaps, Estonia kavas ei leidunud etendust, mida ma poleks vähemalt korra näinud. Isalt pärisin musikaalsuse, laulsin tema klaverisaatel juba kolmesena teatrinääripuul nii, et lust kuulda! Viiendal eluaastal viis isa mu E. Rikandi juurde ja olingi ettevalmistusklassi võetud. Palju ei puudunud viiuli kasuks otsustamisest, aga ometi jäi klaver peale. Olime Lauri Väinmaaga mõlemad I. Tehva juures.

Harfi valisin aga täiesti ise. Kui ma etenduste vaheajal kombekalt fuajees jalutasin, nägin läbi avatud saaliukse, kuidas Zvenika Sillamaa seal lavaaugus aina midagi harjutas. Kaunis pill vedas mind vägisi kõõluma üle barjääri; lõpuks viis soov ka ise harfi mängida mind Sillamaa juurde. Olin lühikest kasvu ja väikeste kätega – suurt sõrmeulatust nõudev pill polnud mulle näidustatud; isagi oli sellele valikule vastu: 7 aastat klaveriõpinguid jooksis ju tühja. Pealegi oli mul kui "vilunud" pianistil küllalt tüütu alustada harfil A–st–B–st, tahtsin hoopis lugusid mängida. Eks kõige selle tõttu

Oma isa David Šuriga suupilliduetis esines Eda juba aastasena.

Juba koolipäevil sihtis Annika laulmise poole ja Eda meenutas kunagisi klaveriõpinguid.

jäigi puht–tehniline ettevalmistus pisut pealiskaudseks, aga soov siduda oma elu Estonia teatriga igatahes täitus!"

L. Väinmaa: "Minu taga on kaks põlvkonda professionaalseid muusikuid: pianistist ema ja muusikaõpetajast vanaema, kes ei suutnud ühtegi lähedusse sattunud last õpetamata jätta. Kaheaastasena pandi mind laulma, kuuesena klaverit mängima, Nõmme LMK–s õppisin R. Tarase juures ja 8. klassi läksin juba MKK vormimütsiga peas. Paralleelselt Tarasega õpetas mind alates 10. klassist B. Lukk. Viimase suur isiksus

domineeris, eriti sellel kümnendil, kogu klaveriõpetuse üle. Tema juures avardusid kunstilised horisondid. Seevastu Tarasele oli oluline äärmine täpsus, ta polnud heliredelitega kunagi rahul. Annikal olid need muide hiilgavad! Tarast kardeti paaniliselt, kuigi ta ei karjunud kunagi. Aga vaikselt ja halvasti ütlemine mõjus rängalt. Suletud inimesena sundis ta oma õpilasigi enesesse tõmbudes süvenenult–sihikindlalt harjutama. Aga näiteks H. Aguri klassis oli hoopis teistusugune miljö, mängiti palju üksteisele ette, oldi avatumad."

A. Mäe: "Mina olen "massikultuuri ohver", vanematelt muusikugeene ei ole pärinud, tegelesin spordiga ja laulsin häälemurdeni. Klarineti võtsin pihku Pärnu LMK–s, aga kuna ma ei mahtunud teismelisena I. klassi pinki, soovitati otsida Tallinnast avaramaid istumisvõimalusi.

Võtsin siis ühe aasta jooksul viis korda nädalas eratunde ja tulin MKK katsetele, kus L. Sermand ütles mulle otse välja kõik, mis ta minust arvas...

Klarinetiga läks normaalselt; E. Mattisen oli noor mees, kel polnud suurt pedagoogilist talenti ega kogemusigi, aga muudu oli igati vahva õpetaja. Selle kahtlasevõitu eeltööga ma programmis ettenähtud Weberi Kontserti muidugi ära ei mänginud, pealegi polnud mu suu anatoomiline ehitus sobilik klarinetimänguks, pidin tegema huulikusse koguni hambajäljed ette, et saavutada vajalikku stabiilsust. Ilusa tooni nimel tuli kõvasti vaeva näha."

Nii arvati üksteisest

Kõigi läbisegi pillatud fraaside põhjal — edaspidi TŠMV.

"Eda on näo ja oleku poolest peaaegu täpselt samasugune kui siis, ainult küpsem, täiskasvanulikum. Väga andekas inimene! Talle võlgnesid paljud oma hästi hinnatud diktaatide ja kirjandite eest... Ainult ükskord, lõpu-

eksamil, kui lugu algas kahe löögi ja 1/16 pausiga, viskas Eda pastaka lauale ja teatas: seda ei saa kuidagi alustada!"

Nüüd järgneb 10 minutit ägedat vaidlust teemal "Kes millisele õpetajale tegi solfi lõpueksamit". Asi jäigi lahendamata, sest Aivar püsis Sermandi- ja Eda Mesneri-variandi juures.

Kui selgus, et Eda oli kooli komсомolisekretär, võttis jutuotsa üles asjaosaline ise.

EŠ: "Fakt, et olime praktiliselt keskkool, juriidiliselt aga tehnikum, võimaldas panna

rajoonikomitees asjad paika nii, et kogu keskkoolile kohustusliku sai ära jätta tehnikumi kilbi varjus ja ümberpöörduvalt. Mis meile aga eeskirjade ühes või teises variandis meeldis, viisime igal juhul läbi. Näiteks tantsupeod, suusa- ja matkalaagrid jm. Muidugi võtsid neist osa ka "organi-seerimata" noored."

Selle jätab Eda tagasihoidlikult mainimata, et oli kõigi ettevõtmiste eesotsas, suurepärane suhtleja ja õpilase-õpetaja vahelise paratamatu vastuolu vilgas vahendaja.

TŠMV: "Annika oli õndselt hea ja korralik õpilane, see imago jäi talle kohe algusest külge. Keskkooli lõpus, kui hakkas avanema laulmise ja teatritegemise perspektiiv, kasvas sageli haiglane "memmetütar" kiiresti suureks ja iseseisvaks neiuks. Annika mängis perfektselt noodist ja haaras pianistlikus mõttes kõiki detaile ühekorraga."

AT: "Mul tekkis lõpupoole R. Tarasega hea kontakt, hakkasin mõistma, mida ta minult ootas. Sina peale klaveriga sain õieti alates Usti konkursist, asusin siis tõeliselt tööle. Kui Taras oleks õpetanud ka konsis, oleksin kõhklematult edasi läinud, lõpetasin ju kiitusega. Aga õpetaja vahetamise probleem tekitas tõrget. Laulmine oli siis küll alles teoreetiline võimalus."

TŠMV: "Kui Aivar MKK-i jõudis, läksid pooled tüdrukuist (huvitav, miks mitte kõik? - I. R.) peast segaseks, sest tema sarnasus

Väike ja püüdlik Lauri esinemas Nõmme muusikakoolis.

tollase iidoli Jaak Joalaga oli jalustrabav. Kui midagi halba ette võeti, oli teistest aasta vanem, kodunt ära tulnud ja elu näinud Aivar ikka juhtpositsioonil. Aeg-ajalt harjutas

koridorinurgas pilli ka."

AM: "...nii et hambad huulest läbi!"

(Järgneb)

Omapärane konkurss pianistidele

3. ja 5. detsembril 1996 toimus Tallinnas Mustpeade Majas J. Brahms-P. Hindemithi konkurss pianistidele, korraldajateks Eesti Muusikaakadeemia klaveriosakond ja Eesti Klaveriõpetajate Ühing, toetajaks Kultuurkapital.

Kuna 1995. a. täitus 100 aastat Paul Hindemithi sünnist ja 1997. a. möödub 100 aastat Johannes Brahmsi surmast, oli just 1996. a. sobilik kahte saksa muusika suurkuju niimoodi meenutamiseks. Väga õnnestunult andis mõlema helilooja kogu sooloklaverimuusika end jagada konkursi kahe vooru nõudmisteks. I voorus tuli esitada P. Hindemithi Interluudium ja fuuga "Ludus tonalisest" ning J. Brahmsi suurvorm. II vooru kavas oli P. Hindemithi suurvorm ja üks oopus J. Brahmsi klaveripalu. Puudusid konkurssidel nii tavalised J. S. Bachi prelüüdid ja fuuga, klassikaline sonaat, romantilised virtuoossed kontserdietfütüüdid jms. Kava keskendumine ainult kahe helilooja loomingule eeldas kõikidelt osavõtjatelt erilist huvi ja süvenemistahet.

Esinejaid hindama oli kutsutud žürii koosseisus: esimees prof. Erik Tawastjerna (Helsingi), liikmed prof. Laine Mets ja Lembit Orgse. Tänu mängijate väga kõrgele tasemele otsustati II vooru lasta 9-st osavõtjast 7. Ühe esineja kõrvalejäämise tõttu esines II voorus 6 mängijat. Žürii oli ka oma lõplikus otsuses küllaltki kiire ja üksmeelne.

Konkursi võitjaks kuulutati **Marko Martin** (EMA, prof. P. Lassmann; praegu täiendab end stipendiaadina Londonis Guildhall School of Music and Drama's prof. J. Havilli juures). M. Martin on hea lavanärviga ja suure haardega pianist, kes loominguliselt süttib ja avaneb just esinemisolukorras järjest raskemaid ülesandeid kohates (J. Brahmsi Variatsioonid Paganini teemale, P. Hindemithi Sonaat nr. 3). Mängus valitseb meisterlikkus sõna parimas mõttes, suur mastaap, selge arhitektoonika, orkestratsioon. Mängida konkursi tingimustes kaks vihikut Brahmsi Paganini-variatsioone on pianistlik vägitegu, millega edukalt toime tulevad vaid väga suured meistrid. Pianisti värvi- ja tandem maailma avarust näitasid meeldejäädav lüürilised lõigud (näit. Brahmsi Rapsoodia h-moll Trio).

II preemia omistati **Kai Ugandile** (EMA magistrant, prof. P. Lassmann), kelle mäng haarab kuulajat oma tugevalt isikupärase kujundlikkusega. Kristalne selgus ja kõigi detailide tähendusrikkus valitses Hindemithi Interluudiumis ja fuugas in Es. Suure sisemise

jõu ja läbielamisega kõlas Brahmsi sonaat f-moll op. 5, kus esituse kogumõju süvendasid veel peensusteni läbikostev orkestrifaktuur ja targalt planeeritud kulminatsioonid. Brahmsi muusika süvakihtide avamiseni jõudis Kai Ugandi ka klaveripalades op. 118.

III preemia läks jagamisele Irina Zahrenenkova ja Marek Vilba vahel. Mõlemad õpivad EMA-s prof. L. Semperi klassis. **Irina Zahrenenkova** mängus võlub jäägitu sulandumine muusika voolu, liikumisesse, kokkuvõtlike, suure hingusega laulvate fraaside kujundamine. Need omadused pääsesid enam mõjule II voorus Hindemithi ülipikas sonaadis nr. 1, mille rahuliku ja laia jõena voolava muusika mängis I. Zahrenenkova ka tavakuulajale haaravaks. Brahmsi klaveripalades op. 118 oli hästi tabatud vanameistri filosoofiline sügavus ning tundlik harmoonia- ja tämbrivarjundite mäng.

Marek Vilbal on väga head professionaalsed oskused ja võimed. Imekspandav on tema korrektsus ja stabiilsus oma muusikaliste kavatsuste realiseerimisel. Mängus valitseb kord, täpsus, selgus nii horisontaalis kui vertikaalis. Brahmsi Variatsioonid ja fuuga Händeli teemale esitus jäi eriti meelde oma hästitabatud karakterite, kergelt jälgitava sisemise loogika ja hea dramaatilise vaistuga.

Konkursi eripreemia omanikuks sai **Reinis Kampe** (EMA, dots. I. Ilja), kelle puhul äratub erilist imetlust võime välisel üliökonoomse mängulaadiga saavutada särav ja vaheldusrikas klaverikõla. Kõige enam õnnestusid R. Kampe Brahmsi variatsioonid Paganini teemale II vihik, kus pääsesid paremini mõjule pianisti enda tugevad küljed.

II voorus esines meeldejäädavalt ka **Anneli Tohver** (EMA, dots. A. Kuuseoks), kelle mäng oli ühtlaselt viimistletud ja siira omapoolse lähenemisega (Brahmsi Variatsioonid Schumanni teemale, Intermezzo op. 117 nr. 2).

Konkursi lõpetamise puhul peetud lühikeses sõnavõtus tões žürii esimees E. Tawastjerna, et nii harjumatu kavaga võistluse korraldamine oleks olnud mõeldamatu Soomes või mõnel teisel Põhjamaal, kus klaveriõpetuses pole nii tugevat Kesk-Euroopa traditsiooni. Imetledes selle traditsiooni elujõudu meil, leidis küllaline, et konkurss oli vääriline mälestusmärk kahele saksa muusika suurkujule ja samas veelkordne kinnitus eesti klaverimängu ja -õpetuse kõrgest tasemest.

Lembit Orgse

Jaanuar 1927

Jaauaris 1927 registreeriti dr. K. A. Hermanni mälestamise komitee põhikiri. Oma jõud olid ühendanud Põltsamaa hariduslikud, majanduslikud ja poliitilised organisatsioonid. Hakati koguma andmeid ja esemeid, mis seotud selle populaarse rahvamehaga. Kavvas oli püstitada kas mälestussammas või ehitada K. A. Hermanni nimeline kultuurihoonde, milles ka suur saal näitemängude tarvis.

Mitmel pool edenes meestelaul. Esimese koosoleku pidas Rakvere Meestelaulu Selts, millest võttis osa 40 seltsiliiget. Võeti nõuks astuda Lauljate Liidu liikmeks ja osa võttis 1928. aasta üldlaulupeost. Paides kutsuti ellu meeskoor, kuhu loodeti koonduvat kõik linna meeslauljad.

Suure-Jaanis tegutsesid edukalt segakoor Ilmatar ja Tuletõrjehingu puhkpilliorkester, kes 30. jaanuaril korraldasid kontsert–balli. Orkestris olid peaaegu kõik mängijad noored. Samal 30. jaanuaril leidis Viljandi Koidus aset Sakala jalaväe rügemendi 2. laskurkompanii aasta-päeva puhul segaeskavaga pidu, kus esinesid garnisoni orkester ja 2. kompanii meeskoor (!). Juhatas J. Vaks. Kuid Viljandis oli J. Vaksi juhatusel ka esimene kohalike jõududega korraldatud sümfooniakontsert. Marulise aplausi kutsusid välja Sibelius "Kurb valss" ja avamäng Mozarti ooperile "Figaro pulm". Peateos — Schuberti "Lõpetamata sümfoonia" — kannatas aga koosmängu puudulikkuse all.

Tallinna Konservatooriumi V õpilasohtul hiilgasid kaks hilisemat tuntu interpreeti: R. Palm, kes kandis briljantse tehnikaga ette 1. osa Tšaikovski Viulikontserdist, ja

E. Vaarmann, kes Gretšaninovi "Linnukese" esitas kõlavalt ja hästi koolitatud hingamisega. Prof. T. Lemba 25. muusikalise tegevuse tähistamine 30. jaanuaril Estonia kontserdisaalis kujunes juubilarile suurejooneliseks aupäevaks. Ovatsioonid olid tormilised, anti üle rikkalike kingitusi, auadresse ja –pergamente, oli lõpmatu hulk lillesid ja sadu tervitustelegramme nii kodu– kui ka välismaalt. Kontserdilavast sai lõpuks tõeline lilleaed, kust paistis eriti silma veripunaste lillede ja samavärvi lindiga lillekorv pealkirjaga "Ot sovetskikh potšitatelei". Ka juubilar ise oli päevakohaselt hoos ja täitis oma kontserdi mitmekesise ning huvitava kavaga.

16. jaanuaril esines Estonia kontserdisaalis R. Peenemaa. "Tema tänavusel viiuliõhtul võisime veel põhjalikumalt tema kunstivõimetega tutvuneda ja otsusele jõuda, et temast tubli viiulivirtuoos kujunenud on," kirjutas Päevaleht. Siiski märgivad arvustajad, et noore viiuldaja tehniline külg on paremini arenenud kui muusikaline. Meloodiakujunduses peituvad võimalused jäid täiel määral välja toomata. Kontserdi hiilgenumbriks oli Paganini Viulikontsert, mille noor viiuldaja virtuoosselt ette kandis. Vähem õnnestus Griegi Sonata, kus puudus hoog ja tuju.

Välismaa viiulikunstnikest esines 9. jaanuaril Estonia kontserdisaalis E. Brokešova Tšehhoslovakkia. Külalise kava nurgakiviks oli J. Suki "Fantaasia", millega aga kohalik klaverisaatja S. Mamontov polnud saanud küllaldaselt tutvuda ja nii jättis detailne koosmäng

soovida. Stiilselt kõlas aga Vitali "Chaconna" ja Schuberti "Ave Maria".

Jaauari lõpus esinesid Estonia lavastuses Läti Rahvusooperi sopran M. Brechman–Stengel ja Leedu Riigiooperi tenor K. Petrauskas. 25. jaanuaril mängiti koos Puccini "Tosca". Pr. Brechman–Stengeli Tosca olnud parim, mida seni Estonia laval nähtud. Meeldis tema jõuline ja paindlik hää, samuti väga dramaatiline mäng. Kuigi Päevaleht kirjutas ka, et tema "hää on dramaatiliseks sopraniks kõrgendatud mezzosopran, kõlab seetõttu õõnsalt ja karedalt, tal puudub suur ulatus, kuid omab ilusad peatoonid metallise sulavusega". K. Petrauskase edust annab tunnistust asjaolu, et ta pidi oma viimast aariat kordama. K. Viitol Scarpiana laulis täieköllaliselt, vabalt ja voolavalt. Omal kohal olid ka teised osalised eesotsas A. Arderiga.

"Padaemanda" etendusel 27. jaanuaril häiris, et pr. Brechman–Stengel laulis vaheldumisi läti ja vene keeles, Petrauskas jälle leedu ja vene keeles. Lavalist ja häälelist kindlust ilmutas prl. H. Juurikson Paulinena ja A. Arder Jeletskina. Segavalt mõjus tremolo M. Pätsi juures, koor aga poleks pidanud tantsulaulu ette kandma nii "mõrutõlise ilmega", kirjutas Päevaleht.

"Traviata" etendus, milles osales ainult hr. Petrauskas, ei läinud nii hästi – solisti hääles kuuldus eba puhtust ja kähinat, lava taga lauldes vajas ta hääle koguni ligi pool tooni alla. Selle–eest rõõmustas aga oma puhta ja selge häälega Violetta esinenud H. Einer, samuti K. Viitol, kes Germonti partii esitas kõlavalt ja selge diktsiooniga, kuigi tema näitlemine jäi pisut primitiivseks.

13. jaanuaril esietendus Estonias Fr. Suppé operett "Modell". Peaosas oli P. Pinna, kes lõi rikkast vorsti-

vabrikandist mahlaka tüübi. Teistes osades mängisid M. Päts, K. Ots, N. Romanova, A. Serman jt. nooremad jõud.

Vanemuises tuli aga välja Jarno "Metsaülema tütar". Lavastus oli palju parem kui aastaid tagasi. Nimiosa lauluis–mängis muidugi teatri operetiprimadonna E. Pöder–Roht ise, andes huvitava plikaliku, kuid siiski leidliku maaneiu kaju. Tema kallike K. Savi isikus jäi vähe külmavõitu armastajaks. K. Põlde kojameistrina oli koomiline, samuti F. Pettai rätsepána, rahuldav oli ka J. Pöder Joseph II–na.

16. jaanuaril tuli Pärnu Endlas välja Oskar Straussi "Väsi unistus". Laulu poollet käis tükk näitlejale üle jõu. Kooris mõjusid sagavalt üksikud näitlejad, kel puudus enesekindlus ja seetõttu laulsid vaid sõnalõppe. Pr. Kalbek suitis naisorkestri juhi osa üsna meeldivalt lõpule viia. Head olid ka hr. Sagor krahv Lothari osas ja hr. Roots Viini elu– ja valsiarmastaja ohvitserina, samuti pr. Suvorova hoovidaamina.

9. jaanuaril esines Viljandi Ugalas operetis "Meedi" Anatoli osas A. Sällik. Külaline oli kokku tõmmanud palju publikut. Suur oli aga pettumus, kui ta laulu asemel kuulis vaid üksikuid kriiskavaid noote. Nähtavasti oli külaline külmetunud. Kuid ka tekst polnud Sällikul peas ja nii tuli tal laval käituda sageli kobamisi.

Benno Hansen oli aga pärast suuremat kontserdireisi Saksamaal ühe kvarteti koosseisus jõudnud Stockholmis kuninglikku ooperisse. 23. jaanuaril kehastas ta Mefistot Gounod' operis "Faust", lauldes seda osa eesti keeles. Tema Rootsi repertuaaris olid veel "Sevilla habemeajaja" ja "Hoffmanni lood". Arvustus oli soosiv.

Mati Märtin

Muusikateooria ja Tartu Muusikakool

Ei ole suur uudis, et Tartu Muusikakoolis, tollal küll kõrgema muusikakooli nime kandvas, õpetas muusikateoreetilisi aineid, sh. kompositsiooni Heino Eller. Juba 1920. aastate lõpul hakati rääkima Elleri Tartu–koolkonnast, mis oma uudsete taotlustega vastandus Tallinnale ja Artur Kapi koolkonnale. Uhke nimeparaad: Eduard Tubin, Eduard Oja, Alfred Karindi, Karl Leichter, Olav Roots! Eduard Tubina najal võime veendunult öelda, et see koolkond on jõudnud maailma esinduskontserdilavadele.

Nagu ikka, katkes järjepidevus siingi 1940. Samal aastal asus Heino Eller looma oma koolkonda Tallinnas. Tartu Muusikakoolis nimetati kompositsiooniosakond ümber muusikateooria ainekomisjoniks ning 1951. aastal kadus muusikateooria kui eriala sellest koolist üldse.

Vaakum kestis tervelt 20 aastat. Ometi elasid traditsioonid edasi, eelkõige tänu sellistele isiksustele, nagu põlispedagoogid Johannes Bleive (1909–1991) ja Aare Allikvee (1921–1994). Nimelt oli neilgi aegadel võimalik muusikakooli erinevate erialade õpilastel tegelda kogunud pedagoogi käe all komponeerimisega,

millest tulenevalt on ka siis Tartust välja kasvanud hulk tunnustatud heliloojaid, kellest Jaan Rääts, Jaan Koha, Alo Põldmäe ja Raimo Kangro meenuvad esmajoonel.

Aasta 1970 tõi muutuse. Ma ei oska öelda, kelle initsiatiiv see oli, aga igatahes asutati tol aastal uuesti muusikateooria osakond. Direktor oli AD 1970 Ago Russak ja osakonda asus juhutama Aare Allikvee. Viimase entusiasm oli igatahes lausa hämmastav: ta ei pidanud liiaks oma õpilastega vaat et õttundideni koolis istuda, et näiteks kuulata XX sajandi muusikat, mida nappis toonastes õppeprogrammides.

Ajavahemikus 1970–1995 õppis teooriaosakonnas kokku 44 inimest, kellest paljud on läinud kõrgkooli kas kompositsiooni või muusikateadust õppima või suundunud ka muudele muusikaerialadele. Asutusi, kus töötavad nende erialade nüüd juba kõrgharidusega spetsialistid, on pea võimatu ritta panna: raadio ja televisioon, ajakirjandus, kontserdiorganisatsioonid, muusikakoolid (iseenesest mõistetavalt nende hulgas Eesti Muusikaakadeemia), kirjastused jne. Et veidi konkreetsem olla – Tartu Muusikakooli

teooriaeriala lõpetanute hulgas on Eesti Muusikaakadeemia kaks prorektorit – Andres Pung ja Tonio Tamra ning Eesti Kontserdi produtsent Peeter Vähi.

Tartu Muusikakooli direktori Jüri Kuusi sõnul on muusikateooria erialal toimunud viimasel ajal olulisi muudatusi. Näiteks "viisime sisse sellise aine, nagu on arvtuimusika. Mõte küpses juba mitu aastat tagasi, siis kui meil tekkisid sidemed Tampere konservatooriumiga, kus arvtuimusika kursus juba ammu sees. On ju teada, et osa nüüdisaegsed heliloojad teevad oma tööd arvtuiga ja seega on vajalik, et meil õppiv teoreetik, kellest võib saada helilooja, peab oskama seda kasutada. Hakkasime osa võtma koolidevahelistest arvutikonkursidest. Oleme selle tulemusena saanud kolm arvtu. Aine on kohustuslik ainult teoreetikutele, aga praegu võivad õppida seda ka teised huvilised ning tundub, et see on päris populaarne. Arvtuimusikat käib õpetamas Margo Kõlar Tallinnast, üks tugevamaid spetsialiste sel alal."

Mare Põldmäe, teooriaosakonna lõpetanu 1974

Tiiu Targamast ei saanud organisti

Tiiu Targama nooruseunistuseks oli organisti amet. Oli ta ju orelimeistri August Terkmanni tütar ning tema isa sõber August Topman rääkis mulle, et juba 12-aastase tüdrukukesena oli väike Lydia (nii oli ta ristitud, 30-ndail aastail koos perekonnanimega eestistas ta ka eesnime) palunud teda endale õpetada orelimängu. Topman vastanud: "Vara veel. Su jalad ei ulatu pedaalideni." Konservatooriumis õppis neiu aga tõepoolest August Topmani juures orelit ja hiljem ka Artur Kapi juures kompositsiooni, lõpetades mõlemad erialad 1930. a. 1928–30. a. õppisime me Topmani juures koos, mina alustades, tema lõpetades – ta oli minust siiski ligi 8 aastat vanem. Lydia oli aval neiu, küllalt töökas ja andekas, kuid tundides käis võrdlemisi harva. Töötas ta juba siis ühtlasi orelimängija ja kontsertmeisterina Estonia Teatris. Pärast kooli lõpetamist ja enne Estoniasse tagasipöördumist 1931. aasta sügisel Pärnu Endlas kontsert- ja koormeisterina.

Ei tollal ega ka hiljem Tiiu Targamaga vesteldes pole meil juttu olnud, miks ta loobus oma nooruseunistusest ja läks üle teatrisse, kuna see oli tollaegseid tingimusi arvestades täiesti loomulik. Võib-olla polekski minust saanud orelimängijat, kuid Topman poleks mind jättnud pärast lõpetamist endale abiks, kindlustades äraelamisvõimaluse. Ka oli mul nii igal ajal võimalik kasutada orelit konservatooriumis ja seega ennast vormis hoida ka kontsertidel esinemiseks.

Orelit läksid tol ajal õppima paljud, kes leidsid selleks olevat kutsumuse. Topman polnud vastu – see annab hea muusikalise ettevalmistuse, noodistlugemise oskuse ja sügavama arusaamise Bachist ja teistest vanadest meistritest. Kuid ta andis meile ka realistliku tulevikupildi: paljalt organisatietist on raske ära elada. Ta ise, samuti

koorijuht ja pedagoog, soovitas midagi muud kõrvale õppida – klaverit kindlasti, dirigeerimist. Maakogudustesse minejaile pani ta südamele, et nad oleksid valmis saama kohalikeks koorijuhtideks, tuletõrjeorkestri dirigentideks, koolide muusikaõpetajateks, kui võimalik, põllumeeste seltside esimeesteks või vähemalt sekretärideks. Ning olla valmis küllasõitnud soliste klaveril saatma. Ka mina töötasin 1,5 aastat Aino Tammega. Isegi suurtes linnades, Tallinnaski organistina töötama jäädes polnud suurt võimalust eneserakendust leida ka orelikontsertidega. Neid andsid Jürme, Karindi, Võrki vaid tavaliselt paar korda aastas ning enese ja pere ülalpidamiseks sellest midugi ei jätkunud. Nii pidid nemadki endale ülalpidamist otsima ka muul viisil: koorijuhtidena, pedagoogidena, heliloojatena jne. Kõige enam sai väljaspool kirikut orelit elatist vast Edgar Arro, kes aastail 1936–40 mängis Riigi Ringhäälingus hommiku-palvusi.

Kui läbi vaadata inimeste nimekiri, kes aastatel 1919–1950A. Tompani juures orelit õppisid, siis leiab seal üsna palju inimesi, kes pärast kooli lõppu pole orelit puudutanudki. Nende hulgas ka Gustav Ernesaks, kes küll õppis orelit ainult 2,5 aastat ja läks siis üle dirigeerimisele ja komponeerimisele. On ka neid, kes töötasid ainult maal kirikuorganistidena, pole andnud aga vist ühtki orelikontserti. Nende hulgas on ka naised (kuigi kirikuorganistina eelistati rohkem mehi), näiteks Meeta Tori Põltsamaal, Pärnusse läks organistik Elfriede Reisberg-Jõemaa. Pärnu aga oli suurem, suvel pealegi suvituslinn, nii et suvel sai ta seal orelikontserte anda päris palju.

Tiiu Targamat võib mingil määral võrrelda Miina Härmaga, kes ka õppis juba Peterburis organistik, pidaski algul seda ametit, esinedes Lääne-Euroopaski, kuid hiljem

spetsialiseerus ümber koorijuhiks ja heliloojaks. Kutsusime Miina Härmä 30-ndail aastail konservatooriumi ühele orelialasele referaatõhtule. Ta tuligi, oli kutse eest väga tänulik, aga orelit polnud ammu enam puudutanud.

Tiiu Targamast ma ei tea, et ta oleks kunagi omaette orelikontserte andnud, mõnel kontserdil lõi küll kaasa. Mulle on meelde jäänud ta enda kirjutatud skertso, mis oli päris huvitav. Mängiksin seda ka ise, kui saaksin noodi jälile. Teatrisse repetiitoriks ja kontsertmeistriks läks ta nähtavasti sellepärast, et ta luges väga hästi nooti ja mängis ka klaverit. Küllap hakkas see töö teda niivõrd köitma, et ta pühendus sellele täielikult ning orel jäi kõrvale. Ma ei oska öelda, kas selles, et temast sai hiljem ka Estonia Teatri dirigent ja peakoormeister, etendasid mõnel määral oma osa August Topmani õpetussõnad konservatooriumi päevilt.

Ega orelõppimisega praegugi olukord palju teistsugune ole kui 30-ndail aastail. Mitmed selle eriala lõpetanud noored peavad praegugi endale pedagoogidena jne. vähemalt osaliseltki hankima elatist. Ning orel ja klaver on ikka tihedalt seotud. Ines Maidre on lõpetanud hoopiski klaveri erialal. Nii on see vist kogu maailmas. Küsisin 1973. a. ühelt Tallinnas käinud Inglise organistilt, kui palju tema kodumaal selle eriala lõpetanud orelimängust ära elavad. Ta vastas: "Vaevalt pooled."

Hugo Lepnurm

90

MUUSIKAEMA

Palju aega tagasi küsiti: "Kes on see poiss?" Vastuseks saadi: "See on meie teeneka pianisti ja pedagoogi Anna Klasi poeg." Nüüd aga küsitakse: "Kes on see elegantne vanadaam?" - "Kuulsa dirigendi Eri Klasi ema." Kas teened on kadunud?... Siit moraal: ei tohi unustada, mis on tehtud enne meid, sest ilma minevikuta ei ole tulevikku.

Heites pilgu eesti sõjajärgsesse pianismikultuuri, märkame seal kahe juhtiva figuurina Bruno Lukki ja Anna Klasi, kes panid sinsele klaverimängule tugeva aluse, nii et praegu peetakse sellest lugu isegi Ameerikas. Kujutades meie pianismikooli sugupuuna, viivad eranditult kõik harud Klasi ja Lukini välja. Mõlemad on täiendanud end Berliinis ja oma kogemused sünteesinud vene kooli parimate traditsioonidega. (Muide, idapoolsed kontaktid muusikas pole meile teps mitte nii ohtlikud, et peaksime neid vältima.)

Auväart maestro Anna Klasi suurest õpilasperest on võrsunud mitmepalgelisi ja lugupeetud muusikuid ning kultuuritegelasi. Kaalukas elutöö on lõppenud Virve Lippusele, Asra Loole, Kuldja Raidalile. Professoritiitli on pälvinud Laine Mets ja Valdur Roots. "Ah, Valdur, sa oled mul ju veel poisike!" tunnistas vana õpetaja Valduri hiljutisel 60.

85

juubelil. Mis siis rääkida Toivo Peäskest, kes on veelgi "poisikesem", astudes alles üle 50. künnise. Peame leppima sellega, et lapsed jäävad vanematele alati lasteks, sõltumata nende vanusest. Olgugi, et A. Klas on töötanud ka Riia konservatooriumis, on Tallinna "lapsed" talle kuidagi südamelähedasemad, ta igatseb neid ikka näha.

Tallinna konservatooriumis oli Anna Klasil palju häid ja andekaid õpilasi, keda valmistas ta ka konkurssideks. Esimesel vabariikidevahelisel võistlusel Minskis (1960) sai esikoha Valdur Roots. Siit jätkas meie vestlust õpetaja ise: "...ja sina said veel kolmanda koha. Aga seda sa vist ei teagi, et klaverikateeder ei tahtnud tookord Valdurit konkursile lubadagi! Ja hiljem oli analoogiline asi Taja Filippovaga Riias. Ma hakkasin ise ka juba kahtlema, kui oldi tema vastu. Ometi juhtus nii, et ta sai teise vooru ja oli seal veel parim! Samal konkursil osales ka Arbo Valdma."

Varasemate intervjuude märkmetest leidsin veel ühe seni kasutamata repliigi, mis vääriski päevavalgust. Küsimusele oma elu mõttest vastas A. KLas: "Olen end pühendanud pojale ja tööle. Töös olin aktiivne ja sain ka rahuldust, kuid ometi tuli aastatega kibedustki tunda. Näiteks siis, kui konservatooriumis ei tahetud Eri sisseastumisdokumente vastu võtta." Praegu võib ema oma poja üle vaid uhkust tunda. Erist räägib ta meeleldi: "Ta on mul kuldne poeg, väga tähelepanelik ja hoolitsev. Kui palju olen teda oodanud, et oleks jälle hea koos olla! Vähemalt ma tean, millal ta tuleb."

Nüür kiir-tagasivaade juubilari elukäigule: Anna Gurevitsch sündis 23. jaanuaril 1912 Riias, 1924 kolis pere Tallinnasse, 1931 lõpetas konservatooriumi VII lennu (kursusekaaslasteks E. Kapp ja G. Ernesaks), edasi kaks ja pool aastat Berliini Kõrgemat Muusikakooli, 1934 abiellus tšellistiga, 1939 sündis poeg. Perekonnaõnne purustas sõda, mees hukkus, ise evakueerus pisipojaga Tšeljabinski oblastisse (töö kolhoosis), hiljem Jaroslavl, kus alustas tegevust tulevane meisterpaar Klas - Lukk. Nõukogude aastail Tallinna ja Riia konservatooriumides õppejõud, Tallinna ja Tartu muusikakoolides konsultant.

A. Klasi kõrgest erudeeritusest ja tugevast isiksusest räägivad tema muusika-publitsistlik tegevus (uurimused, kontsertide arvustused) ja alati oodatud teaduslik-metoodilised loengud (Bachi polüfooniast, Tšaikovski "Aastaaegadest" jpm.). Ta oskas leida ikka midagi uut ja põnevat, mis oli teiste pilkude eest jäänud varju. Et pianisti interpreediteest on räägitud eelmistelgi juubelitel, siis püüan kordamisi siin vältida. Ainus, mida ma ei suuda uuesti ütlemata jätta, on vapustav kontserdielamus – grand duo viimased etteasted 1985. a. novembris Schuberti-õhtutega Tallinnas ja Tartus. Nagu prof. Lukk kunagi ütles: "...koos püüdsime lennata tähtede poole" ja nii see soov lõpuks täituski!

Anna Klasi pedagoogitalent ilmutas end juba kaasõpilaste seas, ent kogemused tulid aastakümnetega. Praegu ütleva vana õpetaja iseenesestmõistetavalt: "Tean, et resultaati tuleb kohe tunnis, ja see pakubki rahuldust." Soovitud resultaati võib oodata

sealsamas, kui mõistmine on kahepoolne. Kui aga tudeng teatab põikpäiselt, et ta ei saa või ei oska, siis on tal veel pikk ja lai tee läbida: avada silmad (näha nooditeksti ülevalt alla – vasakult paremale, analüüsida seda, s. t. mõtestada ja hingestada nii detailides kui suures plaanis) ning avada kõrvad kõlale antud hetkel ja perspektiivis üheaegselt... Meie unustamatu 19. klassi seinad Suvorovis (nüüd Kaarlis 25) on paljude heitluste ja leidmiste tunnistajaiks. Tarvitseb õpetajal ainult teada, millist võtit parajasti leida, sest sama mõtet saab öelda mitut moodi – üks aitab, teine võib-olla mitte. Tundub, nagu pedagoogika oleks midagi mustkunstitaolist. Ega see päris vale olegi, kui su õpetaja on tunnis lisaks loominguiliselt intensiivsele pianistile veel nagu näitleja, dirigent, laulja, poeet ühes isikus! A. Klas töötab meiega kõrge nõudlikkuse, põhjalikkuse ja seejuures suure kannatlikkusega. Kuid eeltingimuseks pidi olema ikkagi õpilase oma tahe. Küllap tahte tugevusest sõltus ka õpetaja nõudlikkuse aste.

Olen kuulnud "anjakate" käest (s. o. "tsunfti" nimetus, tuletatuna meie armsa Anna Jossifovna hellitusnimest), et mitmed said talt kuulda kiidusõnu, aga minuga oli ta küll haruharva rahul, mis viis vahel isegi masenudusse. Püüa kõigest väest, kuid ikka pole see! Ju ma siis üks raske õpilane olin. Esmakordselt A. Klasil ette mängida oli mul õnn lastemuusikakooli lõpu poole. Meenutan, et Bach ei olnud minu meelest üldsegi Bachi moodi, ent midagi muuta ma ka ei osanud. Üliõpilasena laskis ta mul Bachi fuugas terviku saavutamiseks mängida seda otsast lõpuni mitu korda järjest. Imestasin tookord, miks õpetaja mind haletsema ei hakka ja ise ka ära ei tüdine. Probleeme oli veel Mozarti ja teiste heliloojate stiilide tabamisega. Alles tükk aega hiljem hakkas koitma, mida sult õieti taheti – tähendab, teadlikkus jõudis kohale!

Anna Klasi kui pedagoogi hämmastamapanev emotsionaalne laeng peegeldus eredalt töös Skrjabini Sonaadiga nr. 3, kui palusin teda appi T. Peäske tundi (Toivo õppis viimased 3 kursust minu juures pärast A. Klasi konservatooriumist lahkumist). Meie ühine õpetaja kuulutas kindlalt, et enne ta klassist ei lahku, kui teosesse ilmub Skrjabini vaim.

Väljaspool muusikat on A. Klas heaks nõuandjaks muudesse küsimustes. Liigutav on õpetaja tähelepanu kõige suhtes, mis on seotud tema õpilastega. Reliikviana säilitan õnnitlustelegrammi Riias, mis saabus mulle 1968. a. vabariikliku konkursi aegu ja mille tekst lõpeb sõnadega: "...sinu muusikaema."

Anna Klasil on palju huvitavaid kirju ja mälestusi suurtest muusikutest. Kümne aasta eest jutustas ta mulle, kuidas Vladimir Sofronitski kavatses oma uudishimu rahuldamiseks tulla Moskvast kuulama nende noore duo kontserdi I poolt, kuid Klasi-Luki musitseerimine haaras teda nii, et alles kontserdi lõpus tuli neid lava taha tänama. Tallinnas gastroleerivad kunstnikud olid sagedased duo külalised. Küsisin, kas ka Dmirti Šostakovištš? A. Klas ütles: "Kahjuks ei. Minu teada on ta Tallinnas käinud ainult korra, kui esines kammerkontserdil, arvatavasti trios. Kontserdipäeval kutsusime Brunoga pärast kontserti teda enda poole, kuid tal oli äärmiselt piinlik ja ta vabandas, et oli lubanud minna heliloojate liitu. Samal õhtul pidi ta ära sõitma. Ootamatult saime temalt Tallinnas postitatud kaardi veelkordse vabandusega. Niisugune inimene oli ta!"

Meie kallis muusikaema! Teie rikas elutöö on head vilja kandnud ja elab edasi Teie lastes, lastelastes jne. Usun, et võite meist veel rõõmu tunda. Aeg on Teie mitmekesisest ja huvitavast elust taandanud nii pedagoogika, kontserdid kui ka kokakunsti pärlid (baabukas'e kook!), heegeldamised ja kõik muu, mida tegite alati viimistletult. Teie lemmikutest – Mozartist, Schubertist ja Chopinist – mängite oma Nõmme kodus iga päev enamasti Chopini Fantaasiat. Te ei jäta kasutamata ühtegi musitseerimisvõimalust ka teiste ettejuhtuvate pillide taga. Ja siis olete ülimalt õnnelik! On lausa imetlusväärne, kui truuks sõbraks võib klaveriga saada ja jääda – ta vastab samaga!

Koos Bruno Lukiga kahel klaveril mängimas 1963.

Eeskuju eest tänades
Ada Kuuseoks

Otsekui paljajalu mööda heinamaad astudes

Kes oskab öelda, kust saab alguse muusika-teos? Idee võib vististi tekkida nii klaveri kui arvuti taga, samahästi aga ka rannal merd silmitsedes, raamatut sirvides, argises tänavamelus, öösel und oodates või tuhandel teisel viisil. Sageli pole see autorile endalegi selge.

Ester Mägi armastab väga kõike vana ja ilusat. Näiteks Toompead, kus ta kaua on elanud, selle iidsetest hoonetest ja käänullistest tänavatest räägib ta alati suure soojusega. Ühe oma vana ja põlise seotud helitöö saamisloo kohta on ta aga jutustanud umbes nii, nagu siin kirja pandud.

Kord Hiiumaal Soera talumuuseumis läinud aegade tarberistu silmitsedes – päevinäinud puustastjad, korvid, kalapüügiriistad, vokid, kerilauad, ehk mõni vana pilli hulgas – hakkas idanema üks mõte. Igasse esisadaeagessesse esemesse on kätetud inimese osavus, selle töövaev ja tööõõm. Miks mitte ühte palasse ühendada rahvaviise, mis samal kombel, ainult teises vormis peegeldavad sedasama rõõmu ja muret.

Mõte juurdus ja konkretiseerus. Nagu mitmed teisedki meie heliloojad, lehitses E. Mägi jälle kord Herbert Tampere asendamatu antoloogiat "Eesti rahvalaule viisidega" ja leidis sealt mõnegi iva muusikaliseks materjaliks. Nii valmis 1985. a. suvise–sügise

töö tulemusena klaveriteos nimega "Vana Kannel". Pealkiri viitab meie 19. saj. suurmehe Jakob Hurda samanimelisele rahvaluulekogumikule (niisiis mitte vana vokk, vana ait, vaid "Vana Kannel", mõlemad sõnad tingimata suure algustähega). Lugu pidamisavaldusena 5–köitelise rahvalaule antoloogia loojale on teos pühendatud Herbert Tamperele. Ei saa eitada ka selle muusika pisikest seost päris tõelise vana kandlega, millest kohati tunnustust annavad faktuur ja kõla.

"Vanast Kandlest" on tänaseks saanud üks meie mängitavamaid klaveripalu. Ega eesti klaverimuusikas suuremaid üheosalisi häid kontserdinumbreid nii väga võtta olegi. Esimese hooga tulevad meelde Elleri "Kellad", Tubina "Ballaad" ja Sumera "1981". Rapsoodialaadsed "Vana Kandle" sõnulseletamatu võlu on köitnud õige paljude pianistide tähelepanu.

Teose esmaesitus kõlas tollases Sõprusühingus 1986. a. 24. veebruaril Peep Lassmanni käte all. Kohe järgmisel päeval kandis ta selle ette ka Heliloojate Liidus. P. Lassmanni mõjuvalt suurejoonelist ja värvikat ettekannet on kuulnud peale paljude kohtade Eestis ka Kanadas, USA-s, Saksamaal, Rootsis jm. Teos on tema poolt 1988. a. jäädvustatud firma Melodija heliplaadile ja salvestatud 1990. a. Moskva raadios.

1986. a. on pala mänginud Laine Mets, 1993. a. Leelo Kõlar. CD-plaadil võib teost kuulda Lauri Väinmaa väga ilusas ettekandes ("Estonian Piano Music", firma Warner Classics, 1993).

Õige tihti kohtame "Vana Kannelt" muusikaõppurite kavades. Juba IV vabariikliku pianistide konkursi (1988) programmis oli ta P. Krüüsmann–Tanilool, T. Tedrel, K. Ratassepal. Ralf Taali esituses kõlas teos mitte üksnes Eestis, vaid ka Norras, nimelt Bergenis ja

Oslos, kus pianist kontsrteeris Griegi nim. konkursi võitjana. Autoril on tulnud seejärel noote saata ka norra pianistidele.

Minulgi on oma kunagise õpilase kaudu isiklik kogemus "Vana Kandlega". Nimelt oli see 1990. a. Kai Ratassep–Ugandi repertuaaris A. Valdma suvekursustel Ohridis, toonases Jugoslaavias. Pala kõlas kontserdil ja Makedoonia TV-s (ka sama aasta lõpus Belgradis rahvusvahelisel konkursil) ja lõi lausa laineid. Hiljem pidin autori lahkel loal saatma käsikirja paljundust mitmele pianistile.

Veel samal aastal ilmus teos ka trükist Leningradi kirjastuses, küll paari trükivea ja tagasihoidliku välimusega, kuid see–eest kaanehinnaga 30 kopikat! Nüüd on see noot juba ammu müügil kadunud ja peagi on oodata uut, kindlasti väga nägusast väljaannet Karlsruhe kirjastuselt Edition 49. Paraku võib hinda juba ette aimata...

Kui mul paluti Ester Mägi jaanuarikuiseks juubelpäevaks temast kirjutada, puiklesin vastu. Keeruline on heast sõbrast sõnu kirja panna. Lõpuks otsustasin isikust distantseeruda ja rääkida hoopis tema ühest teosest ja selle käekäigust. Uuesti "Vana Kannelt" üle vaadates mõistsin oma naiivsust. Distantseerumisest ei saa juttugi olla – muusika ongi ju autor ise, tema tõeline nägu.

Kunagi ütles A. Valdma: seda teost tuleb mängida otsekui astuks paljajalu mööda heinamaad. Tõesti "Vana Kannel" on eriti maalähedane, eestilik. Siin on suurt joont ja karget lüürikat, merekilgenduse värvisära, tantsusamme, mis kisivad minema üle-meelikuks, vaoshoitud energiat, mis võib plahvatada suurteks kulminatsioonideks, tõsisid küsimusi ja nukralt elutarku vastuseid.

Pole just palju klaveriteoseid, mis vaid kümne aasta jooksul oleks ära teeninud nii intensiivse lavaelu.

Lilian Semper

Ester Mägi (päikeseprillidega) Kuremäel rahvaviise kogumas 1960.

Nälginud argentiinlanna tahab laulda Mimid

Ta unistab vaesunud ja tiisikusse sureva Mimi mängimisest Puccini "Boheemis". Kuid erinevalt paljudest lootustandvaist sopranilauljatest toob 26-aastane argentiinlanna Fabiana Bravo sellesse ooperiteatri ühte kõige traagilisemasse rolli kaasa oma elu traagika. "Sellel rollil on nii palju ühist minu saatusega. Ja see tõmbab mind tema poole," ütles ta nuttes Reuteri korrespondendile.

Fabiana Bravo sündis Guaymalleni linnas Mendoza provintsis katlakütja 9-lapselises perekonnas (kolm neist surid varases nooruses) pesamunana. Kui Fabiana oli 11-aastane, viis ta onu teda vaatama Gershwini "Porgy ja Bessi", mis jättis tädrukusse sügava elamuse.

Kui Fabiana oli 14-aastane, suri ta isa südamerabandusse, vapustatud ema kaotas töövõime ja suri 3 aastat hiljem vähki.

"Elu läks väga raskeks. Oli vaja kuidagimoodi ära elada. Kui ollakse meeleheitlikus olukorras, ei saa valida, mida teha." Fabiana töötas koduabilisena, lapsehoidjana, supermarketi kassiirina.

Ja siiski Fabiana laulis, laulis kooris. See oli nagu katarsis elumuredest vabanemiseks: "Ma tundsin end vabanenuna. Ma jätsin oma probleemid ukse taha ja olin õnnelikem inimene maailmas."

22-aastasena tennis ta oma häälelt esimese raha, saades pulmas laulmise eest 40 dollarit. See sünnitas illusiooni. Fabiana sõitis Buenos Airesesse, lootes saada võimaluse laulda muusikalis "Dracula". "Kui ma oleksin sellest rohkem mõelnud, poleks ma sõitnud," ütleb end araks nimetav Fabiana.

"Draculasse" ta laulma ei saanud, küll aga V. Hugo kuulsa romaani süžee järgi tehtud muusikali "Notre Dame'i kiiurakas". Ära sellest ei elanud, tuli leida lisatööotsi. Nii müüs ta näiteks Buenos Airese raudteejaamas massaažiaparaate. Pettunult naasis ta koduosi. Kui tütarlaps aga sõitis uuesti Buenos Airesesse oma asju ära tooma, helistas talle Argentiina populaarne lauljatar Valeria Lunch, kellega koos Fabiana oli esinenud, ja teatas, et tema häält tahab kuulda Pavarotti. See oli üllatus.

Fabiana polnud kunagi laulnud ooperis ja teadis

vaid üht aariat Puccini "Toscast". Kuulsale Itaalia tenorile Fabiana laulmine ei meeldinud, kuid ta soovitas noorele argentiinlannale siiski osa võtta rahvusvahelisest konkursist, mida tal endal oli plaanis korralda noorte annete avastamiseks.

Kolm kuud sai Fabiana treenida, aga 2000 konkursil esinenutest väljavalitud 32 võitja hulka ta jõudis. Põhjenduseks ilus hääl.

Eduga kaasnes grant kaheaastasteks õpinguteks Ameerika katoliiklikus ülikoolis Washingtonis. Nüüd õpib ta hoolega laulmist, teatrit, klaverit, prantsuse ja itaalia keelt. Ka saksa keel on tal plaanis omandada.

On juba kokku lepitud sellel aastal esinemiseks kahes ooperirollis, sh. krahvinnana Mozarti "Figaro pulmas". Aga Fabiana suureks unistuseks on laulda Mimid, kelle saatus meenutab talle ta enda endist vaest elu.

Gary Regenreif
(Reuter)

LÄTI ESIMENE "MUST" OOPER

Ülevaade Läti muusikaelust 1996. aasta II poolaastal

JUULI

Peaaegu märkamatu moodub traditsiooniline rahvusvaheline orelimuusika festival "Rigas Doms '96".

Hoopis teistsugune mastaap, reklaam ja sponsorirahad on 4. rahvusvahelisel **vanamuusika festivalil** Bauska ja Rundale lossis. Osalejad (nende hulgas The Estonian Baroque Soloists ja The Jerusalem Consort) annavad kontserte ka Riias, Liepajas, Ventšpilsis, Cesises.

AUGUST

Imetusväärne on **rahvusvahelise noorsookoori** (World Youth Choir) suurepärasus Filipiini maestro Jonathan M. Valesco juhtimisel. Repertuaar on väga erinev: Euroopa klassikalised ja nüüdisaegsed oopused, tänaste Aasia heliloojate uusimad teosed. Demokratismile parimas mõttes, üldhumaansetele ideedele lisandub professionaalne peenus.

Tuntud ja rahva poolt armastatud kooridirigendi Haralds Mednise 90. sünnipäeva tähistamine.

SEPTEMBER

Muusikasündmuste poolest kõige rikkam kuu.

Rahvuslik Sümfooniaorkester alustab oma 70. hooaega. Juubelkontserti dirigeerib noor, väga andekas Normands Sne. Kavas on J. Haydni 101. sümfoonia, I. Stravinski "Püha kevad" ja spetsiaalselt juubeli jaoks kirjutatud Peteris Plakidise Variatsioonid.

Teist korda toimub festival "Musse Fest", pühendatud Riia saksa teatri ajaloole ja **baltisaksa heliloojate loomingule**. Kui XVIII-XIX sajandi teosed on üldiselt juba tuntud eelmisest festivalist ja mitmetest varasematest esitustest, siis selle festivali avastuseks on mõned XX sajandi heliloojad. Sellised nagu Walter Freimann (1894-1945) ja teised. Saksa teatri ammuse traditsiooni kohaselt algab festival Riia autori teose esiettekandega. Seekord on autoriks läti nüüdisnaishelilooja **Iona Brege**. Filharmoonia suures saalis esitatakse tema kammerooperi "Elav vesi" kontsertvariant. Festivali kontserdid toimuvad ajaloolistes saalides: lisaks eeltoodule Wagneri saalis (endises Saksa teatri hoones) ja Toomkirikus. Kaks päeva kestab teaduskonverents. Avatud on kaks näitust. Festival lõpeb Berliozdi 1847. aasta Riia autori (sümfoonia) kontserdi kordusega. Poetess M. Zālīte kirjutab festivali proloogis: "Kõige tähtsam on siin hingus."

Neljandat korda toimub Wagneri saalis rahvusvaheline festival "**Septembrikuu kammermuusika päevad**". On mõistetav filharmoonia püüde kutsuda sellele üritusele tuntud välismaa muusikuid. Vähe on raha ja mõnikord ka rõõmu külalistest. Kahju, et filharmoonia stimuleerib vähe oma muusikuid loomingule, otsib kasutamata reserve. Toetatakse ainult neid, kes on populaarsed, tipus.

Septembris tähistame tuntud läti helilooja **Volfgangs Darziņš** (1906-1962) 90. sünniaastapäeva. Ta jõudis loomingulisele küpsusele USA-s emigratsioonis elades. "Laulva revolutsiooni" alguses pühendas eesti muusikateadlane Mart Humal oma teadustöö

kolmele balti heliloojale - eestlasele Eduard Tubinale, lätlasele V. Darziņšile ja leedulasele Vytautas Baceviciusele - "teise modernistliku laine" eredamaile esindajaile Baltikumis. Darziņši loomingulise pärandi aluseks on originaalne, omapärane klaverimuusika, millel on teatud sarnasusjooni tema poolt väga austatud Bartóki, Stravinski ja mõnede teistegi heliloojate teostega. Darziņš oli ka ise kontsertreeriv pianist.

OKTOOBER

Romualds Karlsons

Suursündmuseks on **Romualds Karlsoni ooperi "Kadunud poeg" esiettekanne**.¹ Kauaoodatud originaalse ooperi kinkis Karlsonss nii publikule kui isendale 60. sünnipäevaks. See on täiesti õnnestunud ja professionaalne ooperiteos - täismetraažiline ja sümfoniseeritud. Ning ekspressiivne, tuntavate A. Bergi, K. Orffi ja P. Hindemithi mõjutustega. Itaalia *bel canto* kummardajad konstateerivad, et see on tõeline "must" ooper, millel on otseseid paralleeljooni tänapäeva reaallidega. Vaevalt saab see ooper populaarseks meie väheste nõudmistega publiku hulgas. Kuid läti muusika tõsine tundja tunneb rahuldust - on parem hilja kui mitte kunagi kirjutada ekspressiivset ooperit, millel on selle sajandi 90-ndate aastate tunnusjooni. Režii on igati õnnestunud. Perfektselt ära õpitud rollide seas paistab silma külaline Eestist - Leili Tammel Ažana. Muljetekitav on nii tema näitleja-meisterlikkus kui ka laitmatu läti keel.

Oktoobris pühitsetakse ka läti sümfoonilise muusika klassiku **Jānis Ivanovsi** (1909-1983) 90. sünniaastapäeva. Üle hulga aja kõlab jällegi üks Ivanovsi suur sümfoonia - kaheksas, esitajateks Läti Muusikaakadeemia tudengid. Mängitakse ka tema kammermuusikat, seehulgas vähetuntut, taasavastatud varasemaid klaveriteoseid. Juubeliüritused toimuvad Daugavpilsis, helilooja sünnimail. Ei saa öelda, et nii on meie kõige suuremat heliloojat vääriliselt mees peetud. Ei saa lahti tundest, et tähelepandava, tõepoolest rahvusliku pärandi renessanss huvitab ainult mõningaid entusiaste ja see püüdlus leiab vastukaja vaid üksikute eakate aborigeenide hulgas. Näib, et Ivanovsi mehise kunsti aeg on möödas ega ole tagasi tulnud. Ning see pole

ka ime praegusel marginaalse ja ersatsi võimutsemise ajal.

7. korda viiakse läbi **rahvusvaheline uue muusika festival "Muzikas Forums"**, organiseerijaks Nüüdismuusika Keskus eesotsas helilooja Egils Straumega. Kuigi bukleti kaanel figureerib umbes 50 kohalikku ja välismaist sponsorit, pole tuntud muusikuid-ansambleid kerge kohale meelitada. Festivali tähtedeks on Kronos Quartet USA-st, Avanti Soomest, Stuttgardi Kammerorkester, Iiri ansambel Concordi jt. Osalevad kohalikud kollektiivid ja samuti - juba traditsiooniliselt - terve plejaad džässmuusikuid. Festivali üheks kõige tähelepanuväärsemaks sündmuseks on V. Lutoslavski 4. sümfoonia ettekandmine.

NOVEMBER

Tähistatakse väljapaistva sümfoonia-, ooperi- ja kooridirigendi ning helilooja **Leonids Vignersi** 90. sünnipäeva. Esitatakse maestro koori- ja soololaule ning tema nooruses Skrjabini vaimus loodud Klaverisonaat. Kuigi juubilar on sunnitud olema kodus, jälgib ta raadio ja magnetofonilindi vahendusel sündmusi. "Ajutiselt olen ma sunnitud olema kodus, vaja on tervis korda panna," ütleb Vignersi oma tervituslähikes publikule, mis on võetud kassetile ja kõlab nagu taevakärgatus enne kontserti.

Üle hulga aja annab endast teada Heliloojate Liit, koos juhtivate elukutseliste kooridega (Ave Sol, Sacrum, Versija, radiokoor) viib ta läbi **uema koorimuusika festivali**. Dirigendid tunnevad teravat vajadust uue repertuaari järele, tegid seetõttu tellimusi ja organiseerisid heliloojate hulgas konkursi. Saak on nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt rahuldav. Laulud vastavad tänapäeva koorimuusika nõudmistele, on peaaegu kõik kirjutatud välismaistele originaalsetele (sh. ladinakeelsetele vaimulikele) tekstidele - "kaup" võib takistamatult minna ekspordiks. Meenub V. Tormise ja Algirdas Martinaitise koorilooming. Nad väljendasid mingile konjunktuurile mõtlemata helides end kui oma kodumaa põlisesindajad - tema rõõmude ja muredega. Lihtsalt, loomulikult ja sundimatult...²

Novembris kostab siiski rohkem läti muusikat. On see kokkusattumine või seaduspärane? Tähistatakse ju novembris riigi moodustumise aastapäeva. Siis, nähtavasti, on ette nähtud.

DETSEMBER

Filharmoonia afišš, kogu muusikaelu on muutunud läbinisti jõhulaadaks. *Jesus-commerce*. Kriitiku jaoks on kätte jõudnud puhkusekuu.

Imants Zemzaris
Riia, 19. XII 1996

¹ Vt. ka ML nr. 10, lk. 8 - toim.

² I. Zemzaris nähtavasti ei tea, et ka V. Tormise on viimasel ajal Lääne vokaalkollektiivide tellimisel kirjutatud inglise- ja ladinakeelsetele tekstidele - toim.

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

KIRJANDUS

- Baker, Theodore. Dictionnaire biographique des musiciens. – Vol 1.–3. – Paris, 1995.
Boivin, Jean. La classe de Messiaen. – Paris, 1995. – 482 p.
Boucouchiev, Andr., Dire la musique. – Paris, 1995. – 206 p.: mus.
Boucouchiev, Andr., Regard sur Chopin. – Paris, 1996. – 182 p.: mus.
Eckert, Nora. Von der Oper zum Musiktheater: Wegbereiter und Regisseure. – Berlin, 1995. – 255 S.: ill.
Gänzl, Kurt. Musicals. – London, 1995. – 240 p.: ill.
Huttunen, Matti. Modernin musiikinhistoriankirjoituksen synty Suomessa. – Helsinki, 1993. – 305 s.
Íslensk hljóðritaskr., 1995 = Bibliography of Icelandic sound recordings. – Reykjavík, 1996. – 83 s.
Komponistinnen in Deutschland. – Bonn, 1996. – 145 S.: Ill., Mus., Faks. + CD-ROM.
Kostelanetz, Richard. John Cage. – New York, 1996. – 194 p.
Le conservatoire de Paris. – Paris, 1996. – 355 p.: mus., chem.
Ludwig van Beethoven: Musikergedekstäten. – [Wien, 199...]. – 71 S.: ill., mus.
Padilla, Alfonso. Dialectica y musica: espacio sonoro y tiempo musical en la obra de Pierre Boulez. – Helsinki, 1995. – 374 p.: mus.
Poroiila, Heikki. Yhtenäistetty Wolfgang Amadeus Mozart. – Helsinki, 1996. – 61 s.
Schirmer pronouncing pocket manual of musical terms. – New York, 1995. – 341 p.: mus.
Stricker, R., my. Les m., lodies de Duparc: essai. – Paris, 1996. – 173 p.

NOODID

- Aavik, J. Jõuluõhtul. – Finland, 1995. – Häälele klaveri saattega; segakoorile. – 4 lk.
Eller, H. 13 Klavierstücke über estnische Motive. – Bühl/Baden, 1995. – 30 lk.
Eesper, R. Concentus für Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – 5 lk.
Eesper, R. Kinderstücke für Fortgeschrittene: für Klavier zu zwei und vier Händen. – Bühl/Baden, 1995. – 46 lk.
Eesper, R. Ritornellen 1, 4, 5, 7, 8 für Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – 4 nooti (7, 8, 8, 10, 9 lk.).
Hindpere, H. Talvetunded: [2 häälele ak. märkidega]. – Tallinn, 1996. – 8 lk.: ill.
Jõulu viisid: valik jõululaule lastele. – Tallinn, 1996. – 1–3 häälele, ak. märkidega. – 96 lk.: ill.
8. noorte laulu- ja tantsupidu: ühendkoori laulud B. – Tallinn, 1996. – 36 lk.
Kangro, R. Display II: portrait of Mozart: op. 42: für zwei Klaviere zu acht Händen. – Bühl/Baden, 1995. – 25 lk.
Kangro, R. 3 Stücke für zwei Klaviere: Op. 20. – Bühl/Baden, 1995. – 34 lk.
Kendra, H. Lauluring. – Tallinn, 1996. – 23 lk.
Kuilberg, M. Avanti: für Flöte Solo. – Bühl/Baden, 6 lk.
Kuilberg, M. Erinnerung: für Violoncello und Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – 1 klaviir (4 lk.) + 1 hääle (2 lk.).
Kuilberg, M. Fünf estnische Volksweisen für Klarinette, Viola und Kontrabass. – Bühl/Baden, 1995. – Partit. (13 lk.) + 2 hääle (6,6 lk.).
Kuilberg, M. Sonate Nr. 4 für Violine Solo. – Bühl/Baden, 1995. – 9 lk.
Kõrgemägi, R. Jõulusoove: [1 ja 2 häälele, ak. märkidega]. – Tallinn, 1996. – 12 lk.: ill.
Kõrvits, Tõnis. Valge aeg: [2 häälele klaveri saattega või ak. märkidega]. – Tallinn, 1996. – 8 lk.
Kõrvits, Tõnu. Kiss on the water: für zwei Gitarren. – Bühl/Baden, 1995. – 2 partituuri (7+7 lk.).
Ritsing, A. Mets kohas tumedalt: laule nais-, mees- ja segakooridele. – Tartu, 1996. – 75 lk.
Mazurki kompozytorów polskich na fortepian: antologia ze zbiorów Biblioteki Narodowej. – Warszawa, 1995. – 444 lk. (pag. var.): faks.
Mägi, E. Marienfarmkraut: für Sopran, Flöte und Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – Klaviir (8 lk.) + 1 hääle, sama kitarriga.
Oja, E. Saxophone Quartet. – Bühl/Baden, 1995. – Direktsioon in C (32 lk.) + 4 hääle.
Põldmäe, A. Zwei antike Stücke für Flöte und Harfe. – Bühl/Baden, 1995. – Partit. (9 lk.) + 1 hääle.
Rääts, J. 24 Estnische Präludien für Klavier. Bd. 1–2, 1995. – Bühl/Baden, 72 lk.
Rääts, J. 24 Marginalien für zwei Klaviere: Op. 68: Teil 1 (Nr. 1–12). – Bühl/Baden, 1995. – lk. 1–61, Teil 2 (Nr. 13–24). – lk. 62–117.
Sepp, A. Garšnek, I., Ojakäär, J. Muusikaõpik: IX klass. – Tallinn, 1996. – 181, [3] lk.: ill.
Sisask, U. Zyklus Sternhimmel: für Klavier. Bd. 1–3. – Bühl/Baden, 1995. – 14, 13, 25 lk.
Stern, E. Kätte jõudnud jõulu aeg: [3 häälele ak. märkidega]. – Tallinn, 1996. – 11, 1 lk.
Sumera, L. Fughetta und Postludium für Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – 5 lk.
Sumera, L. Ostinato-Variationen für Klavier. – Bühl/Baden, 1995. – 6 lk.
Sumera, L. Streichquartett. – Bühl/Baden, 1995. – Partit. (14 lk.) + 4 hääle.
Sumera, L. Zwei Capriccios für B-Klarinette Solo. – Bühl/Baden, 1995. – 4 lk.
Susi, A. 4 laulu segakoorile – Tln., 1995. – 15, 1 lk.: portr.: faks.
Tobias-Duesberg, H. Requiem: für 4-part chorus and solo voices, orchestra. – Orchestral score. – 244 lk. (pag. var.). – Koopia autori käsikirjast.
Tormis, V. Once we will reappear = Kord me tuleme tagasi: für Männerchor. – Bühl/Baden, 1995. – 5 lk.
Vinter, U. Noorte meremeeste laulud: 3 häälele ja solistile. – Tallinn, 1996. – 12 lk.

HELIÜLESVÕTTED

KOMPAKTPLAADID

- Bach, Johann Sebastian. The six motets / perf. by: "The Sixteen", ens., cond. by Harry Christophers. – London, 1990.
Bach, Johann Sebastian. The organ toccatas and passacaglia / perf. by Christopher Herrick, organ. – London, 1990.
Dowland, John. Lachrimae or Seaven tears / perf. by: The Parley of Instruments Renaissance Violin Consort, directed by Peter Holman. – London, 1993.
Gabriel's greeting: medieval English Christmas music / perf. by Sinfonye, ens. – London, 1993.
Purcell, Henry. Blow, John. Countertenor ducts and solos / perf. by: Bowman, James, Chance, Michael, The King's Consort. – London, 1988.

HELIKASSETID

- Kantrituid / erinevad esitajad. – Tln., 1996.
Lemmell (lastekoor). Ei ma liiga väike II. – Tallinn, 1995.
Viin, mu unistuste linn: laule Viinist aastastest 1920–1940. – Tallinn, 1995.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID VEEBRUARIS

1. II kell 16 Viljandi Jaani kirik, 2. II kell 16 Estonia Kontserdiaal – **FRANZ SCHUBERT 200**. RAM. Dirigendid Ants Soots, Ants Ülejoja. Schubert, Brahms. Piletid Tallinnas 30–50.–.

VIII BAROKKMUUSIKAPÄEVAD

- 4.–9. II
Kunstiline juht ANDRES MUSTONEN.
Kuijken Trio, Le Concert Français, Natalja Gutman; Moskva Patriarhaadi Koor, Hortus Musicus, Passo Ostinato, Concerto Copenhagen.
4. II kell 19 Tartu Ülikooli aula, 5. II kell 19 Mustpeade Maja Valge saal – KUIJKENTRIO.
6. II kell 19 Tallinna Raekoda – **Le Concert Français** (Prantsusmaa). 17. saj. inglise maskid ja fantaasiad ning itaalia *canzone* 'd ja *passaggio* 'd.
7. II kell 19 Estonia kontserdisaal – **Concerto Copenhagen** (Taani). 17.–18. saj. saksa muusika.
7. II kell 21 Tallinna Raekoda – **ÕOMUUSIKA KONTSERI. Tom Krause** (bariton), **Gustav Djupsjöbacka** (klaver, Soome). Schubert.
8. II kell 16 Väravatorn – **Natalja Gutman** (tšello, Venemaa). J. S. Bach.
8. II kell 19 Estonia Kontserdisaal – **HORTUS MUSICUS** ja varajase tantsu ansambel **PASSO OSTINATO** (Belgia). 16. saj. tantsu- ja laulumuusika.
9. II kell 11.30 Niguliste kirik – **MOSKVA PATRIARHAADI KOOR**. Vene õigeuskirik muusika 17.–20. saj.
9. II kell 19 Estonia Kontserdisaal – **GALAKONTSERI**. Õhtu juhib ja dirigeerib **Andres Mustonen**. Händel, Vivaldi, C. Ph. E. Bach, Mozart.

5. II kell 18 Valga Muusikakool, 6. II kell 18 Tõrva Kammersaal, 12. II kell 18 Jõgeva Muusikakool, 18. II kell 19 Estonia Kontserdisaal – **Rein Rannap** (klaver). Beethoven, Chopin, Bach, Debussy. Piletid Tallinnas 30–50.–.
6. II kell 19 Viljandi teater Ugala, 7. II kell 18 Põlva kultuurikeskus – **ERSO**. Dirigent **Jüri Alpten**. Solistid **Margarita Voites** (sopran), **Pärt Tarvas** (tšello), **Maano Männi** (viulil).
9. II kell 14 Mäetaguse mõis – **KLAVERITRIO. Maano Männi** (viulil), **Leho Karin** (tšello), **Tanel Joamets** (klaver). Brahms, Šostakovitš. Piletid 20.–.
11. II kell 19 Mustpeade Maja Valge saal, 12. II kell 19 Tartu Ülikooli aula – **FRANZ SCHUBERT 200. Karin Adam** (viulil), **Doris Adam** (klaver), (Austria). Schubert, Beethoven, Mozart. Piletid Tallinnas 50.–, Tartus 40.–.
13. II kell 19 Estonia Kontserdisaal – **ERSO PEADIRIGENTE. Arvo Volmer**. Solist **Pille Lill** (sopran). R. Strauss. Sarja hind 160–200.–, üksikpilet 50.–.
16. II kell 16 Estonia Kontserdisaal, 17. II kell 19 Tartu Ülikooli aula – **WARNER CLASSICS GALA**. Warner Classics firmamärgi all plaadistatud Hortus Musicus, RAM, Lauri Väinmaa, NYJD Ensemble, Camerata Tallinn. Telemann, Pärt, Tormis, Tüür, Sumera, Sisask, Vähi. CD-de laendatud müük. Piletid Tallinnas 40–75.–, Tartus 40.–.
18. II kell 188 Kärda kultuurimaja, 19. II kell 18 Haapsalu Toomkirik – **PIDULIK ITAALIA JA SAKSA MUUSIKA**. Kaia Urb (sopran), Raivo Tarum (trompet), Priit Aimla (trompet), Aabi Ausmaa (tromboon), Valter Jürgenson (tromboon), Imbi Tarum (klavessiin, orel).
20. II kell 19 Estonia Kontserdisaal, 21. II kell 18 Narva Kultuuripalee Energieetik – **KLASSIKA PÄRLE. ERSO, RAM**. Dirigent **Jüri Alpten**, solist **Rasa Vosyliute** (viulil, Leedu). Brahms, Šostakovitš. Üksikpilet Tallinnas 50.–.
21. II kell 19 Tallinna Raekoda, 22. II kell 16 Viljandi Jaani kirik – **Andres Mustoneni Suur Muusikaakadeemia – LUDWIG VAN BEETHOVEN**. Klaverikvartetid ja -kvintett. Piletid Tallinnas 50.–.
22. II kell 19 Pärnu Raekoda, 23. II kell 19 Tallinna Raekoda – **CORELLI JA BACH III. Corelli Consort, Tallinna Vanalinn Barokkorkester**. Solist **MIKAEL BELLINI** (kontratenor, Rootsi).
22. II kell 14 Pärnu-Jaagupi kirik, kell 18 Väandra kultuurimaja, 23. II kell 14 Treimanni kultuurimaja, kell 18 Kilingi-Nõmme kultuurimaja, 24. II kell 14 Sindi kultuurimaja, kell 18 Pärnu Agape keskus – **EESTI AUTORITE MEESKOORILOOMINGUT. RAM**. Dirigendid **Ants Soots, Ants Ülejoja**.
22. II kell 14 Võru kultuurimaja Kannel, kell 18 Põlva Kultuurikeskus, 23. II kell 16 Paide Kultuurikeskus – **TALLINNA POISTEKOOR**. Dirigent **Lydia Rahula**.
24. II kell 17 Estonia Kontserdisaal – **EESTI VABARIIGI AASTAPÄEV** (reserveeritud).
25. II kell 19 Mustpeade Maja Valge Saal – **Šostakovitši nim. kvartett** (Moskva). Borodin, Šostakovitš, Schumann. Piletid 50.–.
25. II kell 19 Paide Raekoda, 26. II kell 19 Tallinna Raekoda, 27. II kell 18 Narva kultuuripalee Energieetik, 28. II kell 19 Viljandi kultuurimaja – **RAEJAZZ**. Baltic Quartet. Piletid Tallinnas 50.–, Narvas 20.–.
28. II kell 19 Roteranni Soolaladu – **NYJD Ensemble**. Dirigent **OLARI ELTS**. Ligeti. Piletid 50.–.

GUINNESSI REKORD

Imepärane võime

USAs Pennsylvania osariigis Readali linnas elaval dr. Arthur B. Liphenil (sünd. 1936) on harukordne võime identifitseerida seal maal lindistatud muusikateoseid helisalvestuse visuaalse vaatlemise kaudu.

Igor Tõnurist

Rahvapillimehed naljameestena

Algus eelmises Muusikalehes

Lehepillimängijatel olnud meisterlikkuse näitajaks pilli mängimine ilma käte abita. Lehepilli tuli suus hoida ainult huultega. Kui jalgrattad moodi tulid, siis mängiti niimoodi sõidu ajal. Eriti šikk olnud jalgrattal sõites aga lõõtspilli mängida.

Hindrek Grünberg Häädemeestelt mäletas torupilli tegemist viiulil. Selleks võeti viiulipoogen lahti ja jõhvid asetati keelte alla. Siis hüüdis vaid kaks keelt — "bass ja vint", bassiga tehti torupilli bassitoru ja vindil mängiti lugu.

Palju võimalusi nalja tegemiseks andsid pillimeestele nn. programmilised pillilood, kui pillimees kujutas oma pilliga mingit konkreetset situatsiooni ja ise ka kommenteeris seda.

Juba mainitud Torupilli Jussil olnud näiteks baptistide lugu. Korra olevat baptistid Jussi ära pahandanud ning ta teinud nende kohta ühe pilliloo. Algul kiunutanud torupilli ja teatanud, et baptistid nutavad. Siis mänginud lõbusamalt ja teatanud, et baptistid ärkasid. Kolmas osa sarnanenud marsiga. Selle kestel hüpanud Juss koos pilliga mitu korda ülespidi — jups ja jups! Loo lõppedes öelnud, et "nüüd läksid taeva".

Palju nalja sai siis, kui pilliloo seletuses figureerisid kuulajatele tuttavad isikud. Häädemeeste viiuldajal Hendrik Grünbergil oli selliseid lausa kolm. Üks oli "Rätsepa valss". Rätsepale kõrtsis ette mängides tõmbas pillimees poognaga kooks-kooks-kooks vahele, mis pidi jäljendama rätsepa riidekärkastamist. Rätsep aga arvanud, et pillimees teda narrib "rätsep, rätsep, mök-mök-mök" ja tahtnud viiuldajat pudeliga äiata. Pillimees saanud eest ära.

Teine lugu olnud "Kingsepa polka". Kingsepale mängitud loos lõi pillimees poogna otsaga kolm korda vastu viiulit, nagu kingsepp taob haamriga tikke. Kingsepale lugu aga meeldinud. Ta ostnud viiuldajale pudeli õlut, täpsustades

seejuures siiski, et lööb tikku mitte kolm, vaid kaks korda.

Kolmas lugu olnud "Pastori polka", milles tantsisid vaheldumisi pastor, köster ja kogudus.

Programmilisi lugusid oli veel mitmeid. Nende mõistmiseks oli aga pillimehe kommentaar tihti hädavajalik. Mida ütleb näiteks labajalavalsi nimetus "Vati jõgi põleb, õlgedega kustutatakse"?

Vigala pillimees Hans Lillesmägi (1857–1930) rääkinud, et korra talvel olnud mõisamehed õlgi vedamas. Et külm liiga kange, käskinud kubjas jõe peal hobused kinni pidada, koormast õlgi võtta ja põlema panna. Õletuli aga kustunud ruttu ära, mehed polegi sooja saanud. Siis kutsutud pillimees välja, tantsitud samas jõe peal lugu labajalga ära ja näe – kõigil nahk soe!

Võib vaid arvata, kui toredaid kommentaare võis kuulda saateks lugudele nimega "Mustlase naisepeks", "Mustlase lehma lüpsmine", "Vanapagana lehmaostmise lugu", "Kuradi kosjalugu", "Lubja-

Liisu kosjalugu" jne.

Palju nalja sai pillimeestega pidudel, kui peorahval oli juba jookidest kiik peas ning taheti teha oma orkestrit. Siis võeti kasutusse igasuguseid abivahendeid. Eliise Junts Läänemaalt rääkis mulle kunagi näiteks pudelipillist. See koosnes kahest pudelist, siledast ja kandilisest (näiteks vanad "Kännu Kuke" pudelid), millega siis vastu siledat pudelit tekitati klirisevat heli. Niisugustes situatsioonides oli tähtis leidlikkus – hädaviiuli sai näiteks teha vanast suurest puukulbist.

Eriti toredad olid Pärnumaa mõnes paikkonnas tehtavad pulmaorkestrid, mis olid populaarsed meie sajandi algupoolel. Ülemeelikud pulmalised mängisid pulmapillimehele kaasa kõikvõimalikel riistapuudel. Tõstamaa kandis määratud veel näodki tahmaga kokku. Väandra kandis parodeeriti näiteks seltsipidude orkestreid. Siis seisis orkestri ees ka dirigent puunuiaga taktikepi asemel (vaata fotot).

Järgneb

Juuli Tilka ja Andres Niili pulmapillimehed, Tori, 1921.

Teadmiseks meie kaastöölisele ja lugejatele

31. detsembril 1996 tuli toimetusse selle aasta viimane, 210. kaastöö. Eelmisel aastal oli neid olnud 150 (millegipärast ikka ümmargune arv), 1994. a. veidi üle 100. Niisiis on kahe aastaga kaastööde arv kahekordistunud. Peaaegu kõik on nad, enamikus vähem või rohkem lühendatud ja redigeeritud kujul, jõudnud meie väljaande veergudele. Suur tänu kõigile neile, kes on kaastööid saatnud kas tellimise peale või omatahtsi. Seda enam, et me suudame autoreid honorariga tasustada hoopis nigelamalt kui teised, suuri riiklikke toetusi saavad kultuuriväljaanded. Lohutagu autoreid teadmine, et me saame ka ise palka teistest hoopis vähem!

Teie kaastööd aitavad muuta lehe mitmekülgsemaks ja luua toimetusel varuportfell. Toimetuse töötajate poolt lehe täiskirjutamine koos rohkete tõlkeartiklite avaldamisega on jäänud seljataha. Viimastel kuudel (ka nüüd) on korduvalt juhtunud, et numbrisse sisseplaneeritud "igavikulised" artiklid on tulnud kõrvale panna kuna ootamatult on saabunud materjale, mille avaldamisega ei saa viivitada. Ometi ootame teilt veel enam huvitavaid kaastööid – "valgeid laike" jätkus meil nii geograafilises kui ka temaatilises plaanis.

Muusikaleht loodab jätkata vanas vaimus – pakkuda piiratud lehepinnal võimalikult rohkem probleemelahkavat, infotisaldavat ja huvitavat

lugemisainet süva- ja rahvamuusikast nii professionaalsel kui ka taidlustasemel. Suurele kirjale, suurtele, pealegi kallitele värvipiltidele, samuti sensatsioonile ja spetsterminite purule ei hakka me moodsal viisil oma piiratud paberi- ja raharessursse raiskama. Me saame lugejasõbralikkusest aru teisel kombel. Pealegi pole prillid praegu hirmkallid ning kui nad kord juba on olemas, miks neid ka mitte kasutada Muusikalehe lugemiseks. Fotode kvaliteeti oleme asunud parandama, kuid selgub, et see polegi nii lihtne ülesanne. Loodame siiski toime tulla.

Toimetus

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Korrespondent Aaro Pertmann. Väljaandja AS Askarell Kultuurkapitali toel. Telefonid 6 313 182, 421 456, 525124. Kirjad EE0034, Tallinn, pk. 996. Honorari saab kätte Narva mnt. 40 (EVEA panga maja), IV korrus vasakule trepist üles, tuba 411.